

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

VADYBOS INSTITUTAS

DONATAS SNARSKIS

**LIETUVOS MOKSLINIŲ TYRIMŲ KONKURSINIO
FINANSAVIMO VERTINIMO SISTEMA IR JOS
POVEIKIS INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMUI**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

prof. dr. Birutė Mikulskienė

VILNIUS, 2013

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

VADYBOS INSTITUTAS

**LIETUVOS MOKSLINIŲ TYRIMŲ KONKURSINIO
FINANSAVIMO VERTINIMO SISTEMA IR JOS
POVEIKIS INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMUI**

Programų ir projektų valdymo magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621N24001

Vadovė

_____ **prof. dr. Birutė Mikulskienė**

2013 03 12

Recenzentas

.....

2013

Atliko

VSPmns1-01 gr. stud.

_____ **Donatas Snarskis**

2013 03 12

VILNIUS, 2013

MYKOLAS ROMERIS UNIVERSITY
FACULTY OF POLITICS AND MANAGEMENT
INSTITUTE OF MANAGEMENT

**EVALUATION SYSTEM OF COMPETITIVE
RESEARCH FUNDING IN LITHUANIA AND ITS
IMPACT ON INSTITUTIONAL COMPETITIVENESS**

Master's Thesis in Management of Programmes and Projects

Study programme 621N24001

Supervisor

_____ **prof. dr. Birutė Mikulskienė**

2013 03 12

Reviewer

.....

2013

Student

VSPmns1-01 gr. stud.

_____ **Donatas Snarskis**

2013 03 12

VILNIUS, 2013

TURINYS

ĮVADAS.....	9
1. PROJEKTINIŲ PARAIŠKŲ VERTINIMO METODAI IR MOKSLINIŲ TYRIMŲ PROJEKTINIŲ IDĖJŲ ATRANKOS PRINCIPAI	13
1.1. Projektas ir programa: sąvokos, samprata ir charakteristikos	13
1.2. Projektų tipai ir klasifikacija, mokslinio tiriamojo projekto apibrėžimas	16
1.3. Projektų rengimo etapai ir gyvavimo ciklas	18
1.4. Projektų atrankos ir vertinimo metodai.....	20
1.5. Mokslo tiriamųjų projektų atrankos principų ir mokslo politikos prioritetų nustatymo sąveika	26
1.6. Ekspertinis recenzavimas, kaip mokslo tiriamųjų projektų atrankos ir vertinimo metodas.....	29
2. LIETUVOS MOKSLINIŲ TYRIMŲ KONKURSINIO FINANSAVIMO SISTEMA IR PROJEKTINIŲ PARAIŠKŲ ATRANKOS PRAKTIKA	39
2.1. Lietuvos mokslo politikos principai ir konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo modelis.....	39
2.2. Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programų apžvalga ir projektinių paraiškų atrankos modelio funkcionavimas	44
2.2.1. Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programos Lietuvoje	44
2.2.2. Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programų projektinių paraiškų atrankos modelis ir vertinimo kriterijai	48
3. LIETUVOS MOKSLO TARYBOS PROJEKTINIŲ PARAIŠKŲ VERTINIMO SISTEMŲ REPREZENTATYVUMO IR JŲ POVEIKIO INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMUI TYRIMAS	53
3.1. Tyrimo metodologijos aptarimas	53
3.2. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ paraiškų vertinimo tyrimas	58
3.3. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos analizė	62
3.4. Nacionalinių mokslo programų paraiškų vertinimo rezultatų tyrimas	67
3.5. Visų Lietuvos mokslo tarybos administruojamų priemonių apibendrinamoji analizė ..	71
IŠVADOS.....	78
SIŪLYMAI	81

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS	82
ANOTACIJA	88
ANOTATION	89
SANTRAUKA	90
SUMMARY	92
PRIEDAI	94

LENTELĖS

1 lentelė. Projekto, programos ir portfelio valdymo palyginimas.....	15
2 lentelė. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai.....	59
3 lentelė. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ nefinansuotinių paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	61
4 lentelė. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai.....	64
5 lentelė. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos visų sklaidos paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	65
6 lentelė. Nacionalinių mokslo programų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai.....	68
7 lentelė. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. vertintų paraiškų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai.....	71
8 lentelė. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. nefinansuotinių paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	73

PAVEIKSLAI

1 pav. Organizacijos tikslų išskleidimo iki konkrečių projektų schema.....	22
2 pav. Tipinė mokslo politikos tikslų išskleidimo iki konkrečių projektų schema.....	27
3 pav. Ekspertinio vertinimo patikimumą neigiamai veikiančių faktorių ir ekspertinio vertinimo patikimumo vadybinių elementų schema.....	37
4 pav. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ nefinansuotinių paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	60
5 pav. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. nefinansuotinių paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	72
6 pav. Lietuvos mokslo tarybos priemonių 2011 m. institucijų konkurencingumo žemėlapis.....	74

SANTRUMPOS

FTMC – Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Fizinių ir technologijos mokslų centras.

KTU – Kauno technologijos universitetas.

LAMMC – Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras.

LII – Lietuvos istorijos institutas.

LIT – Nacionalinė lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programa.

LKKA – Lietuvos kūno kultūros akademija.

LKI – Lietuvos kalbos institutas

LLTI – Lietuvos literatūros ir tautosakos institutas.

LMT – Lietuvos mokslo taryba.

LSMU – Lietuvos sveikatos mokslų universitetas.

LŽŪU – Lietuvos žemės ūkio universitetas.

MIP – „Mokslininkų grupių projektai“, pagal šią priemonę mokslininkų iniciatyva teikiami projektai.

MITA – Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra.

MOSTA – Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras.

NMP – Nacionalinė mokslo programa.

PVI – Projektų valdymo institutas (angl. *Project Management Institute*).

ŠMM – LR Švietimo ir mokslo ministerija.

VDU – Vytauto Didžiojo universitetas.

VGTU – Vilniaus Gedimino technikos universitetas.

VU – Vilniaus universitetas.

IVADAS

Temos aktualumas. Konkursinis mokslinių tyrimų finansavimas yra svarbi mokslinių tyrimų rėmimo politikos dalis, kuri, skatindama mokslininkus konkuruoti ir bendradarbiauti tarpusavyje, leidžia skaidriai ir kryptingai paskirstyti finansavimą pažangiausioms mokslinėms idėjoms realizuoti ir taip prisideda prie mokslinių tyrimų kokybės puoselėjimo bei mokslo politikos tikslų siekimo. Kad konkursinis mokslinių tyrimų finansavimas pasiektų savus tikslus, reikalingos tam tikros organizacinės bei finansinės priemonės. Kalbant apie finansines priemones, turima omenyje adekvatų projektinių idėjų rėmimo biudžetą, kuris užtikrintų tinkamą atrinktų koncepcijų finansavimą. Tuo tarpu organizacinės priemonės apima projektinių pasiūlymų atrankos ir projektų rezultatų apskaitos bei vertinimo sistemas. Dėl mokslo rezultato neapibrėžtumo, mokslo projektų idėjų atranka yra grindžiama ekspertiniu recenzavimu, kai mokslininkų grupė vertina pateiktas koncepcijas besiremama grupine kompetencija. Projektinių paraiškų atrankos sistemos turi sudaryti sąlygas atrinkti tik praktiškai realizuojamas mokslines idėjas bei pažinti tokias mokslininkų komandas, kurios sugebės savo pasiūlymus realizuoti tinkamai ir laiku. Šiuo metu Lietuvoje pagrindinės konkursiniu būdu mokslinius tyrimus finansuojančios institucijos yra Lietuvos mokslo taryba ir Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra. Akivaizdu, kad šių institucijų programose taikomi projektinių paraiškų vertinimo principai ir kriterijų pasirinkimas gali stipriai veikti Lietuvos mokslinių tyrimų raidą¹.

Temos naujumas. Kadangi mokslo konkursinis finansavimas Lietuvoje veikia dar tik ketveri metai, mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinimo procesas bei rezultatyvumas buvo vertinamas tik administraciškai. Iš esmės apsiribota mokslo konkursinio finansavimo programų metinėmis ataskaitomis, kuriose dominuoja elementarios statistikos (visų gautų, vertintų, nefinansuotų ir finansavimą gavusių paraiškų) pateikimas skaitine išraiška, pačios atrankos sistemos neanalizuojant. Gilesnių empirinių duomenų, atspindinčių paraiškų vertinimo turinį, tyrimų taip pat nėra atlikta. Šioje situacijoje yra ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijų gebėjimo konkuruoti tarpusavyje dėl labai svarbios finansavimo dalies problema – šis klausimas iki šiol dar nebuvo tirtas ar apžvelgtas.

---

¹ Atkreiptinas dėmesys, kad šiame baigiamajame magistro darbe tirsime konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo priemonių atrankos ir vertinimo sistemas Lietuvoje, todėl orientuosimės į Lietuvos mokslo tarybos veiklos ir į jos administruojamų konkursinių mokslo programų analizę. Tuo tarpu Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros paskirtis yra nukreipta labiau į inovacijų bei eksperimentinę plėtrą, verslo ir mokslo bendradarbiavimą, todėl jos veiklos principų detaliam nenagrinėsime. Taip pat neanalizuosime ir tarptautinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektų finansavimo priemonių ir jų projektinių paraiškų atrankos ir vertinimo sistemų, jas paliesime nebent sąryšyje su nacionalinėmis mokslo finansavimo programomis.

Tyrimo problema. Magistro baigiamojo darbo tyrimu siekiama nustatyti, kaip veikia Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių vertinimo sistema ir koks jos poveikis institucijų konkurencingumui – tai yra, kaip sėkmingai institucijos pajėgios konkuruoti dėl papildomo konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo dalies.

Tyrimo objektas. Lietuvos mokslo tarybos programų projektinių paraiškų atrankos ir vertinimo sistemos funkcionavimas.

Tyrimo tikslas – atlikti Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių vertinimo sistemos analizę bei nustatyti jos daromą poveikį institucijų konkurencingumui. Siekiant šio tikslo bus keliami tokie **uždaviniai**:

1. aptarti mokslinių tyrimų projektinių idėjų atrankos kriterijų nustatymo principus ir pristatyti pagrindinius šio tipo projektų vertinimo modelius;
2. apibūdinti Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo sistemą, apžvelgti projektinių paraiškų atrankos procesą, išnagrinėti taikomus projektinių paraiškų vertinimo metodus;
3. įvertinti Lietuvos mokslo tarybos programų projektinių paraiškų atrankos sistemos kriterijų reprezentatyvumą ir validumą;
4. pateikti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų konkurencingumo žemėlapi, kuriame atsispindėtų Lietuvos mokslo tarybos programose taikomos projektinių paraiškų vertinimo sistemos kriterijai.

Tyrimo hipotezės. Darbe iškeltos dvi hipotezės.

1. Lietuvos mokslo tarybos programose taikoma projektinių paraiškų vertinimo ir atrankos sistema susideda iš šešių vertinimo kriterijų, suskirstytų po du į tris stambesnius kriterijų blokus. Iš jų idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas yra svarbiausias kriterijų rinkinys.
2. Darydami prielaidą, kad kiekvienoje mokslo srityje Lietuvoje galime išskirti vis kitą dominuojančių institucijų grupę, ja grindžiame hipotezę, jog kiekvienoje Lietuvos mokslo tarybos programoje sėkmės susilaukia vis kitas konkretus institucijų blokas.

Tyrimo metodologija. Pagrindiniai metodai, kuriais remiantis analizuota Lietuvos mokslo konkursinio finansavimo vertinimo sistema, yra dokumentų (teisės aktų, mokslinės literatūros ir kitų šaltinių) analizė bei kiekybinis tyrimas – projektinių paraiškų vertinimo rezultatų statistinė analizė.

Mokslinės literatūros analizė skirta įsigilinti tiek į bendrus projektinių paraiškų atrankos metodus, tiek į konkrečiai mokslo tyrimų projektinių paraiškų vertinimo principus ir sistemas. Teisės aktų bei

kitų dokumentų analizė leis surinkti informaciją apie mokslo konkursinio finansavimo projektinių paraiškų vertinimo procesą, taikomus atrankos kriterijus bei vertinimo modelius Lietuvoje.

Pasirinkti duomenys kiekybiniam statistinės analizės tyrimui – 2011 m. Lietuvos mokslo tarybos pateiktų projektinių paraiškų pagal visas tuo metu vykdytas priemones vertinimo rezultatai. Šiuos duomenis Lietuvos mokslo taryba maloniai suteikė Mykolo Romerio universitetui 2012 m. gegužės 21 d. raštu Nr. 4S-557. Statistinės analizės metodas realizuojamas taikant SPSS programinį paketą, siekiant įvertinti Lietuvos mokslo tarybos programų projektinių paraiškų vertinimo sistemos kriterijų reprezentatyvumą ir validumą, tikrinant koreliacinio ryšio tarp paraiškų vertinimo kriterijų ir ekspertinio vertinimo rezultatų stiprumą, analizuojant įverčių sklaidą, brėžiant Lietuvos mokslo ir studijų institucijų konkurencingumo žemėlapi.

Tyrimo rezultatų svarba. Tyrimo rezultatai yra svarbūs tiek tobulinant taikomus mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinimo kriterijus, tiek tobulinant mokslo konkursinio finansavimo priemonių projektinių paraiškų atrankos procesą ir metodologiją. Be to, rezultatai gali būti naudingi mokslo politikos formuotojams, nustatant institucijų konkurencingumo gebėjimus, formuojant mokslo konkursinio finansavimo principus. Tyrimo išvados taip pat yra vertingos norint įvertinti, kokie yra Lietuvos mokslo ir studijų institucijų konkurenciniai gebėjimai siekiant papildomo konkursinio finansavimo ir taikant esamą projektinių paraiškų vertinimo sistemą.

Darbo struktūra. Darbas susideda iš trijų dalių, pabaigoje pateikiamos išvados ir pasiūlymai.

Pirmoje dalyje, remiantis Lietuvos bei užsienio autorių moksline literatūra, aptariamos teorinės projekto ir programos sąvokų sampratos bei charakteristikos, analizuojami projektų tipai ir klasifikacijos, pateikiamas mokslinio tiriamojo projekto apibrėžimas. Toliau, nagrinėjami projektų rengimo etapai ir gyvavimo ciklas, apibūdinami bendri projektinių idėjų atrankos ir vertinimo modeliai, jų privalumai ir trūkumai. Taip pat šioje dalyje gilinamasi į konkrečiai mokslinių tyrimų projektinių idėjų atrankos kriterijų pasirinkimą lemiančius faktorius, šio tipo projektų vertinimo principų ir mokslo politikos prioritetų sąsają. Galiausiai išsamiai apibūdinamas ekspertinio recenzavimo metodas, kurį įprasta taikyti būtent mokslinių tyrimų projektinių paraiškų atrankoje, detaliam apžvelgiant šiam modeliui išsakomą kritiką ir įvertinant jos pagrįstumą bei pasiūlymus, kaip metodą tobulinti.

Antra dalis skirta Lietuvoje veikiančios mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo sistemos ir projektinių paraiškų atrankos bei vertinimo principų analizei pagal LR teisės aktus ir mokslo konkursinio finansavimo programų veikimą reglamentuojančius dokumentus. Visų pirma apžvelgiami Lietuvos mokslo politikos principai bei pristatomas konkursinis mokslinių tyrimų finansavimo modelis. Toliau aptariamos šiuo metu įgyvendinamos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo

priemonės, pristatomi jų tikslai ir uždaviniai. Skyrius baigiamas ekspertinio vertinimo proceso nagrinėjimu ir taikomų atrankos kriterijų analize.

Trečioje dalyje pristatomas Lietuvos mokslo tarybos įgyvendinamų programų projektinių paraiškų atrankos ir vertinimo sistemų bei jų poveikio institucijų konkurencingumui tyrimas, atliekant kiekybinę statistinę paraiškų vertinimo rezultatų analizę. Pirmame dalies poskyryje pristatoma tyrimo metodologija, perteikiamos tyrimo koncepcijos, aprašoma jo eiga. Toliau seka atskirų priemonių analizė ir bendra visų paraiškų vertinimo kriterijų reikšmingumo, reprezentatyvumo bei validumo analizė, brėžiami institucijų konkurencingumo žemėlapiai. Tyrimo rezultatai ir pasiūlymai apibendrinami.

1. PROJEKTINIŲ PARAIŠKŲ VERTINIMO METODAI IR MOKSLINIŲ TYRIMŲ PROJEKTINIŲ IDĖJŲ ATRANKOS PRINCIPAI

1.1. Projektas ir programa: sąvokos, samprata ir charakteristikos

Dėl projektinės veiklos įvairiapusiškumo, tiek mokslinėje literatūroje, tiek praktikoje galima rasti įvairių projekto apibūdinimų. Štai Vaiva Zuzevičiūtė ir Vida Žvinienė (2007) savo knygelėje pateikia arti dvidešimties projekto apibrėžimų. Čia pateiksime kelis svarbiausius ir dažniausiai pasitaikančius iš jų:

- tai „laikina veikla, griežtai apribota tiksliais pradžios ir pabaigos momentais; susitarimas, turintis tam tikrus tikslus“ (P. 12);
- „dokumentas, finansiškai, techniškai ir socialiai pagrindžiantis ateities tikslus“ (P. 12);
- „veikla, apimanti suformuluotus tikslus, kuriems realizuoti sukuriami objektai, diegiami technologiniai procesai, nustatomi reikalingi išteklių, numatomi valdymo sprendimai ir priemonės jiems įgyvendinti“ (P. 12);
- konkrečiam objektui sukurti būtinų skaičiavimų, brėžinių, dokumentacijos visuma (P. 12);
- „vienkartinė, dažniausiai nauja užduotis, kuria siekiama aiškiai suformuluoto tikslo; ji skiriasi nuo kasdienių bei rutinos užduočių, nes turi aiškiai nustatytą pradžią ir pabaigą. Ši užduotis paprastai planuojama ir kontroliuojama“ (P. 13);
- tai kompleksinės, koordinuojamos, vienkartinės pastangos, apribotos laiko, biudžeto, išteklių ir kryptingų atlikimo specifikacijų, skirtų patenkinti vartotojų poreikiams; projekto pagrindinis tikslas – patenkinti vartotojo lūkesčius (P. 13);
- tai investicinė akcija, apimanti tikslą, išteklių panaudojimą, aplinką ir rezultatą, taip pat egzistuoja aiškūs kokybės kriterijai (P. 14);
- tai iš anksto apmąstytas ir parengtas planas, sumanymas, nukreiptas į tam tikro objekto ar sistemos sukūrimą ar pakeitimą, atsižvelgiant į nustatytus tikslus, terminus, numatytas sąnaudas ir rezultatų kokybę (P. 14–15).

Šiame magistro baigiamajame darbe prie vieno projekto apibrėžimo neprisirišime. Aiškumo dėlei, dažniausiai projektą traktuosime taip, kaip tai siūlo daryti Projektų valdymo instituto (*Project Management Institute*; toliau – PVI) parengtas projektų valdymo standartas (2008): „projektas – tai laikina veikla, skirta sukurti unikaliam produktui, paslaugai ar rezultatui“ (P. 5). Kaip pažymi Vytautas

Būda ir Alfredas Chmieliauskas (2006), tai bene populiariausias projekto apibrėžimas, labai platus ir apimantis įvairių sričių projektus (P. 7).

Visgi, šių eilučių autoriaus manymu, svarbiau projektą suvokti per pagrindines jo savybes, kurias, nepaisant skirtingų formuluočių, galima išskirti iš aukščiau pacituotų projekto sąvokų kaip bendras, atsikartojančias projekto charakteristikas. Adolfas Kaziliūnas (2009) seka kitų autorių (tarp kurių Eric W. Larson ir Clifford F. Gray, 2011) pėdomis, išskirdamas penkis pagrindinius projekto bruožus:

1. „nustatymas galutinis tikslas;
2. apibrėžtas laiko tarpas nuo vykdymo pradžios iki pabaigos;
3. dažniausiai kelių padalinių ir profesionalių darbuotojų įsitraukimas;
4. nauja unikali veikla, t. y. daroma kažkas nauja;
5. specialūs laiko, kainos ir atlikimo reikalavimai“ (Kaziliūnas, 2009, P. 15).

Taigi projektinė veikla pasižymi tuo, kad yra orientuota į aiškų ir konkretų galutinio tikslo siekimą. Ši veikla yra apribota laike (laikina), nes turi aiškius vykdymo pradžios ir pabaigos atskaitos taškus. Projekto pabaigą žymi arba tikslų ir uždavinių pasiekimas, arba sprendimas projektą nutraukti – dėl to, kad tikslai nebus (negali būti) įgyvendinti arba išnykus projekto poreikiui. Dažniausiai (nors ne visada) prie projekto įgyvendinimo prisideda įvairių sričių specialistai – eiliniai darbuotojai, vadybininkai, finansininkai, rinkodaros ar kokybės kontrolės specialistai ir kiti – kurių pastangos apjungiamos, siekiant numatyto rezultato. Šis rezultatas – ar tai būtų produktas, ar sudedamoji kito produkto dalis, ar išugdyti gebėjimai teikti paslaugą, ar dokumento pavidalu pateiktos įgytos žinios – visada būna naujas, unikalus, nesvarbu apie kokios srities projektus kalbėsime. Galiausiai projekto rezultatams yra keliami aiškūs laiko, kainos ir kokybės reikalavimai. Kadangi projekto metu siekiama unikalios rezultato, įgyvendinant projektus tenka spręsti dar niekada nespręstas problemas. Visgi, nepaisant su tokiomis situacijomis susijusio netikrumo ir neapibrėžtumo, galutiniams rezultatams keliami reikalavimai visą laiką išlieka aiškūs, todėl, norint užtikrinti atlikimo kokybę, projekto vykdymą galima įvardinti kaip nuolatinės balanso paiešką tarp laiko, kainos ir kokybės reikalavimų (A Guide to the Project Management Body of Knowledge, 2008, P. 5; Larson, Gray, 2011, P. 5–6; Kaziliūnas, 2009, P. 15–16).

Labai dažnai projektai nėra pavienės veiklos, o egzistuoja kaip sudėtinė platesnio konteksto, atskirų sistemų dalis. Kalba eina apie programų ir portfelių (angl. – *portfolio*) valdymą. Pagal PVI parengto standarto apibrėžimą (The Standard for Program Management, 2008), programa – tai koordinuotai valdoma tarpusavyje susijusių projektų grupė, siekiant papildomos vertės ir kontrolės, kurių nebūtų galima pasiekti, valdant projektus pavieniui (P. 4). Atitinkamai programos ir projektai

sudaro dar stambesnius junginius – portfelius. Portfelis – tai programų ir / ar projektų bei kitų darbų rinkinys, sugrupuotų siekiant strateginių tikslų. Portfelio komponentus galima išreikšti kiekybiškai – tai yra juos galima išmatuoti, įvertinti ir prioretizuoti (The Standard for Portfolio Management, 2008, P. 4). Taigi programos ir portfeliai, kaip ir projektai, yra būdas tikslams ir uždaviniams pasiekti, tačiau jų atveju sąsaja su strateginiu planavimu yra ryškesnė nei projektuose.

1 lentelė. **Projekto, programos ir portfelio valdymo palyginimas**

	Projektai	Programos	Portfeliai
Apimtis	Projektai turi nustatytus tikslus. Apimtis plečiama palaipsniui viso projekto gyvavimo ciklo metu.	Programos turi platesnę apimtį ir teikia didesnę naudą nei projektai.	Portfeliai apima ištisas sritis. Jų apimtis keičiasi kartu su strateginiais tikslais.
Pokyčiai	Projektų vadovai tikisi pasikeitimų, todėl atitinkamomis priemonėmis siekia užtikrinti pokyčių valdymą ir kontrolę.	Programų vadovai turi tikėtis pokyčių tiek iš programos vidaus, tiek iš išorės ir būti pasirengę juos suvaldyti.	Portfelių vadovai nuolat seka pasikeitimus aplinkoje plačiąja prasme.
Planavimas	Projektų vadovai įtraukia svarbiausią informaciją palaipsniui viso projekto gyvavimo ciklo metu.	Programų vadovai plėtoja bendrus programų planus ir kuria aukšto lygmens planus, kuriais remiantis vyksta detalusis planavimas komponentų lygmenyje.	Portfelių vadovai inicijuoja ir palaiko reikiamus procesus bei komunikaciją, liečiančius portfelio visumą.
Valdymas	Projektų vadovai valdo projekto komandas, siekiant projekto tikslų.	Programų vadovai valdo programos personalą ir projektų vadovus; jie pateikia vizijas ir bendras pozicijas.	Portfelių valdytojai gali valdyti ir koordinuoti portfelio valdymo personalą.
Sėkmė	Sėkmė išmatuojama pagal rezultato ir projekto įgyvendinimo kokybę, savalaikiškumą, biudžeto laikymąsi ir klientų pasitenkinimo laipsnį.	Sėkmė matuojama pagal tai, kokių mastu programa patenkina poreikius ir naudą, kurių buvo tikėtasi ją įdiegiant.	Sėkmė matuojama bendrais portfelio komponentų veiklos rezultatais.
Stebėsena	Projektų vadovai stebi ir kontroliuoja projekto įgyvendinimo darbus ir gautų rezultatų panaudojimą.	Programų vadovai stebi programos komponentų pažangą, siekiant užtikrinti programos bendrų tikslų, grafiko, biudžeto ir laukiamos naudos įgyvendinimą.	Portfelių vadovai stebi visuminį portfelio efektyvumą ir vertinimo rodiklių pasiekimą.

Šaltinis: The Standard for Portfolio Management, 2008, P. 6.

1 lentelėje pateiktas projekto, programos ir portfelio valdymo procesų palyginimas. Akivaizdu, kad čia reikia kalbėti apie tris projektinės veiklos lygmenis, kurie skiriasi savo mastu ir laukiamos naudos apimtimis. Jeigu įgyvendinant konkretų projektą yra siekiama atskirų, individualiai nustatytų

tikslų ir rezultatų, tai programų ir, dar plačiau, portfelių tikslai yra gerokai platesni, globalesni, strategiškai orientuoti ir koordinuojami, siekiant didesnės rezultatų vertės ir naudos. Iš lentelėje pateiktų pokyčių, planavimo ir valdymo procesų aprašymo, ryškėja, kad programos ir jų valdymas yra tarsi tarpinė grandis, siejanti strateginius tikslus ir konkrečiai įgyvendinamus įvairius projektus – būtent programų pagalba galima pasiekti projektinės veiklos kryptingumo. Tiesa, svarbu pažymėti, kad toks integruojantis programų pobūdis pasireiškia per tarpusavyje susijusių projektų koordinavimą, bet ne jų valdymą (The Standard for Program Management, 2008, P. 7).

1.2. Projektų tipai ir klasifikacija, mokslinio tiriamojo projekto apibrėžimas

Priklausomai nuo klasifikavimo kriterijaus pasirinkimo, mokslinėje literatūroje galima rasti įvairių projektų klasifikavimo sistemų. Pagal **problemų turinį**, kuris nusako projekto aktualumą ir jo turinio naujumą, projektai gali būti skirstomi tipinius ir unikalius. Tipiniai projektai gali būti atkuriami skirtingose situacijose, pakoregavus jų turinį pagal vietos sąlygas. Tuo tarpu unikalūs projektai negali būti tiražuojami, nes jų situacijos nesikartoja, todėl neįmanoma jiems pritaikyti kitos panašios projekto pritaikymo srities (Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 20).

Neretai apibūdinant projektus jie skirstomi pagal kelis požymius, tarp kurių dažniausiai pasitaiko skirstymas pagal klasę, tipą, rūšį, trukmę, rizikos ar komunikacijos sudėtingumo lygį. Projekto **klasė** nusako projekto sudėtį ir jo veiklos srities struktūrą: „monoprojektai – tai atskiri, nepriklausomi, skirtingo tipo ir dydžio projektai; multiprojektai – tai projektų kompleksas ar programa, susidedanti iš tarpusavyje susijusių monoprojektų; megaprojektai – tikslinės regionų vystymo programos, apimančios keletą monoprojektų ir multiprojektų“ (Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 20)². Pagal **tipą** projektai klasifikuojami į socialinius, ekonominius, organizacinius, techninius ir mišriuosius. Pagal **rūšį ir veiklos sritis**, galima išskirti mokymo–švietimo, tyrimų ir vystymo, inovacinius, investicinius ir kombinuotuosius projektus. Pagal **trukmę** skiriamos tokios projektų rūšys: trumpalaikiai (iki trejų metų), vidutinės trukmės (nuo trejų ir penkerių metų) ir ilgalaikiai (ilgesni nei penkeri metai) (Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 21). Pagal **rizikos laipsnį**, yra žemo, vidutinio ir aukšto rizikos lygio projektai (Project Classification, 2008, P. 5). Pagal **komunikacijos kompleksumą**, skiriami žemo, vidutinio ir aukšto komunikacijos sudėtingumo lygio projektai. Tokį pasiskirstymą lemia trys aspektai: 1. žmonių, tiesiogiai dalyvaujančių įgyvendinant projektą, skaičius; 2. projekto veiklų išsidėstymas

² Tokį skirstymą iš esmės būtų galima keisti projekto, programų ir portfelio sąvokomis, kurias aptarėme ankstesniame poskyryje.

geografiškai ar laiko atžvilgiu; 3. projekto komandos kultūrinis pasidalinimas. Atitinkamai, žemo komunikacijos sudėtingumo lygio projektuose dirba maža, geografiškai neatitolusi komanda, todėl tokiems projektams užtenka paprasčiausio bendravimo žodžiu. Vidutinio komunikacijos sudėtingumo lygio projektuose atsiranda du iš trijų anksčiau minėtų aspektų junginys, dėl kurio bendravimo procesas tampa sudėtingesnis, todėl atsiranda poreikis formalesnei, rašytinei komunikacijai. Tuo tarpu aukšto komunikacijos sudėtingumo lygio projektuose esama visų trijų aspektų, todėl be formalaus bendravimo raštu čia neapsieinama (Project Classification, 2008, P. 6). Iš esmės, kombinuojant aptartus požymius, galima pakankamai tiksliai apibūdinti bet kokį projektą.

Visgi įprastai projektų įvairovė yra skirstoma į keturis pagrindinius tipus, kurių sudėtingumą nusako dvi dimensijos – ar sudėtinga aiškiai apibrėžti projekto tikslus bei ar sunku aiškiai nustatyti darbo metodus (Būda, Chmeliauskas, 2006, P. 8). Išdėstant šiuos tipus **pagal jų valdymo sudėtingumą**, išskiriami:

1. inžineriniai techniniai projektai – ir tikslai, ir metodai jiems pasiekti gali būti aiškiai ir paprastai apibrėžti;
2. produkto ir paslaugos kūrimo projektai – šio tipo projektų tikslai aiškūs ir apibrėžiami nesudėtingai, tačiau būtai tikslams pasiekti nėra aiškiai nustatyti; t. y. dažniausiai žinomi produkto funkciniai reikalavimai, tačiau ne visada aišku, kaip juos įgyvendinti;
3. sistemų kūrimo projektai – juos galima apibūdinti kaip koordinuojamų vadybinių darbų visumą, kurios rezultatas negali būti apibūdintas kaip statinys, produktas ar paslauga; šio tipo projektų darbų metodai yra pakankamai aiškūs, tačiau galutiniai jų tikslai sunkiai apibrėžiami;
4. tyrimų ir plėtros bei organizacinių pokyčių projektai – tai sudėtingiausiai valdomi projektai, tiek tikslai, tiek metodai jiems pasiekti yra sunkiai apibrėžiami įprastomis, t. y. išmatuojamomis, kategorijomis (Būda, Chmeliauskas, 2006, P. 8–10; Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 22–23).

Nors, kaip pažymi V. Būda ir A. Chmeliauskas (2006), neretai vienas projektas turi kelių tipų bruožus arba vyraujantis tipas kinta projekto įgyvendinimo metu (P. 10), tačiau šiame magistro baigiamajame darbe kalbėdami apie mokslo tiriamuosius projektus dažniausiai turėsime omenyje būtent ketvirtą projektų valdymo sudėtingumo tipą (su išimtimi mokslo sklaidos ar leidybos projektuose). Tokie projektai „neretai labai brangiai kainuoja, kadangi reikia įvertinti įrangos kainą, be to, šiuolaikiniame pasaulyje sprendžiamos sudėtingos problemos, todėl bendradarbiavimas yra viena esminių mokslinių tyrimų sėkmės prielaidų“ (Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 24). Be to, tokių projektų rizika yra pati didžiausia, jų vykdymą sunku kontroliuoti, o biudžetai paprastai planuojami priklausomai nuo finansavimo galimybių (Būda, Chmeliauskas, 2006, P. 9–10).

Galiausiai, aiškumo dėlei, pabandykime apibrėžti mokslo tiriamojo projekto sąvoką. Projekto sampratą jau aptarėme, todėl belieka išsiaiškinti, kas yra mokslinis tyrimas. Kęstutis Kardelis (2002) tiriamąją veiklą pagal tyrimų pobūdį skiria į mokslinius ir praktinius tyrimus. Savo ruožtu moksliniai tyrimai skirstomi į teorinius (fundamentaliuosius) ir taikomuosius (P. 29–30). Tai atitinka LR Mokslo ir studijų įstatymo (2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242) formuluotes, kurio 4 straipsnio 11 dalis įvardija **mokslinius tyrimus ir eksperimentinę (socialinę, kultūrinę) plėtrą** kaip „sistemingą kūrybinę gamtos, žmogaus, kultūros ir visuomenės pažinimo veiklą ir jos rezultatų panaudojimą“. Pagal to paties straipsnio 8 dalį, **eksperimentinė (socialinė, kultūrinė) plėtra** yra „moksliniais tyrimais ir praktine patirtimi sukaupu pažinimu grindžiama sisteminga veikla, kurios tikslas – kurti naujas medžiagas, produktus ir įrenginius, diegti naujus procesus, sistemas ir paslaugas arba iš esmės tobulinti jau sukurtus ar įdiegtus, taip pat kurti, diegti arba iš esmės tobulinti moksliniais tyrimais ir praktine patirtimi sukaupu pažinimu grindžiamus žmogaus, kultūros ir visuomenės problemų sprendinius“, o **fundamentiniai moksliniai tyrimai** – „eksperimentiniai ir (arba) teoriniai pažinimo darbai, atliekami siekiant visų pirma įgyti naujų žinių apie reiškinių esmę ir (arba) stebimą tikrovę, tuo metu neturint tikslo konkrečiai panaudoti gautų rezultatų“ (9 dalis). Taigi, moksliniai tyrimai yra skirti daugiau teorinėms mokslo problemoms nagrinėti, naujiems dėsniams formuluoti, o eksperimentinė plėtra – šių rezultatų pritaikymui ir įdiegimui praktikoje. Apibendrinant, mokslinį tiriamąjį projektą galime įvardinti kaip laike apibrėžtą ir ištekliais apribotą mokslo tiriamąją veiklą, nukreiptą į unikalios produkto (žinių, atradimų, teorinių problemų sprendimų) paiešką ir / ar šių žinių sisteminių dokumentavimą bei publikavimą.

1.3. Projektų rengimo etapai ir gyvavimo ciklas

Projekto gyvavimo ciklas – tai laikotarpis nuo projekto atsiradimo momento iki jo užbaigimo ar likvidavimo (Kaziliūnas, 2009, P. 17). Projektų valdymo teorinėje literatūroje galima rasti įvairių projekto procesų skaidymo variantų, dalinančių gyvavimo ciklą į, atitinkamai, nuo trijų iki šešių fazių. **Trijų fazių projekto gyvavimo ciklą** sudaro įžanginė, investicinė ir eksploatacinė fazės. Įžanginėje fazėje inicijuojamas projektas, vyksta išankstiniai pokalbiai, rengiama projekto koncepcija, tikslai, analizuojami realizavimo keliai, pagrindžiamos įgyvendinimo galimybės, parengiamas trumpas techninis–ekonominis projekto pagrindimas, o galiausiai fazė užbaigiama pasiekus investicinį sprendimą. Investicinė fazė prasideda nuo projektinių sprendimų parengimo ir preliminarinių projektavimo bei konstravimo darbų, kuriuos seka projekto projektavimas, aprūpinimas, pirkimų planavimas ir organizavimas, pardavėjų pasiūlymų analizė, derybos su galimais tiekėjais, konkursai,

aukcionai, kontraktų sudarymas, teikimas, teikimo planavimas, apskaita, pristatymas, priėmimas, saugojimas, kontrolė, projekto realizavimas ir įgyvendinimas. Galiausiai eksploatacinėje fazėje priimamas ir įvertinamas projektas, išbandomas rezultatas. Galutinai priėmimus–perdavus projekto rezultata, vyksta gamybos parengimo, darbuotojų paruošimo darbai, medžiagų įsigijimas siekiant efektyvaus projekto objekto eksploataavimo (Kaziliūnas, 2009, P. 17–18).

Dažniausiai mokslinėje literatūroje yra skiriamos **keturios projekto gyvavimo ciklo fazės** (A Guide to the Project Management Body of Knowledge, 2008, P. 16–22; Būda, Chmeliauskas, 2006, P. 14; Kaziliūnas, 2009, P.18–19; Larson, Gray, 2011, P. 7–10; Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 57–61).

1. Inicijavimo (konceptijos) fazė – apima paskirties, tikslų, uždavinių, laukiamų formulavimą ir jų derinimą su strateginiais tikslais, taip pat rengiamas įgyvendinimo pagrindimas, buriama komanda, dalijamasi atsakomybėmis.
2. Planavimo (plėtojimo, vystymo) fazė – apima darbų struktūros ir apimties nustatymą, darbų kalendorinio grafiko, biudžeto sudarymą, projekcinės–sąmatinės dokumentacijos paruošimą, rizikos įvertinimą, kontraktų su rangovais ir tiekėjais pasirašymą.
3. Įgyvendinimo (vykdymo) fazė – sudarius projekto įgyvendinimo planą, realizuojami suplanuoti projekto darbai, nuolat stebint ir kontroliuojant projekto plano įgyvendinimą ir, jei reikia, priimant pakeitimus.
4. Baigiamoji fazė – atliekamas projekto įvertinimas, rezultatų priėmimo ir bandymo darbai; galiausiai projektas perduodamas užsakovui, o ištekliai perkeliama kitoms veikloms.

Kadangi planavimo fazėje priimti sprendimai gali nulemti viso projekto sėkmę, kai kurie autoriai siūlo **penkių fazių projekto gyvavimo ciklą** (Kaziliūnas, 2009, P. 26–27; Harold Kerzner, 2009, P. 68–73), kurį sudaro projekto turinio parengimo, projekto plano parengimo, projekto plano įtvirtinimo, projekto įgyvendinimo / valdymo / stebėsenos ir projekto baigimo fazės. Vienintelis esminis tokio ciklo skirtumas nuo keturių fazių ciklo – projekto planavimo fazė išskaidoma į du, plano parengimo ir įtvirtinimo, etapus, taip iškeliant projekto planavimo svarbą.

Tuo tarpu pagal Europos Sąjungos Struktūrinių fondų metodologiją, kurią galima taikyti ir kitoms projektinių paraiškų konkursinio finansavimo programoms, projekto ciklo valdymas susideda iš **šešių fazių**. Programavimo fazės metu atliekamas šalies (regiono, miesto) vystymosi kryptių ir prognozių tyrimas. Tarp prioritetinių (strateginių) plėtros kryptių ir individualaus projekto tikslų turi būti dermė, kuri atsiskleistų projekto idėjoje. Identifikavimo fazėje atliekama pirminių sumanymo sąlygų analizė, ruošiamos projektų koncepcijos, konsultuojamasi su partneriais analizuojamos naudos gavėjų problemos ir atrenkamos perspektyviausios tolimesnei plėtotei projektų idėjos. Atrinktos perspektyviausios koncepcijos yra vystomos toliau formulavimo fazės metu – paruošiami

realūs projekto darbinės veiklos planai, įtraukiant ne tik partnerius, bet ir būsimos naudos gavėjus ir kitas suinteresuotas puses. Galutinis investicinis sprendimas, ar pateiktas projektas gaus finansavimą, priimamas finansavimo fazėje. Ši sprendimą priima finansuojanti institucija, atsižvelgdama į tai, kokių laipsnių konkretus projektas atitinka ES Struktūrinių fondų (arba atitinkamos programos) reikalavimus. Įgyvendinimo fazėje vykdomi visi suplanuoti projekto darbai, nuolat stebint projekto eigą ir vertinant pasiektą pažangą, lyginant ją su planuota. Vertinimo fazėje finansuojanti institucija arba nepriklausomi ekspertai vertina projekto sutarties sąlygose numatytų tikslų ir uždavinių pasiekimą (dažnai taikomas ir vidurio vertinimas, kuris atliekamas projekto vykdymo eigoje) (Kaziliūnas, 2009, P. 336–338; Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 61–62).

1.4. Projektų atrankos ir vertinimo metodai

Toli gražu ne visos užgimusios projektų koncepcijos pasirenkamos įgyvendinti, juo labiau – įgyvendinamos. Kai kurios idėjos atmetamos vos tik sugalvotos, dar ankstyvoje jų vystymo stadijoje, kitos – įdėjus nemažai darbo, pastangų ir resursų. Natūralu, kad projektų atrankos ir vertinimo procesas gali būti labai skirtingas ir priklauso nuo tokių faktorių, kaip jų įgyvendinančios organizacijos dydžio ir tipo, finansinių išteklių šaltinio, projektų kiekio, apimties ir jų valdymo sudėtingumo ir begalės kitų smulkesnių veiksnių. Savaimė suprantama, kad mažose organizacijose, įgyvendinančiose nedidelės apimties ir nesudėtingai valdomus projektus, sprendimą dėl projekto koncepcijos tinkamumo įgyvendinti gali priimti vienas žmogus. Tuo tarpu, jei kalbėsime apie programinį projektų finansavimą, projektų atrankai ir vertinimui yra pasitelkiamos kompleksinės sistemos ir metodai, padedančios atsirinkti tinkamiausias projektų idėjas iš gausybės pateiktų svarstyti. Šiame poskyryje apžvelgsime bendrus projektų atrankos principus ir dažniausiai taikomus vertinimo modelius.

Projektų atranka gali būti apibrėžta, kaip individualių projektų ar projektų grupių vertinimo procesas, pasirenkant, kurį projektų rinkinį įgyvendinti, kad būtų pasiekti organizacijos tikslai (Jack R. Meredith, Samuel J. Mantel Jr., *Project Selection*, 2003, P. 59). Kiekvienas projektas turi skirtingus kaštus, naudą ir rizikas – būtent pagal šiuos faktorius Rasa Norvaišienė ir Rytis Krušinskas (2008) išskiria keturis projektų vertinimo tikslus:

1. „nuspręsti, kuriems projektams geriausiai naudoti organizacijos pinigus;
2. užtikrinti, kad iš projektų bus gauta optimali nauda;
3. garantuoti, kad projekto bei visos organizacijos rizika bus minimali;
4. padėti pagrindus tolesnei kiekvieno projekto vykdymo analizei“ (P. 17).

Minėti tikslai yra orientuoti daugiau į investicinių projektų valdymą, tačiau gali būti pritaikyti ir kitų tipų projektams. Tiesa, neretai minėtus parametrus yra sunku arba apskritai neįmanoma paskaičiuojami bei tiksliai įvertinti. Todėl labai dažnai išsirinkti vieną iš kelių pateiktų įvairaus pobūdžio projektų gali būti sudėtinga. Išsirinkti projektų rinkinį – dar sudėtingiau.

Bene paprasčiausias, neformalizuotas metodas, taikomas net nesusimąstant nedidelės apimties ir nesudėtingai valdomuose projektuose, – tai atranka pagal pagrindinius projekto vertinimo kriterijus ir kiekybinius parametrus, būtent: kokybę (tikslas, reikalavimai ir rezultatai), trukmę ir sąnaudas (Dalė Lukšaitė, Projektų valdymas, 2003, P. 13). Projektai pagal šias specifikacijas gali būti vertinami ne tik renkantis koncepciją planavimo fazėje, bet ir bet kurioje jų gyvavimo ciklo stadijoje. Labiau išplėtojus tokį modelį, gauname keturis tarpusavy neatsiejamai susijusius projektų vertinimo parametrus (Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 72–73):

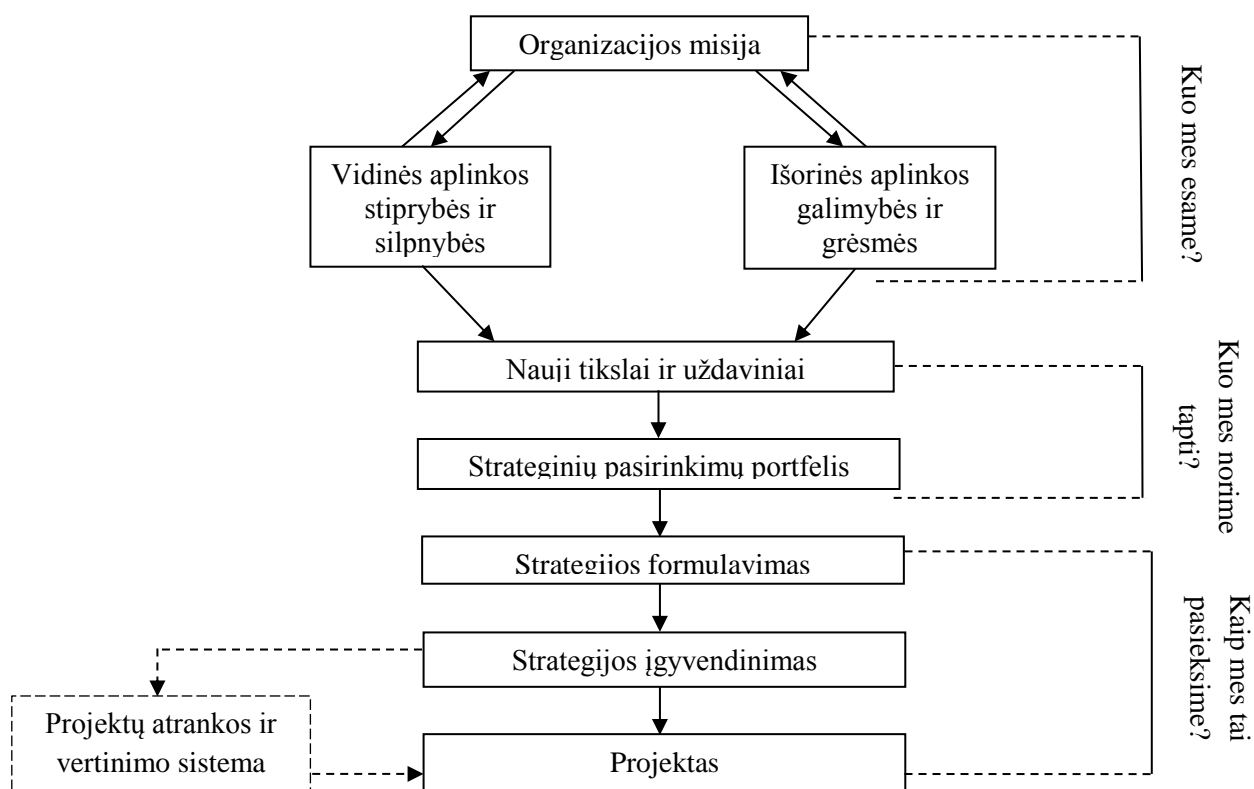
- tinkamumas – tai kriterijus, matuojantis, ar projekto idėja, rezultatai, veiklos prisideda prie problemos sprendimo (ir koku lygiu) bei ar projektas atitinka tikslinių grupių poreikius, nacionalinius / finansuotojo prioritetus,
- pagrįstumas – tai kriterijus, nusakantis, kaip rezultatai padeda siekti projekte numatyto tikslo. Projektas yra pagrįstas, kai jo rezultatai realiai padeda spręsti tikslinės grupės problemas ir prisideda prie projekto paskirties;
- efektyvumas – šis parametras nusako, koku lygmeniu ištekliai / indėliai virsta veiklomis; veiklos – rezultatais; rezultatai – prisideda prie projekto paskirties;
- poveikis – šiuo kriterijumi matuojamas pokyčių lygis.

Toks vertinimas yra naudingas projekte nedalyvaujantiems, jis supaprastina projekto partnerių konsultavimosi procesą, padeda nuspėti projekto eigą ir paruošti komandą kritinėms situacijoms projekto įgyvendinimo metu, taip pat padeda projekto vadovui vertinti rezultatus ir lyginti juos su projekto siekiais (Zuzevičiūtė, Žvinienė, 2007, P. 74).

Vis dėlto, jei norime laikytis nuoseklumo, turėtume gerai apsvarstyti, rinkdamiesi tinkamiausią projektų atrankos ir vertinimo modelį. Svarbiausi tokio modelio pasirinkimo principai galėtų būti:

1. realumas – modelis turi atspindėti realią situaciją, įvertinant organizacijos ribotumus, sugebėjimus, kapitalą, personalą ir panašius rodiklius bei projekto technologinės atlikimo kokybės, kaštų, laiko, rinkos ir kitas rizikas;
2. pajėgumas – modelis turėtų būti pakankamai veiksmingas, kad galėtų apimti sudėtingus laiko periodus, simuliuotų įvairias situacijas tiek organizacijos viduje, tiek išorėje, optimizuotų sprendimų priėmimą;

3. lankstumas – modelis turėtų būti pakankamai lankstus ir nesunkiai pritaikomas prie pokyčių tiek organizacijos viduje, tiek jos išorėje (pavyzdžiui, mokesčių kaitos, technologijų pažangos, organizacijų tikslų pasikeitimų);
4. lengvai naudojamas – modelį turėtų būti pakankamai patogu naudoti, nesunku įdiegti ir lengva perprasti; pasirinkti kriterijai turėtų sietis su realiais parametrais, reikšmingais įgyvendinant projektą;
5. kaštai – duomenų rinkimo ir modeliavimo kaštai turėtų būti pakankamai nedideli, lyginant su viso projekto kaina;
6. nesudėtingas kompiuterizavimas – vertinimo duomenis turėtų būti patogu ir paprasta surinkti ir saugoti skaitmeniniame formate, juos turėtų būti įmanoma apdoroti kompiuterinių programų paketais (Meredith, Mantel, 2003, P. 61).

Šaltinis: pagal Kaziliūnas, 2009, P. 32; Larson, Gray, 2011, P. 27.

1 pav. Organizacijos tikslų išskleidimo iki konkrečių projektų schema

Labai svarbu, kad renkantis vertinimo modelius, taikomi projektų atrankos principai atspindėtų strateginius organizacijos tikslus. Esminis faktorius, lemiantis projektų sėkmę, yra jų atitikimas

strateginiams organizacijos tikslams (Larson, Gray, 2011, P. 23). Kita vertus, esama abipusio ryšio – kaip pažymi Kaziliūnas (2009), „geriausias būdas organizacijos strategijai įgyvendinti yra atitinkamų projektų vykdymas“ (P. 29). 1 pav. pateiktoje schemoje atskleidžiamas organizacijos strateginio planavimo sąryšis su konkrečiais projektais. Strategija formuluojama ir pradeda įgyvendinti įvertinus esamą situaciją ir organizacijos užimamą vietą (misija) bei žinant ateities lūkesčius (tikslus, uždavinius ir strategines kryptis). Projektai yra jau strategijos realizacinės grandies dalis, padedanti atsakyti į klausimą, kaip užsibrėžti tikslai bus pasiekiami. Čia projektų atrankos ir vertinimo sistemos tampa kaip tik tuo instrumentu, leidžiančiu tinkamai susieti projektų prioritetus su organizacijos strategija.

Nežiūrint projektų įvairovės ir jų skirtumų, nustatant vertinimo principus „pagrindinis atrankos kriterijus turėtų būti projekto atitiktis organizacijos strategijai“ (Kaziliūnas, 2009, P. 42). Tuo tarpu kitų kriterijų pasirinkimą lemia tokie veiksniai, kaip pramonės ar paslaugų šaka, organizacijos dydis, rizikos veiksniai, technologijos, konkurencingumas, rinka, valdymo stilius ir kiti. Nereiktų pamiršti, kad projektų atrankos kriterijai turėtų atspindėti kritinius organizacijos sėkmės veiksnius (ten pat, P. 45).

Pereinant prie konkrečių projektų atrankos modelių, jie įprastai skirstomi į skaitmeninius ir neskaitmeninius. Kaip ir galima spręsti iš pavadinimų, skaitmeniniai modeliai vertina tokius faktorius, kuriuos galima pateikti skaitmenine išraiška, tuo tarpu neskaitmeniniai modeliai apima platesnį kontekstą. Visi modeliai turi savų privalumų ir trūkumų, todėl praktikoje dažniausiai taikomi abu modelių tipai arba jų kombinacijos (Meredith, Mantel, 2003, P. 62).

Neskaitmeninius modelius galima taikyti sudarant klausimynus, kurių pagalba įvertinamas projekto tinkamumas. Svarbiausi atrankos faktoriai yra (Meredith, Mantel, 2003, P. 64; Kaziliūnas, 2009, P. 69–71):

- gamyba ar paslaugų teikimas (produkto patekimo į rinką terminas, darbo jėgos kaina, trūkstamos įrangos poreikis, išorės konsultantų poreikis, žaliavų pasiekiamumas ir panašūs);
- rinkodara (klientų pripažinimas, potencialių vartotojų skaičius, plėtros į naujas rinkas galimybės, produktui teksianti rinkos dalis ir panašūs);
- finansai (įdiegimo kaštai, klaidų kaina, naujos sistemos kaina; atsipirkimo laikas; vidinė gražos norma; dabartinė vertė; finansinės rizikos lygis; skolinimosi sąlygos ir panašūs);
- personalas (įtaka darbo sąlygoms; įtaka vidinei komunikacijai; įdarbinimo ar mokymų poreikis; reikiamos kvalifikacijos darbo jėgos prieinamumas ir panašūs);

- administracija (naujų sistemų bei naujų technologijų diegimo kaina; pirkėjų aptarnavimas; sutarčių sudarymo kaina; atsižvelgimas į vietinius ir tarptautinius standartus; teisiniai kausimai ir panašūs).

Didžiausias neskaitmeninių modelių pranašumas – jie apima gana daug veiksnių, padedančių susidaryti aiškesnį projekto vaizdą. Tačiau trūkumų yra nemažai: „neatsižvelgiama į elementų skirtingus rizikos ir netikrumo lygius, nežinomas nenumatytų įvykių dažnumas, nežinomas klaidų lygis, neatsižvelgiama į skirtingų elementų svarbumo ir efektyvumo lygius, galimas nereikšmingų temų perteklius sąrašuose, kai kurių temų neapčiuopiamumas, sąrašas gali neatspindėti kai kurių svarbių veiksnių (Kaziliūnas, 2009, P. 71). Be to, neskaitmeninių modelių pritaikymo detalumas ir apimtys skiriasi priklausomai nuo situacijos. Meredithas ir Mantelis (2003, P. 65–67) pateikė keletą praktinio taikymo lygmenų charakteristikų:

- „šventos karvės“ – šio tipo projektai yra inicijuoti aukšto rango vadovų ar viršininkų, todėl yra tarsi neliečiami ir nekritikuotini. Tokios projektų koncepcijos išlieka iki sėkmingo jų įgyvendinimo arba iki tol, kol idėją pasiūlęs žmogus asmeniškai pripažįsta koncepcijos nepagrįstumą, klaidingumą;
- projektai, kurie yra būtini tolesnei konkrečios sistemos eksploatacijai – pagrindinis klausimas renkantis tokio tipo projektus – ar vertą sistemą išsaugoti už numatomus projekto kaštus;
- projektai, siekiant išlaikyti organizacijos konkurencines pozicijas rinkoje – šių projektų atranka jau kiek detalesnė, kadangi jų įgyvendinimas nėra toks skubus ir ne taip svarbiai veikia organizacijos išlikimą;
- produkto linijos / paslaugos išplėtimas – projektai atrenkami pagal tai, kaip jie dera prie esamos organizacijos veiklos, kaip užpildo esamas spragas, sustiprina silpnąsias vietas ar išplečia veiklą į pageidaujamą kryptį;
- lyginamosios naudos metodas – šioje situacijoje organizacija renkasi projekto idėją iš kelių ar keliolikos pasiūlytų variantų. Siekiama pasirinkti tuos projektus, kurie atneštų didžiausią naudą organizacijai, tačiau dėl projektų įvairovės jie negali būti paprastai palyginti. Šiam modeliui gali būti pasitelktos įvairios pagalbinės atrankos technikos, viena kurių yra faktorių analizės (angl. *Q-Sort*) technika. Projektai sugrupuojami į *gerus*, *vidutinius* ir *prastus*, pagal numanomą naudą. Jei kurioje nors iš grupių yra daugiau nei 8 projektai, ta grupė atitinkamai skaidoma į pogrupius (pavyzdžiui, „geras +“ ir „geras –“). Tada kiekvienoje grupėje projektai išdėstomi eilės tvarka, pagal naudą arba specifinius kriterijus.

Skaitmeniniai projektų atrankos modeliai gali būti skirstomi į finansinius ir rangavimo modelius. **Finansiniai modeliai** yra:

- atsipirkimo laikas (laikas, per kurį sugrįš investuoti į projektą pinigai);
- investicijų grąža (kasmetinio pelno vidurkio ir pradinių investicijų santykis);
- grynoji dabartinė vertė (įvertina projekto, vykdomo už pasiskolintus pinigus, atsiperkamumą);
- vidinė grąžos norma (nusako, kokiai palūkanų normai esant grynoji dabartinė vertė bus lygi nuliui) (Kaziliūnas, 2009, P. 71–83).

Finansiniai modeliai aiškiai parodo pinigų srautus, pelnus, yra konkretūs ir suprantami verslo struktūroms, todėl plačiai naudojami investiciniuose projektuose – finansinio bei ekonominio–socialinio vertinimo sistemos yra bene dažniausiai naudojami tokio tipo projektų atrankos modeliai (Norvaišienė, Krušinskas, 2008, P. 13). Vis dėlto tokie modeliai ignoruoja visus kitus nemonetarius faktorius ir yra visiškai priklausomi nuo pinigų srautų prognozių tikslumo (Meredith, Mantel, 2003, P. 72).

Kitaip nei finansiniai metodai, **rangavimo modeliai** įvertina daug projekto veiksmų ir faktorių, priskirdami jiems skaitinius įverčius. Jų funkcionavimas yra pagrįstas daugiakriterinės analizės metodu, kai projekto idėja yra vertinama pagal keletą pasirinktų faktorių. Išskiriami tokie rangavimo modeliai (Meredith, Mantel, 2003, P. 73–81; Kaziliūnas, 2009, P. 83–84):

- nesvertinis 0–1 veiksmų modelis (angl. *unweighted 0-1 factor model*) – šiame modelyje projektai yra vertinami pagal atitikimą iš anksto išskirtam konkrečių kriterijų rinkiniui. Kai projektas atitinka kriterijų, jis yra pažymimas žyma „atitinka“ (1), kai neatitinka – „neatitinka“ (0). Po vertinimo proceso atrenkami pakankamą įverčių sumą surinkę projektai. Toks modelis, nors ir įvertina daug kriterijų, tačiau jame visi veiksniai suvienodinami pagal savo svarbą ir reikšmę;
- nesvertinis veiksmų rangavimo modelis (angl. *unweighted factor scoring model*) – taikant tokį modelį, projektų atitiktis iš anksto pasirinktų kriterijų rinkiniui vertinama skaitinės skalės pagalba. Dažniausiai naudojama penkiabalė sistema, kur įvertis 5 reiškia „labai gerai“, 4 – „gerai“, 3 – „vidutiniškai“, 2 – „prastai“, 1 – „labai prastai“. Po vertinimo proceso atrenkami slenkstines ribas, nustatytas įverčiams ir jų sumai, peržengę projektai. Esant ribotiems ištekliams, projektai gali būti išdėstomi eilės tvarka pagal surinktą įverčių sumą ir atrenkami pagal resursų limitą. Šiame modelyje visi faktoriai taip pat yra vienodos vertės. Be to, reikšminis įverčių diapazonas penkiabalėje sistemoje dažniausiai

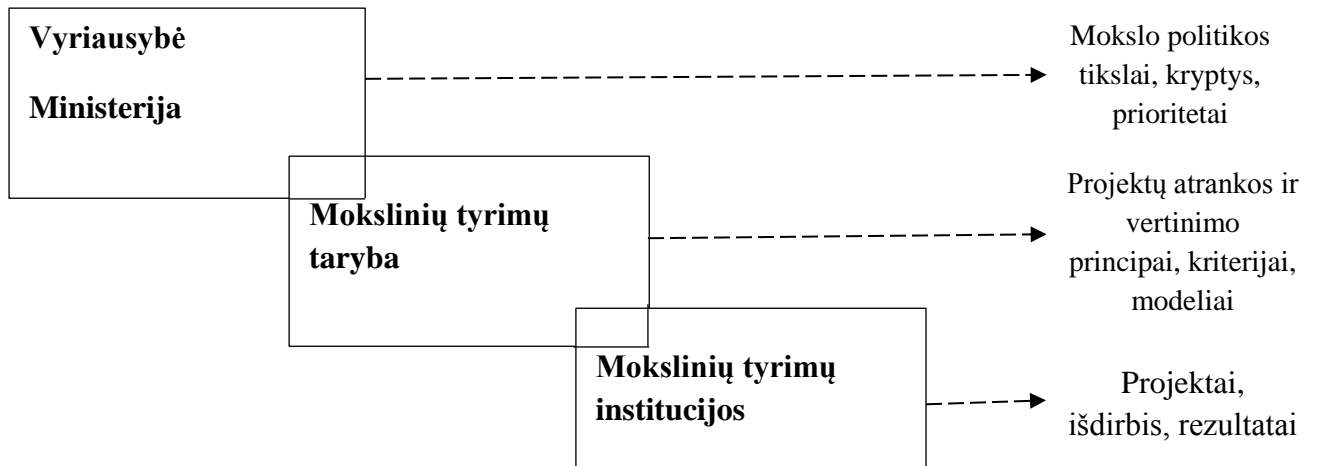
neatspindi realaus intervalo (t. y. skirtumas tarp įverčių „2“ ir „3“ nebūtinai bus lygus skirtumui tarp įverčių „4“ ir „5“) arba jį apskritai sunku tiksliai įvertinti;

- svertinis veiksnių rangavimo modelis (angl. *weighted factor scoring model*) – taikant šį modelį, kiekvienam kriterijui priskiriama svertinė reikšmė pagal kriterijaus svarbą ir reikšmingumą. Vertinimo proceso metu, kriterijaus įverčio reikšmė balais dauginama iš svertinės kriterijaus reikšmės;
- apribotas svertinis veiksnių rangavimo modelis (angl. *constrained weighted factor scoring model*) – kiekvieno kriterijaus įverčio reikšmė balais dauginama ne tik iš svertinės kriterijaus reikšmės, bet ir iš papildomo kriterijaus įverčio. Šis papildomas įvertis paprastai yra charakteristika, kurią privalo turėti visi įgyvendinimo siekiantys projektiniai pasiūlymai.

Rangavimo modelių privalumas yra tame, kad jie leidžia įvertinti daug faktorių, taip pat įtraukiant ir finansinio vertinimo rezultatus. Tokių modelių struktūra yra paprasta, todėl juos lengva taikyti. Jie tinka bet kokio dydžio projektams ir yra lengvai adaptuojami prie kintančios aplinkos ar organizacijos tikslų. Vis dėlto tokie modeliai paremti absoliučiai santykiniais vertinimais, todėl negali būti visiškai tikslūs. Be to, dėl modelio paprastumo yra pavojus, kad kriterijų sąrašas bus išplėstas visiškai nesvarbiais veiksniais, kuriuos vertinant gaišamas laikas (Meredith, Mantel, 2003, P. 81; Kaziliūnas, 2009, P. 84–85).

1.5. Mokslo tiriamųjų projektų atrankos principų ir mokslo politikos prioritetų nustatymo sąveika

Kaip ne kartą buvo pabrėžta ankstesniuose šio magistro baigiamojo darbo poskyriuose, tikintis projektinės veiklos sėkmės bei efektyvumo, projektinių idėjų atrankos ir vertinimo principai privalo atitikti strateginius organizacijos tikslus. Tai taikoma ir mokslinių tyrimų bei eksperimentinės plėtros projektams. Skirtumas tik tame, kad dėl tokio tipo projektų kompleksiskumo, sudėtingo jų valdymo ir didelio resursų poreikio apie mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektus įprastai kalbame ne organizaciniu, o nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu. Toks projektinės aplinkos mastelio pakeitimas leidžia sutelkti įvairių sričių mokslininkų žmogiškuosius ir technologinius resursus, o finansinių išteklių tikėtis iš konkursinių mokslinių tyrimų finansavimo priemonių – tarptautinių, nacionalinių ar regioninių programų ar sistemų, portfelių. Todėl, siekiant konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo priemonių efektyvumo, jų atrankos ir vertinimo principai privalo atitikti tarptautinius, nacionalinius ar regioninius mokslo politikos prioritetus.

Šaltinis: pagal Chris Caswill, 2001, P. 14–15.

2 pav. Tipinė mokslo politikos tikslų išskleidimo iki konkrečių projektų schema

2 pav. pateiktas tipinis mokslo politikos ir mokslinių tyrimų finansavimo sąsajos teorinis modelis, kai vykdomosios valdžios organai formuoja mokslo politikos tikslus, kryptis ir prioritetus, kuriais vadovaujasi mokslinių tyrimų tarybos, nustatydamos savo atrankos ir vertinimo principus bei kriterijus. Mokslo tarybos turi vienokį ar kitokį autonomijos nuo vykdomosios valdžios laipsnį, tačiau kartu gali daryti didesnę ar mažesnę poveikį mokslinių tyrimų institucijoms. Finansavimo agentūros vieta šioje schemoje gali būti tiek kaip narys mokslinių tyrimų tarybos sudėtyje, tiek kaip atskiras elementas, siejantis visus schemos veikėjus tarpusavyje.

Caswillas (2001) siūlo atkreipti dėmesį į trejopą schemos dalyvių veikimą. Viena vertus, mokslo taryba siekia plėsti savo įtaką mokslo tyrimų institucijoms. Atitinkamai institucijų deleguoti atstovai bando padidinti savo svorį taryboje, pakreipti jos veiklos principus sau naudinga linkme, inicijuoti jiems rūpimų klausimų sprendimą ar paveikti finansavimo agentūrą. Kita vertus, stengdamasi didinti savo autonomiją nuo vykdomosios valdžios organų, mokslo taryba mėgina palenkinti institucijų atstovus į savo pusę ir panaudoti jų įgūdžius bei žinias, kaupiant informacinę persvarą prieš savo vyresnybę (P. 14–16). Šiuos skirtingus visų pusių interesus reikia turėti omenyje, nes nuo jų sąveikos priklauso tiek mokslo kryptių, tikslų, prioritetų, tiek programose taikomų atrankos ir vertinimo principų, kriterijų pasirinkimas.

Mokslo politikos prioritetai ir konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo atrankos ir vertinimo kriterijai yra ne tik glaudžiai susiję tarpusavyje, tačiau jų pasirinkimo principai yra labai panašūs, beveik identiški. Iš esmės pagrindinis principas – rasti visas suinteresuotas puses tenkinantį sprendimą. Pažymėtina, kad visiems proceso veikėjams (mokslo politikos formuotojams, mokslo finansavimo

priemonių vadovams ir mokslo institucijų atstovams) optimalaus sprendimo pasiekti neįmanoma net teoriškai, todėl prioritetų ir kriterijų nustatymas visada yra kompromiso paieška (Gonzalo León, 2001, P. 43). Be šio, išskirtini dar du principai: šiame darbe ne kartą jau pabrėžtas mokslo politikos prioritetų ir atrankos bei vertinimo sistemos kriterijų tarpusavio atitikimas bei potencialios naudos ir rizikos įvertinimas (Laura M. Meade, Adrien Presley, 2002, P. 59–60).

Prioritetų nustatymo procesas susideda iš trijų dimensijų: temų pasirinkimo, apsisprendimo dėl taikomų instrumentų ir biudžeto paskirstymo klausimų sprendimo. Paprastai mokslo politikos formuotojai yra linkę nukreipti institucijų atstovų pastangas į tematinių prioritetų pasirinkimą, tai darant kitų dimensijų sąskaita. Tačiau svarbu suvokti, kad visos dimensijos yra glaudžiai susijusios tarpusavyje – priemonė nebus efektyvi, jei mokslininkams aktualia tema nebus galima vykdyti priimtinių veiklų (t. y. nebus numatytas atitinkamų instrumentų taikymas) (León, 2001, P. 44). Platesnis dialogas taip pat yra naudingas siekiant ne tik sąveikos „iš viršaus į apačią“, bet ir „iš apačios į viršų“, suteikiant mokslo politikos formuotojams galimybę įvertinti prioritetų atitikimą realiems tyrėjų poreikiams

Kita vertus, dažniausiai svarstymai apie mokslo prioritetus neturi svorio tol, kol jiems nepriskiriama piniginė vertė. Finansinė dimensija yra itin jautri – jau vien dėl to, kad konkrečioms problemoms ir kryptims prioritetas yra išreiškiamas skaitine (pinigine) išraiška, kas natūraliai veda prie lyginimų. Be to, šioje vietoje atsiranda du nauji dėmenys – visuomenės bei pramonės ir verslo įmonių interesas. Visuomenė yra daugiau pasyvus veikėjas, kurio gerovė yra pagrindinė siekiamybė. Tuo tarpu pramonės ir verslo įmonės yra tas veiksnys, kurio pagalba visuomenės gerovė gali būti pasiekta bene greičiausiai, pritaikant mokslinių tyrimų rezultatus praktikoje. Dėl to instrumentų pasirinkimo dimensija taip pat apima apsisprendimą, kokio lygio pramonės ir verslo sektoriaus įsitraukimas yra leistinas bei kokio visų veikėjų vidinio įnašo tikimasi (León, 2001, P. 46). Turint visa tai omenyje, mokslo prioritetų nustatymas ima priminti ekvilibriumo, visų elementų pusiausvyros, paiešką, kurią pasiekti labai sudėtinga

Minėtos pusiausvyros ieškojimo rezultatus savo straipsniu iš dalies apibendrina Hendy Abdoulas et. al. (2012), pateikdamas tokią dažniausiai mokslo konkursinio finansavimo priemonėse taikomų atrankos ir vertinimo kriterijų tipologizaciją (P. 3)³:

- atitikimas kvietimo tikslams, numatytoms finansavimo riboms ir galimų paraiškos teikėjų charakteristikoms;
- projektinės idėjos aktualumas, sprendžiamos problemos mokslinė reikšmė;

³ Kriterijų tipai išdėstyti atsitiktinai, nevertinant jų pasitaikymo dažnio ar svertinės reikšmės.

- originalumas, idėjos naujumas;
- technologinis, techninis ar metodologinis projekto koncepcijos inovatyvumas (kartais sujungiamas su idėjos originalumu);
- projekte siūloma taikyti metodologija;
- įgyvendinamumas – apima tokių veiksmų kaip projekto vykdytojų kompetencijos ar patirties, mokslinės aplinkos konkurencingumo įvertinimą;
- finansavimo ir resursų poreikis, numatytų išlaidų tikslingumas;
- etinės problemos ir galimų rizikų įvertinimas;
- projektinės paraiškos lygis ir jos atitikimas reikalavimams.

Tuo tarpu Eduardo Fernandezas et. al. (2006) siūlo mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektinių pasiūlymų atrankai pasitelkti trijų pakopų kriterijų rinkinių vertinimą (P. 31–32):

1. visuotinis poveikis – atskirai vertinama, kokią ekonominę, socialinę, mokslinę įtaką bei poveikį žmogiškųjų resursų plėtrai turės projektinės idėjos įgyvendinimas; įverčiai apibendrinami kaip visuotinio poveikio įvertinimas;
2. sėkmingo įgyvendinimo tikimybė – atskirai analizuojamas projekto vadovo ir jo komandos kompetencijos, problemos sudėtingumas, projektinio pasiūlymo apimtys ir aprėptis; įverčiai apibendrinami kaip sėkmingo įgyvendinimo tikimybės įvertinimas;
3. bendras įvertis – apibendrinami visuotinio poveikio ir sėkmingo įgyvendinimo tikimybės įverčiai, priimamas galutinis sprendimas.

Visgi, pažymėtina, kad toks modelis labiau tinka eksperimentinės plėtros projektinių koncepcijų atrankai. Taip pat nereiktų pamiršti, kad pristatytas modelis ir tipologija yra daugiau teorinio pobūdžio – praktikoje atrankos principai vis tiek turi būti derinami su mokslo politikos prioritetais, kartu įvertinant visų proceso suinteresuotų pusių poreikius bei lūkesčius.

1.6. Ekspertinis recenzavimas, kaip mokslo tiriamųjų projektų atrankos ir vertinimo metodas

Ekspertinis recenzavimas yra vienas labiausiai paplitusių euristinių metodų, kurio naudojimas paremtas hipoteze, jog apibendrinus ekspertų žinias, galima sudaryti adekvatų objekto modelį. Pagal savo apibrėžimą, ekspertinis vertinimas yra procesų ar reiškinių, kurie tiesiogiai negali būti išmatuojami, kiekybinis įvertinimas (Vytautas Boguslauskas, 1999, P. 117). Dėl mokslo rezultato neapibrėžtumo ir mokslinių tyrimų projektų kompleksiskumo, tokio tipo projektinių idėjų atranka

paprastai paremta būtent ekspertinio recenzavimo metodu, daugiakriterinę analizę pasirenkant kaip vertinimo modelį – skiriasi tik rangavimo būdai, sprendimas dėl svartinio ar nesvartinio rangavimo ir vertinimo kriterijų detalumas (Abdoul et. al., 2012, P. 13).

Pagal ekspertinį vertinimą atliekančių specialistų skaičių galimi individualūs arba kolektyviniai vertinimai. Individualus metodas tinka tada, kai sprendžiamos problemos yra nesudėtingos, todėl pakanka vieno eksperto nuomonės (Boguslauskas, 1999, P. 117). Tuo tarpu kolektyvinis recenzavimas garantuoja didesnę vertinimo rezultatų tikslumą ir konkretumą, nes keli ekspertai turi daugiau platesnės žinių apimtį. Be to, ekspertų nuomonės galima palyginti viena su kita ir apibendrinti, todėl, kai kalbame apie konkursinio finansavimo priemonių atranką, kelių ekspertų nuomonė yra labiau priimtina ir kelia mažiau abejonių (Meike Olbrecht, Lutz Bornmann, 2010, P. 293). Svarbiausia pagal norimo įvertinimo tikslumą nustatyti ekspertų skaičių, nes „kai ekspertų per mažai, gali pasireikšti subjektyvumas, kai per daug – sunku prieiti vieningą nuomonę“ (Boguslauskas, 1999, P. 118).

Taikant ekspertinio vertinimo metodą, galimi keli sprendimų priėmimo tipai (Olbrecht, Bornmann, 2010, P. 293):

- individualus – ekspertinį recenzavimą (raštu) atlieka keli ekspertai nepriklausomai vienas nuo kito, savarankiškai, o jų atlikto darbo rezultatus apibendrina ir galutinį sprendimą priima atsakingi asmenys (pavyzdžiui, finansavimo agentūra);
- grupinis – ekspertinį recenzavimą atlieka grupė ekspertų, kurie, susipažinę su pateiktu pasiūlymu, susirenka bei kartu bendrai apsvarsto ir įvertina pateiktus pasiūlymus. Paprastai ekspertų grupei vienu metu tenka įvertinti daug projektinių pasiūlymų, todėl susipažinti su visais projektais asmeniškai kiekvienam ekspertui yra sudėtinga ir neefektyvu, dėl mokslo sričių įvairovės. Todėl dažniausiai praktikoje grupinis modelis šiek tiek modifikuojamas – su kiekviena paraiška asmeniškai susipažįsta keli ekspertai, nusimanantys konkrečioje, su projektine idėja susijusioje srityje savarankiškai, vienas su kitu nesikonsultuodami. Tada šie ekspertai pristato savo individualius vertinimus visai ekspertų grupei, kurioje jie apsvarstomi ir išdiskutuojami, prieš priimant bendrą sprendimą.

Grupinis sprendimų priėmimo tipas turi keletą pranašumų prieš individualų ekspertinį vertinimą. Pirmiausia, ekspertai gauna galimybę pasverti savo argumentus, palyginti juos tarpusavyje, išskirti

reikšmingus ir mažiau svarbius motyvus, dar kartą įvertinti savo pasirinkimą. Be to, grupinė diskusija padeda išvengti individualių klaidų ir nepagrįstų išvadų (Olbrecht, Bornmann, 2010, P. 293)⁴.

Ekspertinio vertinimo kaip mokslinių tyrimų projektinių pasiūlymo atrankos metodo ir daugiakriterinės analizės kaip idėjų vertinimo modelio privalumai labai panašūs. Ekspertų patirtis leidžia užtikrinti (bent jau teoriškai) tinkamą keleto veiksnių analizę, kurių išreiškimas skaitine išraiška dėl faktorių kompleksiskumo yra labai sudėtingas arba visiškai neįmanomas. Esant reikalingiems finansiniams, žmogiškiesiems ir laiko ištekliams, metodas nesudėtingai įdiegiamas praktikoje, o recenzavimo rezultatai yra lengvai suprantami, todėl galutinį sprendimą priimti nesudėtinga.

Visgi ekspertinio vertinimo metodas susilaukia nemažai kritikos. Vieni tyrėjų išsakomi trūkumai yra labiau pagrįsti, kiti – paremti tik spėjimais arba sunkiai įrodomi. Todėl toliau apžvelgsime dažniausiai girdimus nuogastavimus dėl modelio veikimo, kartu įvertinant prielaidų pagrįstumą ir siūlomas priemones, kaip ekspertinį recenzavimą galima patobulinti.

Visų pirma metodas susilaukia pastabų dėl rangavimo modelių taikymo projektinių idėjų vertinime, ypač kai kalbame apie skaitmeninius nesvertinius modelius. Viena vertus, nesvertiniai skaitmeniniai atrankos modeliai neįvertina ne tik kriterijų svarbos, tačiau ir jų kompleksiskumo, sąryšių. Tokią kritiką išsakantys tyrėjai paprastai yra konstruktyvūs ir pateikia savo siūlomus vertinimo modelius. Iš šių pasiūlymų išskirtini nemažai dėmesio sulaukiantys analitinio hierarchinio proceso arba analitinio tinklinio proceso modeliai. Abu šie modeliai orientuoti į kriterijų kaip komplekso analizę pagal technines, rinkos ir organizacines kategorijas, tik pirmasis juos išdėsto hierarchine tvarka, tuo tarpu antrasis juos įvertina kaip tinklą, išlaikydamas ryšius, bet neprioretizuodamas. Visgi šie modeliai labiau tinka stambiose organizacijose įgyvendinamų projektų atrankai. Be to, pripažįstama, kad kriterijų sąryšio analizė yra pagrįsta intuicija, o šios sąveikos įvertinimas bei išreiškimas skaičiais yra gerokai sudėtingiau suprantamas ir painesnis matematiškai nei įprasti rangavimo modeliai (Maede, Presley, 2002, 60–65). Kita vertus, priekaištų susilaukia pats principas skaitine išraiška perteikti kokybinius aspektus. Juos išsakantys autoriai primygtinai siūlo pereiti prie žodinių įvertinimo išraiškų, nes taip išlaikomas tikrasis įvertinimų balansas, o recenzantai gali tiksliau išsakyti savo poziciją (Fernandez, 2006, P. 39).

---

⁴ Pažymėtina, kad nors nuomonė, jog individualaus ekspertinio vertinimo metu gali būti palikta klaidų ir netikslumų, todėl grupinis vertinimas pranašesnis, yra visuotinai paplitusi, tačiau teiginį pagrindžiančių empirinių tyrimų iš esmės nėra. Dar daugiau, tie keli tyrimai, kurie buvo atlikti siekiant empiriškai įvertinti individualaus ir grupinio ekspertinio vertinimo tipų skirtumus, priedavo priešingos išvados – statistiškai reikšmingo skirtumo tarp individualaus ir grupinio ekspertinio vertinimo rezultatų nebuvo, kaip ir reikšmingo kiekio individualių vertintojų padarytų klaidų – žr. Marsh, Herbert W. et al. 2008, P. 161–162 arba Simon Wessely, 1998, P. 302.

Kita pastabų grupė dėl ekspertinio recenzavimo metodo taikymo mokslinių tyrimų projektinių pasiūlymo atrankoje yra susijusi su abejonėmis dėl metodo efektyvumo laiko atžvilgiu. Kritikai atkreipia dėmesį tiek į tai, kad paraiškų parengimo ir administravimo procesas reikalauja daug tyrėjų pastangų, tiek į tai, kad projektinių pasiūlymų vertinimas atima nemažai laiko iš ekspertų. Pastaroji problema iš tiesų opi, kadangi vis daugiau dotacijas moksliniams tyrimams teikiančių institucijų visame pasaulyje susiduria su sunkumais ieškant tinkamų ekspertų (Wessely, 1998, P. 302): atitinkamas kompetencijas turintys tyrėjai nebesutinka skirti savo laiko projektinių paraiškų vertinimui, kurį galėtų skirti savo pačių projektinių pasiūlymų kūrimui. Kaip įmanomus šių trūkumų pašalinimo variantus galima įvardinti (Wessely, 1998, P. 303–304):

- papildomų balų suteikimą ekspertinio recenzavimo funkcijas prisiėmusių tyrėjų paraiškoms (įdiegta Australijos sistemoje, tačiau efektyvumas netirtas);
- ekspertų skaičiaus didinimą, taip sumažinant jų krūvį (tačiau kartu padidinant prieštarinių įvertinimų skaičių ir sumažinant efektyvumą);
- tikslesnių vertinimo kriterijų formulavimą;
- rūšiavimo proceso įdiegimą, kai nekonkurencingos paraiškos atmetamos prieš ekspertinį vertinimą (rekomenduotina);
- griežtų galutinių paraiškų teikimo terminų atsisakymą (grindžiamas nedidelio masto Jungtinėje Karalystėje atlikto pilotinio tyrimo patirtimi, kurio rezultatai buvo paraiškų skaičiaus sumažėjimas ir pasiūlymų kokybės padidėjimas – reikalauja platesnio masto išbandymo ir tyrimų);
- detalių finansinių paraiškos įgyvendinimo duomenų pateikimą tik nutarus skirti finansavimą (rekomenduotina).

Su ekspertinio recenzavimo efektyvumo kvestionavimu glaudžiai susiję nuogastavimai dėl grupinio vertinimo kokybiškumo. Kalba eina apie grupinio mąstymo ir grupinės elgsenos fenomeną, kuris plačiai tirtas socialinės psichologijos srityje. Kelios prielaidos nepageidautiniams šio reiškinių aspektams atsirasti mokslinių tyrimų projektinių idėjų atrankos procese (Olbrecht, Bornmann, 2010, P. 298–299):

1. jei ekspertų grupė vertindama paraiškas dirba kartu ilgą laiką (stiprėja tarpusavio ryšiai);
2. jei nėra formalizuotų gairių, kaip įgyvendinti grupinio vertinimo procesą;
3. jei ekspertų grupė yra labai homogeniška, pavyzdžiui, sudaryta iš mokslininkų, priklausančių tai pačiai „mokyklai“;
4. jei ekspertų grupė yra spaudžiama per trumpą laiko tarpą įvertinti daug paraiškų.

Neigiami grupinio mąstymo aspektai gali pasireikšti įvairiomis formomis (Olbrecht, Bornmann, 2010, P. 299–300):

- motyvacijos praradimas, kuris tiesiogiai veikia darbo efektyvumo sumažėjimą. Grupės narys gali prarasti motyvaciją dėl dviejų pagrindinių priežasčių – jei jam atrodo, kad jo individualios pastangos turi nedidelį poveikį grupiniam užduočių atlikimui, arba jei manys, kad kiti grupės nariai neįdeda visų pastangų, jis pats gali nustoti stengtis;
- grupės poliarizacija – tai tendencija, kai po grupinės diskusijos prisiimamas radikalesnis požiūris nei prieš tai. Toks fenomenas gali atsirasti arba dėl įtikinamo argumentavimo, kai ir taip stipriausios pozicijos padėtis po naujų argumentų aptarimo personaliniame mąstyme sustiprinama dar labiau, arba dėl socialinio lyginimosi su kitais grupės nariais – jei grupės narys matys, kad visi kiti ekspertai mąsto kone identiškai, gali suveikti nesąmoningas polinkis išskirti save iš daugumos, kuris sustiprins kiek kitokio požiūrio radikalumą. Vertinant paraiškas, ši tendencija gali iškreipti ekspertinio vertinimo tikslumą;
- konformizmo spaudimas, atsirandantis, kai vienodos hierarchinės padėties asmenys pakeičia savo nuomonę, siekdami prisiderinti prie daugumos, net jei ta nuomonė iš tiesų yra klaidinga. Nustatyta, kad žmonės labiau linkę prisitaikyti prie daugumos požiūrio, kai sprendžiamos sudėtingos problemos, ypač, jei jie negali konkretaus klausimo pagrįsti asmenine patirtimi. Vertinant paraiškas įmanomos situacijos, kai individualūs ekspertai sutiks su daugumos nuomone vien dėl to, kad nenorės pasirodyti blogai prieš kitus;
- informacijos atranka – nustatyta, kad priimdama kolektyvinius sprendimus, grupė remiasi tik pasidalinta informacija (tokia informacija, kuri prieinama daugeliui grupės narių), kai nepasidalinta informacija (tokia informacija, kuri žinoma tik keliems ar vienam nariui) lieka neįvertinta. Viena vertus, pasidalinta informacija atrodo labiau patikima. Kita vertus, žmonės yra linkę ginti savo išankstines pozicijas, net jei į diskusiją įvedama nauja, jiems iki tol nežinoma informacija. Visa tai vėlgi gali iškreipti ekspertinio įvertinimo tikslumą.

Nors ir netirtos ekspertinio paraiškų vertinimo kontekste, išsakytos prielaidos gana detalai išanalizuotos elgsenos psichologų, todėl jos yra laikytinos pagrįstomis. Grupinės elgsenos negatyvios tendencijos sustiprėja, jei atsiranda nepalankios aplinkybės, pavyzdžiui, jei nesilaikoma vertinimo procedūrų arba nenumatyta pakankamai laiko išsamioms diskusijoms⁵. Dėl to, vieni autoriai siūlo

⁵ Visgi prie šių kategorijų reikėtų įtraukti ir paprasčiausią fizinį nuovargį, kadangi esama iš kelių tyrėjų/expertų praktikos išsakytų, tačiau dėl duomenų stygiaus dar netirtų pastebėjimų apie tai, kad vertinimo sesijos pabaigoje svarstomos paraiškos nėra analizuojamos taip detalai kaip tos, kurių imamasi pirmiausia (Weselly, 1998, P. 302).

grupinio ekspertų vertinimo atsisakyti visiškai ir remtis individualiais atitinkamai ruošiamų ekspertų–profesionalų vertinimais (Marsh et. al., 2008, P. 165–166). Tuo tarpu Olbrechtas ir Bornmannas (2010) siūlo kelis nuosaikesnius būdus šiems trūkumams sumažinti. Visų pirma, grupinėms diskusijoms reikia skirti pakankamai laiko, jos turėtų būti moderuojamos (pavyzdžiui, finansavimo agentūros atstovo) taip, kad ekspertai pirmiausia pristatytų nepasidalintą informaciją. Taip pat rekomenduojama formalizuoti procedūrą, kai kažkuriam iš ekspertų numatytą laiko tarpą tenka „velnio advokato“ funkcija, kuomet jis turi bet kokiam požiūriui pateikti konstruktyvią kritiką. Tai sukurtų atmosferą, kurioje kitaip mąstantys ekspertai galėtų išsakyti savo prieštaravimus. Galiausiai, ekspertų grupės sudėtis turėtų būti kuo labiau nevienalytė, įvairiapusiška, kas padėtų į grupines diskusijas įnešti naujų perspektyvų (P. 301).

Ekspertams prarandant savo prestižą ir autoritetą kitų mokslininkų akyse (Hans Skoie, 2001, P. 81), turbūt daugiausia kritikos ekspertinio recenzavimo metodas susilaukia dėl vertinimų nešališkumo, korektiškumo stygiaus. Tyrėjų bendruomenėse atsiranda vis daugiau abejonių dėl tokių metodo aspektų kaip:

- ekspertų kompetencija – paraiškų teikėjai skundžiasi, kad vertinimą atliekantys ekspertai nėra mokslo srities specialistai, ypač jei kalbėsime apie siauresnes ar tarpdisciplinines mokslo sferas (Skoie, 2001, P. 81), kur šios abejonės yra bent iš dalies pagrįstos kelių empirinių tyrimų duomenimis. Visgi, kitų studijų rezultatai rodo, kad tokiais atvejais ekspertai visada ieško informacijos konkrečia tema ir stengiasi priimti geriausią sprendimą (Wessely, 1998, P. 301);
- ekspertų šališkumas savos mokslo srities projektų atžvilgiu – dėl šio aspekto, susilaukiama įvairaus pobūdžio pastabų. Vieni tyrėjai yra įsitikinę, kad ekspertai tendencingai vertina savo srities paraiškas geriausių projektinių idėjų nenaudai (nesvarbu sąmoningai ar nesąmoningai), kadangi tikrai geros koncepcijos kelia grėsmę pačių ekspertų lyderiavimo pozicijoms (S. Thurner, R. Hanel, 2011, P. 707–708). Visgi, tokia nuomonę pagrindžiančių empirinių tyrimų nėra; greičiau atvirkščiai – atlikti tyrimai rodo, kad vertintojai savo srities projektus vertina šiek tiek palankiau (Wessely, 1998, P. 301–302), nors galutinių išvadų dėl plataus masto tyrimų trukumo daryti negalima. Kiti tyrėjai reiškia nuogąstavimus, kad fizinių ir biologinių mokslų paraiškos yra vertinamos geriau nei socialinių ar humanitarinių mokslų, kadangi šių sričių rezultatus sunkiau išreikšti skaičiais. Tačiau atlikti tyrimai paneigė ir tokio požiūrio pagrįstumą – pasirodė, kad socialiniai ir humanitariniai mokslai paprastai vertinami taip pat arba nežymiai geriau (Marsh et. al., 2008, P. 162). Dar viena pozicija – ekspertai yra linkę palaikyti savo atstovaujamas mokslo kryptis ir pokryptes, todėl gali nepripažinti naujai

besiformuojančių disciplinų (Skoie, 2001, P. 81), tačiau nei šią nuostatą pagrindžiančių, nei paneigiančių tyrimų dar nėra atlikta;

- tendencingas vertinimas, susijęs su priklausymu vienai ar kitai institucijai – labai dažnai ekspertinio vertinimo kritika argumentuojama pastabomis apie tai, kad ekspertų nuomonę nulemia paraiškų teikusio tyrėjimo institucinė priklausomybė. Atlikti tyrimai šiuo klausimu nevienareikšmiai – kai kuriuose iš jų skirtumo tarp stambių, pirmaujančių institucijų ir mažiau žinomų institucijų paraiškų vertinimuose nepastebėta (Wessely, 1998, P. 301); tuo tarpu, pagal kitų tyrimų duomenis, sėkme išsiskyrė pirmaujančių mokslo įstaigų paraiškos (Marsh et. al., 2008, P. 164). Žinoma, tokie rezultatai toli gražu nerodo šališkumo stygiaus – darytina pagrįsta prielaida, kad pirmaujančių institucijų gretose dirba geriausi tyrėjai, todėl šios institucijos sėkmės susilaukia dažniau. Kiek labiau tyrimais pagrįstas yra teiginys, jog ekspertiniame projektinių pasiūlymų vertinime gali atsirasti pažinčių poveikio požymių, t. y. kad su ekspertais susijusių tyrėjų paraiškos gauna geresnius įvertinimus, ypač jei kalbėsime apie mažesnes tyrėjų bendruomenes (Wessely, 1998, P. 301–302). Vis dėlto, nors galimybė atsirasti favoritizmui mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinime yra tikėtina, tačiau tik retais atvejais, o norint nustatyti tikrąsias reiškinio apimtis, reikėtų atlikti detalesnes studijas (ten pat, P. 304).
- diskriminacija dėl lyties ar amžiaus – visi tyrimai (išskyrus vieną, atliktą Švedijoje 1997 m.) aiškiai susiveda į vieną išvadą – vertinimo rezultatų nei eksperto, nei paraišką teikusio tyrinėjo lytis neveikia (Wessely, 1998, P. 302, 304; Marsh et. al. 164–165). Šiek tiek kita situacija yra dėl amžiaus veiksnio. Viena vertus, atliekant mokslinius tyrimus jis tikrai yra veikiantis faktorius – vyresni tyrėjai turi potencialiai daugiau mokslinio darbo patirties ir kompetencijų, aukštesnius mokslinius laipsnius, todėl jų paraiškų sėkmė yra labiau tikėtina nei pradedančių mokslininkų. Kita vertus, įmanoma, kad vienas iš nacionalinių mokslinių tyrimų prioritetų gali būti jaunų mokslininkų gebėjimų ugdymas, todėl pradedančių tyrėjų paraiškoms kriterijai gali būti taikomi nuosaikiau. Iš atliktų tyrimų rezultatų aiškėja, kad viskas priklauso nuo konkrečios valstybės ar finansavimo agentūros pasirinktos pozicijos – kai kur jaunų tyrėjų paraiškos yra atmetamos ne taip greitai nei kitos; kitur patyrusių tyrėjų ir aukštesnį mokslinį laipsnį turinčių asmenų paraiškos dažniau susilaukia sėkmės (Wessely, 1998, P. 301–302, 304; Marsh et. al. 164). Svarbu atkreipti dėmesį, kad nei vienas, nei kitas principas neprieštarauja tarpusavyje ir iš esmės nekvestionuoja galutinio sprendimo teisingumo;
- projektinių pasiūlymų vagystės – retais atvejais, tačiau visgi pasitaiko, jog projektinių paraiškų teikėjai kaltina ekspertus savo idėjų pasisavinimu. Vienintelis kiekybinis tyrimas šiuo klausimu buvo atliktas 1978 m. JAV, kuris nustatė, kad iš 126 atmetų

paraiškų, penkių pasiūlymų kai kurios idėjos buvo tariamai pasisavintos (Wessely, 1998, P. 302). Vienaip ar kitaip šios problemos sprendimu konkrečiais atvejais turėtų užsiimti teismai.

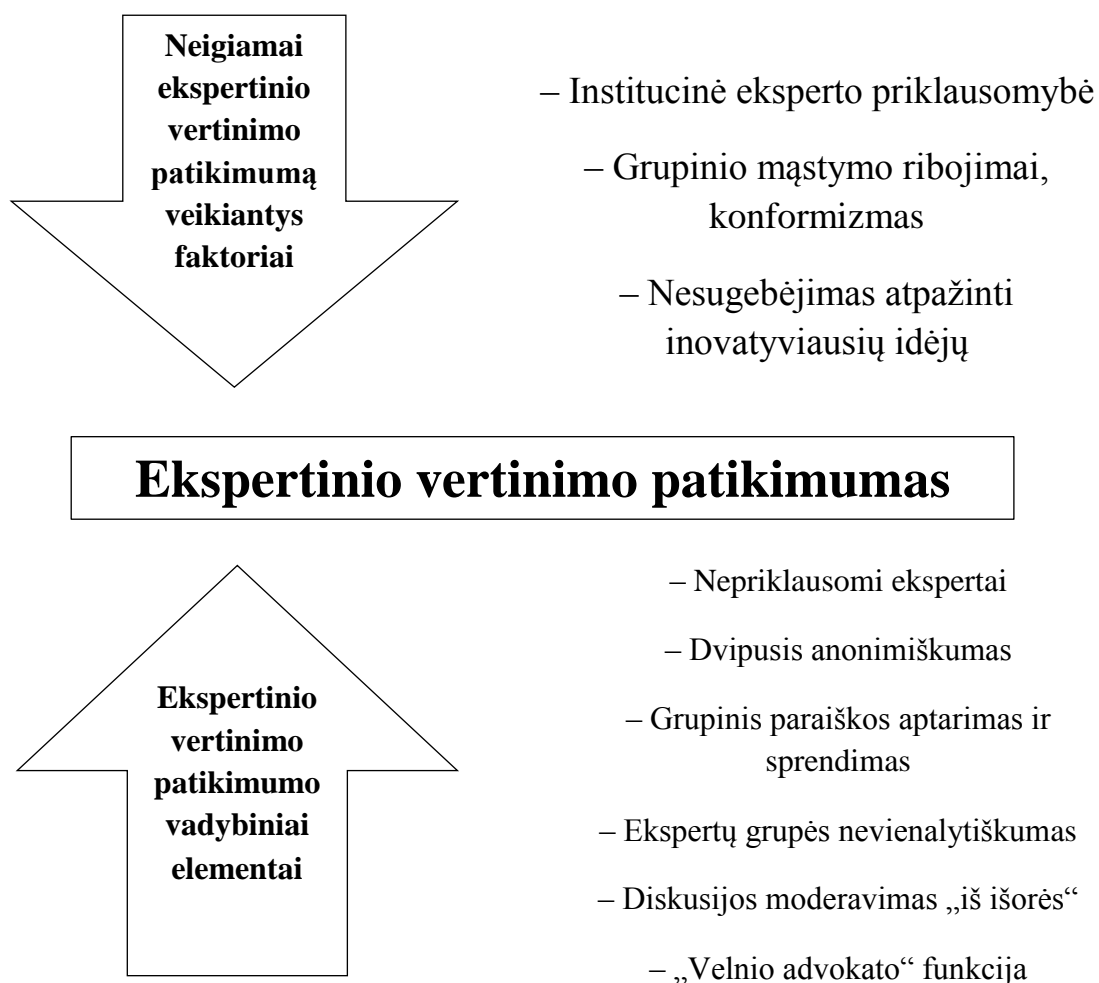
Visgi bene rimčiausias kaltinimas, metamas ekspertinio vertinimo metodui, – tai, kad šis modelis yra neįgalus atrinkti pačias radikaliausias ir inovatyviausias idėjas. Natūralu, kad pačios inovatyviausios ir potencialiai perspektyviausios idėjos savo gyvavimo pradžioje taip pat yra pačios drąsiausios ir, deja, rizikingiausios. Tuo tarpu ekspertiniu vertinimu pagrįsta mokslinių tyrimų finansavimo sistema, o ir pats konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo principas, sėkmingiau veikia atmetant žemesnės kokybės pasiūlymus nei kad išrenkant reikšmingiausias koncepcijas (Skoie, 2001, P. 81). Nors iš esmės sutinkama dėl tokio fenomeno pasireiškimo tikimybės, tačiau jis nėra įrodytas, o, tikriausiai, ir negali būti įrodytas. Bene vienintelė atlikta studija bandė nustatyti, kokia dalis atmestų projektinių idėjų vis dėlto yra įgyvendinamos vėliau (Wessely, 1998, P. 303), tačiau toks tyrimas neatsako į klausimą, kaip iš tiesų sektųsi atmestoms paraiškoms, esant kitoms aplinkybėms, arba kokią moralinį poveikį turi projektinio pasiūlymo atmetimas tolesniam koncepcijos vystymui.

Reziumuojant ekspertiniam vertinimui išsakomą kritiką, reikia atkreipti dėmesį į kelis aspektus. Viena vertus, dėl mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinimo procesą ir jo elementus analizuojančių studijų trūkumo, šios abejonės dažniausiai būna tyrimais nepagrįstos arba sunkiai įrodomos, o kai kuriais atvejais oponentų argumentai yra labiau panašūs į emocijomis pagrįstus priekaištus, negu į rimtos mokslinės diskusijos inicijavimą⁶. Kita vertus, atlikus ekspertinio vertinimo kritikų apklausą įvairiose šalyse, absoliuti jų dauguma vis tiek pasisakė už tolesnį šio metodo taikymą mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių atrankoje (Wessely, 1998, P. 301). Todėl patys radikaliausi pasiūlymai, kviečiantys vietoj ekspertinio recenzavimo naudoti matematiškai sudėtingus bibliometrinius metodus arba atsisakyti mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo apskritai, o dotacijas skirti loterijos, piniginių prizų, atsitiktinės atrankos pavidalu ar tiesiog išskaidant visiems po lygiai, plataus palaikymo nesusilaukia (ten pat, 304).

Iš konstruktyvių ir potencialiai naudingų ekspertinio vertinimo metodo tobulinimo pasiūlymų išskirtinas anonimiškumo aspekto įtraukimas į projektinių pasiūlymų atrankos procesą. Čia įmanomi du anonimiškumo lygiai. Vienpusis anonimiškumas ekspertiniame vertinime taikomas tada, kai ekspertas žino, kieno idėjas jis vertina, tačiau jo darbo išvados yra nuasmenintos, t. y. nežinoma, kuris ekspertas vertino konkrečią paraišką. Dvipusis anonimiškumas ekspertinio recenzavimo procese pasiekiamas tada, kai nei paraiškos autoriaus, nei įvertinimą atlikusio eksperto asmenybė nėra žinoma

⁶ Kaip emocijomis grįsto ekspertinio recenzavimo metodo kritikavimo pavyzdys įvardintina Horrobino esė (1996), kurioje kelios svarios pastabos užgožiamos jausmais grįstais, neargumentuotais priekaištais ir, drįstume teigti, utopiniais pasiūlymais.

(Jaynelle F. Stichler, 2011, P. 47). Mokslinėje literatūroje vienareikšmiškai sutinkamai, kad vienpusis anonimiškumas ekspertiniame recenzavime yra būtinas, kadangi tai leidžia sumažinti vertinimo tendencingumą ir šališkumą (Stichler, 2011, P. 46; Wessely, 1998, P. 303–304) – tai patvirtina neginčijami kelių empirinių tyrimų duomenys (pavyzdžiui, Marsh et. al., 2008, P. 162–163). Tuo tarpu dėl dvipusio ekspertinio vertinimo anonimiškumo naudos vienareikšmiškos nuomonės nėra, išsamių empirinių tyrimų taip pat. Tiesa, reikia pažymėti, kad kelios studijos, kuriose analizuoti neatitikimai tarp ekspertinio recenzavimo rezultatų, kai idėjos autoriaus asmenybė yra žinoma ir kai koncepcija vertinama anonimiškai, ryškesnių vertinimo skirtumų nenustatė (Wessely, 1998, P. 303). Tačiau skiriasi šių duomenų interpretacija – vieni tyrėjai sako, kad tai neįrodo abipusio anonimiškumo pranašumo, todėl jis neturėtų būti diegiamas ekspertiniame vertinime iki papildomi empiriniai tyrimai įrodys kitaip; kiti tyrėjai įžvelgia dvipusio anonimiškumo taikymo privalumus skaidrumo didėjime ir nepasitenkinimo vertinimo šališkumu mažėjime (ten pat, P. 304).

3 pav. Ekspertinio vertinimo patikimumą neigiamai veikiančių faktorių ir ekspertinio vertinimo patikimumo vadybinių elementų schema

Labiausiai tikėtinos rizikos, galinčios pasireikšti taikant ekspertinio recenzavimo metodą mokslinių tyrimų paraiškų vertinime, ir siūlomos priemonės, kaip jas atsverti, apibendrintos 3 pav. schemoje. Prie veiksnių, neigiamai atsiliepančių vertinimo patikimumui, yra šališkumas, kylantis dėl institucinės eksperto priklausomybės, grupinio mąstymo neigiamų fenomenų pasireiškimo grėsmė ir pavojus dėl metodo nesugebėjimo atpažinti pačių inovatyviausių idėjų, kurios neretai yra rizikingiausios. Šias rizikas galima minimizuoti keliais būdais. Vienas jų – abipusio anonimiškumo principo vertinime ar atskirose jo dalyse įvedimas, kurio indėlis į rezultatų tikslumą tebūnie diskutuotinas, tačiau tai padeda gerinti pasitikėjimą viso proceso patikimumu. Kiti būdai – ekspertų diskusijos moderavimas „iš išorės“, t. y. nepriklausančio grupei asmens, skiriant tai diskusijai pakankamai laiko; nepriklausomų ekspertų individualių ekspertizių pasitelkimas, ekspertų grupės nevienalytiškumo užtikrinimas ir „velnio advokato“ funkcijos formalus reglamentavimas, kuomet ekspertai yra įpareigoti tam tikrą laiką pateikti konstruktyvią kritiką dominuojančiam požiūriui, ypač ekspertų nuomonėms nesiskiriant, padėtų išvengti grupinio mąstymo ribojimų, konformizmo pasireiškimą ir padidintų šansus atpažinti inovatyvias idėjas, neatitinkančias vyraujančių mokslo tendencijų, objektyviai įvertinti jų kokybę.

2. LIETUVOS MOKSLINIŲ TYRIMŲ KONKURSINIO FINANSAVIMO SISTEMA IR PROJEKTINIŲ PARAIŠKŲ ATRANKOS PRAKTIKA

2.1. Lietuvos mokslo politikos principai ir konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo modelis

Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis Lietuvos mokslo politikos principus ir mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo sistemą yra LR Mokslo ir studijų įstatymas, patvirtintas LR Seimo 2009 m. balandžio 30 d. nutarimu Nr. XI-242. Pagal įstatymo 12 straipsnį, Lietuvos mokslo politiką formuoja Seimas, o ją įgyvendina Vyriausybė, Švietimo ir mokslo ministerija (toliau – ŠMM) bei kitos ministerijos, Lietuvos mokslo taryba (toliau – LMT), Vyriausybės ir ŠMM įgaliotos institucijos. Būtent tokia institucija yra Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (toliau – MITA), kurios funkcijos apima inovacijų plėtrai, naujų technologijų atsiradimui reikalingų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros politikos įgyvendinimą, susijusių programų bei priemonių įgyvendinimo koordinavimą, administravimą, vertinimą ir finansavimą. Tuo tarpu, pagal įstatymo 13 straipsnį, LMT yra Seimui ir Vyriausybei atskaitinga biudžetinė įstaiga, Seimo ir Vyriausybės patarėja mokslo ir mokslininkų rengimo klausimais, be to, ji „dalyvauja įgyvendinant mokslinių tyrimų, eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir kitas programas, programinių konkursinių mokslinių tyrimų, eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbų finansavimą ir organizuoja Lietuvoje vykdomos mokslinės veiklos vertinimą“.

Mokslinių tyrimų finansavimo šaltiniai yra apibrėžti LR Mokslo ir studijų įstatymo 77 straipsnyje, kurio 1 dalyje numatyta, kad moksliniai tyrimai finansuojami:

1. „iš valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų, skirtų moksliniams tyrimams, eksperimentinei (socialinei, kultūrinei) plėtrai ir meno veiklai;
2. pagal nacionalines mokslo ir nacionalines kompleksines programas;
3. pagal kitas konkursines mokslo programas“.

Akivaizdu, kad nuo įstatymo įsigaliojimo 2009 m., konkursinės mokslo programos – „mokslinių tyrimų, eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbų priemonių visuma, kurios rezultatai yra naujos mokslo žinios ir technologijos, mokslinių tyrimų, eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros infrastruktūra, aukštesnė tyrėjų kompetencija ir kiti dalykai, būtini valstybei ir visuomenei

aktualioms problemoms spręsti“, „įgyvendinamos konkursiniu būdu finansuojamų projektų forma“ (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 77 str. 2 dalis) – yra vienas svarbiausių mokslinių tyrimų finansavimo modelių Lietuvoje. Lyginant su baziniu finansavimu ir finansavimu pagal mokslinės veiklos rezultatus, konkursinis mokslinių tyrimų finansavimas turi keletą pranašumų. Viena vertus, jis suteikia galimybę įvertinti preliminarias mokslinės produkcijos sukūrimo sąnaudas, kurios turi būti numatytos ir pagrįstos projektinėse paraiškose. Kita vertus, „mokslininkai yra skatinami atsakingiau planuoti savo mokslinę veiklą, bendradarbiauti ir kartu konkuruoti tarpusavyje, o tai lemia aukštesnę mokslinių tyrimų kokybę“ (Kaip skirstomos valstybės lėšos Lietuvos mokslui?, 2008, P. 2).

Atkreiptinas dėmesys, kad LR Mokslo ir studijų įstatyme nekalbama apie prioritetingas mokslų ir mokslinių tyrimų kryptis. Vienintelė išimtis daroma lituanistikos tyrimams ir studijoms, „sprendžiantiems esminius tautos tapatybės išsaugojimo, stiprinimo ir jos raidos uždavinius“, kurie įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje įvardijami turintys strateginę valstybės prioritetą. Dėl to, darytina prielaida, kad Seimas, vienintelis įstatyme numatytas Lietuvos mokslo politikos formuotojas, perleidžia prioritetingų mokslinių tyrimų kryptių nustatymą mokslo politiką įgyvendinančioms institucijoms ir patiems tyrėjams.

Kiek ryškesnius Lietuvos mokslo politikos kontūrus nubrėžė Lietuvos inovacijų 2010–2020 metų strategija, patvirtinta LR Vyriausybės 2010 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 163, kurioje numatyta „sudaryti sąlygas komercinti mokslinius tyrimus – kurti reikiamą infrastruktūrą (technologijų perdavimo centrai) ir teisinius mechanizmus“ (23.3.5 punktas) bei „stiprinti mokslo, studijų ir verslo sąveiką“ (23.4.3. punktas). Toliau strategijoje perspektyviausiais sektoriais (t. y. „kuriančiais didelę pridėtinę vertę, turinčiais kritinį kiekį aukštos kvalifikacijos žmogiškojo potencialo, plėtros potencialą rinkoje ir galimybių didinti produktyvumą“ – 24 punktas) įvardinti: „maisto produktų ir gėrimų gamyba, medienos ir medinių dirbinių gamyba, baldų gamyba, tekstilės gaminių gamyba, chemikalų, chemijos produktų ir cheminio pluošto gamyba, <...> biotechnologijų, lazerių technologijų sektoriai, elektros ir optinės įrangos pramonė, <...> informacinių ir ryšių technologijų sektorius, <...> konkurencingos transporto ir logistikos paslaugos“ (25 punktas). Prie minėtų sektorių, strategijos 26 punktas išvardino naujas perspektyvias ūkio sritis, kurios ateityje gali lemti valstybės gerovę, tokias kaip švariosios technologijos, ateities energetika, kūrybinės industrijos, gerovės ir sveikatingumo sritys, (medicinos ir sveikatingumo paslaugos ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų ar technologijų ir reikmenų gamyba) (27 punktas). Būtent šiose srityse strategija siūlo skatinti verslo bei mokslo institucijų bendradarbiavimą.

Visgi Lietuvos inovacijų 2010–2020 m. strategijoje numatytos gairės apibūdina ne tiek mokslinių tyrimų, kiek inovacijų ir eksperimentinės plėtros prioritetus. Spragą netruko užpildyti 2011 m. paskelbta Lietuvos mokslo ir studijų ateities vizija „Moksloji Lietuva 2030“. Ši Lietuvos mokslo ir

studijų ateities įžvalga buvo atlikta Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (toliau – MOSTA) iniciatyva, taikant specialią metodiką. Dokumente numatomos tokios prioritetinės mokslinių tyrimų kryptys (Lietuvos mokslo ir studijų ateities vizija: Moksloji Lietuva 2030, 2011, P. 13):

- socialiniuose ir humanitariniuose moksluose – orientacija į „demografinių, migracinių, socialinės atskirties, gerovės, tapatybės, mokslinės visuomenės, darnaus vystymosi, visuomenės ir technologijų sąveikos, mokslinių tyrimų etikos, švietimo sričių tarpdisciplininius tyrimus, sveikatos problemų sprendimą, visuomenės mentaliteto keitimą“ bei daugiakultūrinius tyrimus;
- gamtos ir technikos moksluose prioritetu išlieka „biomedicininiai tyrimai, biotechnologijos, mechatronika, šviesos ir nanotechnologijos, informacinės technologijos, žemės ūkio tyrimai“, kurių svarbą palaiko „sąsajos su globaliais apsirūpinimo maistu, energetikos, visuomenės senėjimo, klimato kaitos iššūkiais, informacinių technologijų proveržiais“.

Nors ši įžvalga ir neturi teisinės galios, dokumentą galima traktuoti kaip sąlyginę pačių tyrėjų Lietuvos mokslinių tyrimų vizijos išraišką, nes prie įžvalgos teksto rengimo prisidėjo apie 100 ekspertų, diskutavusių bendrai ir grupėse; be to, siekiant išsiaiškinti platesnio rato respondentų nuomonę, buvo apklausta apie 2500 akademikų, verslininkų, mokslo ir studijų politikos sprendimų priėmėjų, studentų bei visuomenės veikėjų. Taip pat tikėtina, kad nemaža dalis šių įžvalgų gali būti perkelta į Lietuvos Pažangios specializacijos strategiją – dokumentą, kurį kiekviena Europos Sąjungos narė įsipareigojo parengti naujam finansinio programavimo etapui (2014–2020 m.), apimančią šalies mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei inovacijų raidos kryptis ir prioritetus – kadangi ŠMM įgaliojo būtent MOSTA atlikti situacijos analizę ir nustatyti konkrečius prioritetus (MOSTA, 2013-01-10).

Kita vertus, valstybės strateginiai mokslinių tyrimų prioritetai atsispindi nacionalinėse mokslo programose (toliau – NMP), kurios LR Mokslo ir studijų įstatyme yra apibrėžtos kaip „konkursinės mokslo programos, sudarančios sąlygas spręsti valstybei ir visuomenei svarbias problemas ir didinti Lietuvos mokslo tarptautinį konkurencingumą. Nacionalinių mokslo programų tikslas – sutelkti Lietuvos mokslo potencialą ir finansinius išteklius, inicijuoti tam tikrai problemai spręsti būtinus naujus ir koordinuoti jau vykdomus mokslinius tyrimus“ (77 str., 3 dalis).

LMT ir MITA yra dvi pagrindinės institucijos, administruojančios nacionalines konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo programas Lietuvoje. Tiesa, MITA yra labiau orientuota į eksperimentinę plėtrą, verslo ir mokslo bendradarbiavimo bei inovacijų skatinimą, taigi jos administruojamos nacionalinės programos atsiliepa į Lietuvos inovacijų 2010–2020 m. strategijos

prioritetus⁷. Tuo tarpu LMT yra koncentruojasi į priešakinių aukšto lygio mokslinių tyrimų programinių finansavimą. Toks dviejų tipų mokslą finansuojančių institucijų modelis buvo įdiegtas Lietuvoje atsižvelgiant į tarptautinių ekspertizių pasiūlymus, jis yra taikomas daugelyje Europos Sąjungos šalių (LMT aiškinamasis raštas Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei, 2011-06-07 Nr. 4S-600).

Taip pat Lietuvoje vykdomas mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo modelis yra dvejopo pobūdžio. Viena vertus, kryptiniai mokslinių tyrimų prioritetai kyla iš mokslo politikos įgyvendinimo (angl. *policy driven*), juos realizuojant per NMP. Kita vertus, konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo kryptis ir instrumentus gali inicijuoti patys tyrėjai (angl. *science driven*) per mokslininkų iniciatyva parengtų projektų finansavimą, administruojamą LMT. Šioje priemonėje mokslininkų galimybių teikti mokslinių tyrimų projektus neriboja tematiniai suvaržymai, todėl dėl finansavimo gali varžytis įvairių mokslo krypčių tyrėjai, generuojantys aukščiausios kokybės projektines idėjas (LMT aiškinamasis raštas Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei, 2011-06-07 Nr. 4S-600).

Be to, atkreiptinas dėmesys, kad mokslininkai ir tyrėjai taip pat nėra atriboti ir nuo NMP rengimo. Pagal NMP nuostatų 2011 m. liepos 13 d. redakciją, patvirtintą LR Vyriausybės nutarimu Nr. 877 ir įsigaliojusią nuo 2012 m. sausio 1 d., paskelbus kvietimą, jie, kaip ir kiti fiziniai bei juridiniai asmenys, gali teikti pasiūlymus dėl rengtinių programų (13 punktas). Kvietimą teikti pasiūlymus dėl rengtinių programų programas administruojanti LMT paprastai skelbia ne rečiau kaip kas 5 metus⁸, tada, kai „baigiama vykdyti kuri nors kita programa“, „atsiranda poreikis spręsti tam tikrą Lietuvai aktualią mokslinę problemą“ arba „programas administruojančios institucijos finansinės galimybės leidžia pradėti įgyvendinti naują programą“ (11 punktas). Nors nuostatuose aiškiai apibrėžta, kokios veiklos gali būti finansuojamos (moksliniai tyrimai, mokslinių tyrimų infrastruktūros palaikymas ir plėtra, mokslinių rezultatų sklaida, mokslinių rekomendacijų valstybės institucijoms rengimas, vykdytojų dalyvavimas Europos mokslinių tyrimų erdvės tinkluose – 10 punktas), programų tematikos kryptys nėra varžomos. Svarbiausia, kad būtų pagrįsta siūlomos temos svarba:

- “atskleista valstybei ir visuomenei strategiškai svarbi problema, kuriai spręsti reikia siūlomų programos tematikų tarpdisciplininių mokslinių tyrimų;

⁷ MITA steigimą inicijavo būtent Lietuvos inovacijų 2010–2020 m. strategija, kaip „institucinės struktūros, atsakingos už verslo ir mokslo bendradarbiavimą“ (23.4.4. punktas). Tuo tarpu MITA nuostatuose (LR Ūkio ir LR Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. 4-305/V-546) Agentūros pagrindinės funkcijos apibrėžtos dar aiškiau – „administruoja mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų programas (10.1. punktas); „teikia siūlymus Ūkio ministerijai ir Švietimo ir mokslo ministerijai dėl inovacijų politikos formavimo“ (10.3. punktas); „koordinuoja <...> programų ir priemonių, skirtų mokslo ir verslo bendradarbiavimui, įgyvendinimą“ (10.6 punktas). Taigi, MITA yra Lietuvos mokslo eksperimentinės plėtros politikos sistemos sudėtinė dalis, tarpinė grandis tarp mokslo institucijų, verslo sektoriaus ir ministerijų, patariamoji institucija, formuojant Lietuvos mokslo eksperimentinės plėtros ir inovacijų politiką, administruojanti šio tipo mokslo konkursinio finansavimo priemones.

⁸ Ankstesnėje nuostatų redakcijoje buvo numatyta skelbti kvietimą teikti pasiūlymus nacionalinėms programoms ne rečiau nei du metai – žr. LR Vyriausybės 2008 m. liepos 16 d. nutarimą Nr. 731 11 punktą.

- pagrįsta, kad šiai problemai spręsti būtina kelių mokslo ir studijų institucijų pastangomis atlikti siūlomų programos tematikų mokslinius tyrimus ir gauti naujų mokslo žinių;
- pagrįsta, kad naują tinkamiausią problemos sprendimą galima įgyvendinti per vidutinį laikotarpį (3–7 metus)” (14 punktas).

Ekspertinio vertinimo metodu išanalizavusi gautus pasiūlymus dėl nacionalinių programų rengimo, LMT teikia motyvuotus pasiūlymus ŠMM dėl programos ar programų įtraukimo į NMP sąrašą, kuri ir priima galutinį sprendimą.

Vertinant Lietuvos mokslo politikos ir mokslo konkursinio finansavimo principų nustatymą pagal tris dimensijas, aptartas šio magistrinio darbo pirmo skyriaus penktame poskyryje, t. y. temų pasirinkimo, apsisprendimo dėl taikomų instrumentų ir biudžeto paskirstymo klausimų sprendimo procesus, akivaizdžiai matome, kad daugiausia laisvės tyrėjams Lietuvoje palikta renkantis mokslinių tyrimų temas – kryptinius mokslinių tyrimų prioritetus mokslininkai gali nustatyti tiek teikdami pasiūlymus dėl NMP rengimo, tiek rengdami atskirus projektus pagal mokslininkų iniciatyva parengtų projektų finansavimo priemonę. Taip pat tyrėjai turi galimybę prisidėti prie finansavimo instrumentų kūrimo, per naujų NMP rengimo procesą. Nepaisant to, kad galutinį sprendimą priima ŠMM, be to, veiklos, kurias galima finansuoti nacionalinėmis programomis yra aiškiai apibrėžtos, darytina išvada, kad mokslininkai gali realiai prisidėti ir prie šios dimensijos apibrėžimo proceso, kadangi jų pasiūlymų vertinimo procesas yra aiškiai formalizuotas NMP rengimo ir įgyvendinimo tvarkos aprašu, patvirtintu LMT 2012 m. gruodžio 17 d. nutarimu Nr. VII-125. Aprašas numato, kad kiekvieną gautą pasiūlymą individualiai įvertina ne mažiau kaip 5 ekspertai, pagal šiuos vertinimo kriterijus:

1. iškeltos problemos naujumas ir aktualumas Lietuvai (slenkstinio įverčio reikšmė 4 iš 5);
2. Lietuvos mokslininkų galimybė pasiekti programos tikslus ir išspręsti iškeltus uždavinius per programos vykdymo laikotarpį (slenkstinio įverčio reikšmė 4 iš 5);
3. programos vykdymui numatomų lėšų pagrįstumas (slenkstinio įverčio reikšmė 2 iš 5; suminė visų kriterijų slenkstinio įverčio reikšmė 11 iš 15).

Pagal minėtus kriterijus įvertinti pasiūlymai suskirstomi į siūlomus ir nesiūlomus įtraukti į programų sąrašą. Įtrauktini į programų sąrašą pasiūlymai išdėstomi pirmumo tvarka, sąrašas apsvarstomas Humanitarinių ir socialinių arba Gamtos ir technikos mokslų komitetuose, o galutinį

sąrašą patvirtina Taryba, paskelbdama jį kartu su apibendrintomis vertinimo išvadomis savo internetinėje svetainėje⁹.

Visgi nustatant konkursiniam mokslinių tyrimų finansavimui esminio elemento apimtis, t. y. sprendžiant biudžeto paskirstymo klausimus, visų suinteresuotų pusių pusiausvyra neišlaikoma. Teisiškai nustatytas tik LMT vaidmuo šiame procese. Pagal veiklos nuostatuose, patvirtintuose LR Seimo 2009 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. XI-625, LMT numatytas funkcijas, ji „teikia siūlymus ir išvadas Seimui ir Vyriausybei dėl mokslui ir studijoms skiriamų valstybės biudžeto asignavimų, tyrimų ir plėtros finansavimo tvarkos tobulinimo, programinio konkursinio finansavimo skirtų lėšų naudojimo veiksmingumo“ (6 punkto 6 dalis). Tuo tarpu tyrėjų galimybės paveikti šio klausimo sprendimą yra labai ribotos, veikti įmanoma tik per LMT, tačiau poveikio būdai nėra reglamentuoti; be to, bet kuriuo atveju galutinis sprendimas dėl biudžeto asignavimų lieka Vyriausybei ir Seimui. Žinoma, tikėtis platesnių galimybių tiek tyrėjams, tiek LMT valstybės finansinių išteklių skirstymo procese būtų naivu. Todėl, apibendrinant pusiausvyros tarp suinteresuotų pusių pasiekimo lygį visomis dimensijomis, teisinį Lietuvos mokslo politikos ir mokslo konkursinio finansavimo principų nustatymą reikėtų vertinti teigiamai.

2.2. Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programų apžvalga ir projektinių paraiškų atrankos modelio funkcionavimas

2.2.1. Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programos Lietuvoje

Šiuo metu Lietuvoje patvirtintos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonės apima šešias NMP, Nacionalinę lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programą (toliau – LIT) ir priemones „Mokslininkų grupių projektai“ (toliau – MIP) bei „Proveržio idėjų projektai“. Visų jų įgyvendinimą koordinuoja LMT. Šiame poskyryje trumpai apibūdinsime kiekvienos iš jų tikslus ir uždavinius.

NMP „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“ – patvirtinta 2010 m. sausio 5 d. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-7. Programos tikslas – „suformuluoti bendrąją teorinę socialinio ir kultūrinio tapatumo koncepciją, iširti ir įvertinti konkrečių tapatumo formų raidą paveldo,

---

⁹ Pažymėtina, kad iki tol galiojusi Aprašo redakcija taip detaliai pasiūlymų vertinimo tvarkos nereglementavo, todėl tokios redakcijos priėmimas yra aiškus konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo politikos Lietuvoje tobulėjimo įrodymas.

šiuolaikinio tapatumo būklės ir šiuolaikinio pasaulio iššūkių poveikio aspektais“ (13 punktas).

Priemonę sudaro:

- fundamentiniai tapatumo prielaidų, jo sampratos ir raiškos formų bei raidos ir Lietuvos visuomenės socialinio ir kultūrinio tapatumo formų, jų raidos ir perspektyvų tyrimai;
- istorinės atminties diskurso, istorinės LDK atminties ir modernaus XIX–XX a. tautinio tapatumo formavimosi, sovietmečio atminties ir jos valdymo, išeivijos atminties, savimonės ir išsaugoto tapatumo tyrimai;
- kultūros paveldo ir visuomenės sąveikos tyrimai bei paveldo ir tapatumo tyrimams būtinos infrastruktūros sukūrimas;
- įvairių (tarp jų – naujų) šiuolaikinio pasaulio iššūkių – globalizacijos, sekuliarizacijos ir kitų – poveikio tapatumui pobūdžio, poveikio valstybei, kalbai ir kultūrai tyrimai;
- lituanistinio paveldo ir tapatumo vieningos informacinės infrastruktūros koncepcijos parengimas (14 punktas).

NMP „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“ – patvirtinta 2010 m. gruodžio 17 d. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-2334. Programos tikslas – „atskleisti grėsmę nacionaliniam saugumui keliančių socialinių reiškinių prigimtį, turinį, mastą, tendencijas, parengti strateginius sprendimus ir numatyti uždavinius ir rekomendacijas tokioms grėsmėms įveikti“ (25 punktas).

Priemonė apima:

- šalies demografinės raidos tyrimus;
- šalies žmogiškųjų išteklių, darbo rinkos politikos ir užimtumo tyrimus;
- socialinės gerovės tyrimus;
- grėsmę asmens ir visuomenės saugumui keliančių kriminogeninių procesų tyrimus;
- psichosocialinių sąveikų ir subjektyvios gerovės tyrimus (26 punktas).

NMP „Lėtinės neinfekcinės ligos“ – patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. V-952. Programos tikslas – „gauti naujų mokslo žinių, reikalingų sergamumui, ligotumui, mirtingumui ir neįgalumui nuo Lietuvos gyventojams aktualiausių lėtinių neinfekcinių ligų (širdies ir kraujagyslių ligos, piktybiniai navikai, cukrinis diabetas, neurodegeneracinės, alergijos ir autoimuninės ligos, psichikos ir elgesio sutrikimai) mažinti, parengti šių ligų profilaktikos strateginius principus, sukurti tobulesnius jų prevencijos ir diagnostikos metodus“ (25 punktas). Šiam tikslui pasiekti numatyti uždaviniai:

- nustatyti socialinių, ekonominių, gyvenamos ir biologinių veiksnių pokyčių reikšmę Lietuvos gyventojų sveikatos netolygumams, rizikai sirgti lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis ir mokliškai pagrįsti šių ligų profilaktikos ir kontrolės strateginius principus;
- išplėtoti visuminės analizės, molekulinį žymenų ir neinvazinio vaizdinimo metodus lėtinių neinfekcinių ligų prevencijai ir ankstyvai diagnostikai (26 punktas).

NMP „Lietuvos ekosistemos: klimato kaita ir žmogaus poveikis“ – patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. V-951. Programos tikslai – „gauti naujų mokslo žinių apie šiuolaikinių ir praeities biologinių invazijų įtaką biologinių sistemų struktūrai, funkcionavimui ir evoliucijai, siekiant išaiškinti fundamentinius ekosistemų ir jų komponentų prisitaikymo dėsningumus globalios kaitos sąlygomis; kompleksiskai įvertinti ekosistemų būklę, biologinę įvairovę ir išteklių pokyčius globalių biologinių invazijų ir rūšių arealų kaitos sąlygomis, numatyti prisitaikymo ir poveikio švelninimo būdus bei priemones“ (23 punktas). Priemonėje numatyti tyrimų uždaviniai:

- „pagal biogeocheminius indikatorius iširti paleoaplinkos sąlygų kaitos etapus ir jų santykį su globaliai fiksuojamais svyravimais kvartere, nustatant paleoaplinkos veiksnių įtaką rūšių invazijų (ekspansijų) ir adaptacijos dėsningumams;
- iširti svetimkraščių rūšių invazyvumą, jų evoliucinius (genominius) pokyčius ir adaptaciją naujose arealo teritorijose, parengiant biologinių invazijų vertinimo, prognozavimo ir valdymo globalios kaitos sąlygomis rekomendacijas;
- nustatyti vietinių rūšių pažeidžiamumą ir adaptaciją biologinių invazijų ir kitų globalių pokyčių sąlygomis, invazijų ir rūšių arealų kaitos ekologinę įtaką ir socialines ekonomines pasekmes esamai biologinei įvairovei, bendrijų ir ekosistemų struktūrinei organizacijai, funkcionavimui ir kaitai“ (24 punktas).

NMP „Ateities energetika“ – patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. V-950. Programos tikslas – „išspręsti aktualiausias mokslines Lietuvos energetinio saugumo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir ateities energijos gamybos bei tiekimo technologijų tobulinimo ir optimalaus taikymo Lietuvos energetikoje problemas“ (9 punktas). Priemonė apima:

- Lietuvos energetinio saugumo bei plėtros modelių kūrimą ir tyrimą
- ateities energijos gamybos, tiekimo ir efektyvaus vartojimo mokslinės bazės kūrimą (10 punktas).

NMP „Saugus ir sveikas maistas“ – patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. V-694. Programos tikslas – „gauti ir susisteminti naujas mokslo žinias, reikalingas kurti metodus ir pritaikyti biomedžiagas naujiems saugiams, aukštesnės kokybės ir padidintos biologinės vertės maisto produktams, atitinkantiems sveikos mitybos principus, konkurencingiems vidaus ir užsienio rinkose; parengti teorinius pagrindus funkcionaliųjų maisto produktų gamybos technologijoms ruošti, racionaliai naudojant vietines žaliavas ir saugiai pateikiant produktus vartotojams“. Priemonei išskelti uždaviniai:

- „ištirti ir nustatyti biologiškai vertingų ir kenksmingų medžiagų pokyčius auginant augalus ir gyvūnus maistui, laikant ir apdorojant žemės ūkio maisto žaliavas, kurti maisto žaliavų kokybę ir saugą didinančių technologijų prototipus;
- ištirti ir įvertinti maisto komponentus cheminiu, biologiniu, toksikologiniu bei jų įtakos maisto matricoms požiūriais, kuriant padidintos biologinės vertės ir saugesnius maisto produktus“ (19 punktas).

Nacionalinė lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programa – patvirtinta LR Vyriausybės 2009 m. balandžio 15 d. nutarimu Nr. 306. Programos tikslas – „sutelkti mokslinį potencialą ir lėšas fundamentiniams ir taikomiesiems lituanistikos tyrimams plėtoti, jų rezultatams publikuoti ir skleisti visuomenei (Lietuvoje ir užsienyje), reikiamai mokslinei infrastruktūrai kurti ir stiprinti“ (7 punktas). Priemonę sudaro:

- mokslinių tyrimų įvairiose lituanistikos kryptyse vykdymas;
- lituanistinių mokslinės informacijos išteklių palaikymas ir plėtra;
- lituanistikos tarptautinių ryšių ir tarptautinio pripažinimo skatinimas;
- lituanistikos rezultatų sklaida (8 punktas).

Pagal šią priemonę teikiamos paraiškos skirstomos į dvi grupes: **mokslo projektus**, kurie apima mokslinių tyrimų įvairiose lituanistikos kryptyse vykdymą, jų rezultatų sklaidą ir tyrėjų kvalifikacijos tobulinimą bei lituanistikos skaitmeninių informacijos išteklių kūrimą, priežiūrą ir plėtrą, ir **sklaidos projektus**, orientuotus į lituanistikos nacionalinę ir tarptautinę sklaidą, tarptautinių ryšių ir tarptautinio pripažinimo skatinimą bei lituanistikos darbų leidybą (LMT 2012 m. lapkričio 9 d. nutarimas Nr. VII-119 11 ir 16 punktai).

Priemonė „Mokslininkų grupių projektai“ – tai priemonė mokslininkams ar tyrėjų grupėms gauti finansavimą moksliniams tyrimams savo siūloma tema atlikti (LMT 2012 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. VII-114). Temų pasirinkimas nereglamentuotas. „Siūlomai temai mokslininkai rengia mokslo projektus, apimančius visumą mokslinių tyrimų ir organizacinių veiksmų, kuriuos per

numatytą laiką mokslininkas ar tyrėjų grupė atliks užsibrėžtiems moksliniams uždaviniams spręsti. Konkursai vyksta tarp humanitarinių ir socialinių mokslo sričių projektų ir fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslo sričių projektų grupių. Gali būti skelbiami ir kitų paraiškų grupių konkursai – projektų, skirtų bendradarbiauti su JAV mokslininkais, paraiškų, mokslininkų grupių technologinės plėtros projektų ir pan.“ (Mokslininkų grupių projektai. Prieiga internete: <http://www.lmt.lt/lt/mkf/mip.html>).

Priemonė „Proveržio idėjų projektai“ – priemonė skirta mokslininkams pasitikrinti mokslinių tyrimų idėjas, įvertinti jų įgyvendinamumą (LMT 2012 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. VII-110). „Patikrintų idėjų autoriams bus lengviau konkuruoti rengiant projektus ir dalyvaujant mokslinių tyrimų programose ne tik Lietuvoje, bet ir tarptautiniu mastu. Idėjoms patikrinti mokslininkai rengia iki 9 mėnesių trukmės projektus. Konkursai vyksta tarp humanitarinių ir socialinių mokslų sričių projektų ir fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslo sričių projektų“ (Proveržio idėjų projektai. Prieiga internete: <http://www.lmt.lt/lt/mkf/pro.html>).

Apžvelgę mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemones, galime matyti, kad jos apima platų mokslinių tyrimų spektrą. Vertinant NMP ir LIT programų apibrėžimus, matome, kad jos tikslingai orientuojamos į konkrečias mokslo sritis ir kryptis. Darydami prielaidą, kad kiekvienoje mokslo srityje Lietuvoje galime išskirti vis kitą dominuojančių institucijų bloką, formuluojame hipotezę, jog kiekvienoje Lietuvos mokslo tarybos programoje sėkmės susilaukia vis kitas konkretus institucijų blokas, kurios pagrįstumą tirsime trečioje šio magistrinio darbo dalyje.

2.2.2. Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programų projektinių paraiškų atrankos modelis ir vertinimo kriterijai

Konkretūs Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių atrankos ir vertinimo modeliai detalizuojami atitinkamos programos ar priemonės įgyvendinimo / finansavimo tvarkos aprašuose. Visgi visi jie iš esmės nesiskiria vieni nuo kitų, todėl mokslinių tyrimų paraiškų atrankos ir vertinimo procesas bus apžvelgiamas bendrai, aptariant besiskiriančius atvejus. Projektinių pasiūlymų atranka vyksta keliais etapais. Pirmiausia, LMT Mokslo fondas vykdo administracinę visų gautų pasiūlymų patikrą, kurios metu tikrinami kiekvienos konkursinės paraiškos atitiktis kvietime nurodytiems reikalavimams. Nustačius neesminių neatitikčių, projekto vadovui suteikiama galimybė jas pašalinti, tačiau projekto pagrindimo, jo veiklų apibūdinimo, išlaidų sąmatos taisyti neleidžiama.

Administracinį patikrinimą praėjusių paraiškų laukia tolesnis etapas – ekspertinis projektinių paraiškų vertinimas. Visų priemonių ekspertinis vertinimas grindžiamas vienpusiu anonimiškumu, projektinių paraiškų vertinimui pasitelkiant nesvertinį veiksnių rangavimo modelį – skiriasi tik vertinimo kriterijų kiekis ir grupavimas bei slenkstinės įverčių reikšmės.

NMP, LIT mokslo projektai ir MIP gali būti vertinami vienpakopiu būdu, taikant tik išsamųjį vertinimą, arba dvipakopiu būdu, taikant įžanginį ir išsamųjį paraiškos vertinimą. Per įžanginį vertinimą ekspertų grupė, kurią sudaro ne mažiau nei penki ekspertai, atlieka visuminį paraiškos lygio įvertinimą, kurio metu paraiškos suskirstomos į teiktinas ir neteiktinas išsamiajam vertinimui¹⁰. Išsamųjį paraiškų vertinimą sudaro individualus paraiškos vertinimas, kurį atlieka vienas ekspertas savarankiškai¹¹, ir grupinis paraiškų vertinimas, kuomet individualūs vertinimai apsvarstomi kolegialiai ekspertų grupėje ir priimamas apibendrinamasis įvertinimas. Siekiama bendro sprendimo, kuris gali iš esmės skirtis nuo individualiai paraišką vertinusio eksperto nuomonės. Išsamusis paraiškos vertinimas atliekamas pagal šešis kriterijus, kurie suskirstyti po du į tris stambesnius kriterijų blokus:

1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas:

- 1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą (slenkstinis įvertis 4 iš 5¹²);
- 1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas (slenkstinis įvertis 2 iš 5).

2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis:

- 2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetencija ir patirtis (slenkstinis įvertis 3 iš 5);
- 2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika (slenkstinis įvertis 2 iš 5);

3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė:

- 3.1. Numatomų išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas (slenkstinis įvertis 3 iš 5);
- 3.2. Planuojamų rezultatų svarba ir sklaida (slenkstinis įvertis 2 iš 5; suminė visų kriterijų slenkstinio įverčio reikšmė 18 iš 30).

Ekspertinio vertinimo rezultatai apibendrinami, su jais leidžiama susipažinti projekto vadovui (nematant įverčių pagal vertinimo kriterijus ir galutinio sprendimo), kuris gali nurodyti paraiškų vertinimo klaidas, jei tokių yra, tačiau paraiškos tikslinti ar papildyti nauja medžiaga neleidžiama.

¹⁰ Pagal nuo 2012 m. spalio 19 d. įsigaliojusią redakciją, įžanginis bendro paraiškos lygio ekspertinis vertinimas atliekamas vertinant pasiūlymo atitikimą idėjos aktualumo ir naujumo, galimo indėlio į mokslo krypties raidą kriterijui, kurio slenkstinė įverčio vertė 4 iš 5. Pagal iki tol galiojusias redakcijas, konkretus atrankos kriterijus nebuvo įvardintas.

¹¹ Pagal iki 2011 m. rugsėjo 29 d. galiojusią redakciją, kiekvieną paraišką individualiai vertino bent du ekspertų grupės nariai.

¹² Pagal iki 2012 m. spalio 19 d. galiojusią redakciją, slenkstinė kriterijaus „Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą“ reikšmė buvo 3 iš 5

LIT sklaidos projektai vertinami vienpakopiu būdu, taikant išsamųjį vertinimą¹³. Išsamųjį paraiškų vertinimą sudaro individualus paraiškos vertinimas, kurį atlieka vienas ekspertas savarankiškai¹⁴, ir grupinis paraiškų vertinimas, kuomet individualūs vertinimai apsvarstomi kolegialiai ekspertų grupėje ir priimamas apibendrinamasis įvertinimas. Siekiama bendros sprendimo, kuris gali iš esmės skirtis nuo individualiai paraišką vertinusio eksperto nuomonės. Išsamusis paraiškos vertinimas atliekamas pagal penkis kriterijus, kurie negrupuojami:

1. Projekto aktualumas ir naujumas (slenkstinis įvertis 3 iš 5);
2. Projekto tikslų ir uždavinių pagrįstumas bei realumas (slenkstinis įvertis 2 iš 5);
3. Projekto vykdytojų kompetencija ir patirtis (slenkstinis įvertis 3 iš 5);
4. Projekto darbo plano ir sąmatos pagrįstumas (slenkstinis įvertis 2 iš 5);
5. Galimas sklaidos rezultatų reikšmingumas ir prieinamumas (slenkstinis įvertis 2 iš 5; suminė visų kriterijų slenkstinio įverčio reikšmė 14 iš 25).

Ekspertinio vertinimo rezultatai apibendrinami, su jais leidžiama susipažinti projekto vadovui (nematant įverčių pagal vertinimo kriterijus ir galutinio sprendimo), kuris gali nurodyti paraiškų vertinimo klaidas, jei tokių yra, tačiau paraiškos tikslinti ar papildyti nauja medžiaga neleidžiama.

Pagaliau Proveržio idėjų projektai vertinami dviem etapais. Pirmame etape bent du ekspertai individualiai įvertina proveržio idėjos naujumą, aktualumą ir galimų rezultatų, įgyvendinus idėją, reikšmingumą. Galimi keturi neskaitmeniniai įverčiai: „taip“, „labiau taip“, „labiau ne“ ir „ne“. Antrame vertinimo etape patvirtintos ekspertų grupės atlieka apibendrinamąjį paraiškų įvertinimą, pagal kriterijus:

1. Ar proveržio idėja yra nauja ir aktuali? (slenkstinis įvertis 3 iš 4);
2. Ar, pasitvirtinus idėjai, jos įgyvendinimo rezultatai būtų reikšmingi? (slenkstinis įvertis 2 iš 4);
3. Ar projekto vadovo ir kitų vykdytojų kompetencija yra pakankama idėjai patikrinti? (slenkstinis įvertis 2 iš 4);
4. Ar numatomos išlaidos yra tikslingos ir pagrįstos? (slenkstinis įvertis 3 iš 4; suminė visų kriterijų slenkstinio įverčio reikšmė 11 iš 16).

Tolesnis etapas visose priemonėse priimami – galutinio sprendimo priėmimas. Projektai suskirstomi į finansuotinus ir nefinansuotinus (neperžengusius kriterijų ar suminio slenkstinio įverčių).

¹³ Pagal iki 2012 m. lapkričio 14 d. galiojusią redakciją, buvo įmanomas ir dvipakopis paraiškų ekspertinis įvertinimas.

¹⁴ Pagal iki 2011 m. rugsėjo 29 d. galiojusią redakciją, kiekvieną paraišką individualiai vertino bent du ekspertų grupės nariai.

Finansuoti projektai išdėstomi į pirmumo eilę, pagal suminę įverčio reikšmę. Atsižvelgiant į disponuojamas lėšas, priimamas galutinis sprendimas dėl projektinės paraiškos finansavimo.

Atliekant priemonių atrankos kriterijų analizę, aiškiai išsiskiria pagrindiniai Lietuvos mokslinių tyrimų projektinių paraiškų atrankos principai – mokslinių tyrimų idėja turi būti nauja, aktuali, pagrįsta, vykdoma kompetentingų tyrėjų, siekiant reikšmingo rezultato. Taip pat atkreiptinas dėmesys į kriterijų panašumą – nors ir skiriasi slenkstinės įverčių reikšmės, LIT sklaidos projektams bei NMP, LIT mokslo projektams ir mokslininkų grupių projektams taikomi kriterijai kone identiški, su išlyga 3 LIT sklaidos projektų vertinimo kriterijui, kuris tarsi apjungia 2 mokslo projektų kriterijų bloko abu smulkesnius (2.1. ir 2.2.) kriterijus. Tuo tarpu pagal priemonę Proveržio idėjų projektai remiamos paraiškos yra tarsi pirmas, parengiamasis žingsnis kokybiško mokslinio tyrimo projekto ruošime, siekiant patikrinti, ar idėja yra reikšminga ir verta tolesnio plėtojimo.

Vertinant kriterijų svarbą NMP, LIT mokslo ir mokslininkų grupių projektuose, reikia pažymėti, kad pagal iki 2011 m. rugsėjo 29 d. galiojusią redakciją, visi kriterijai, bent jau teoriškai, buvo vienodos reikšmės. Skirtingos slenkstinių įverčių reikšmės buvo proporcingai padalintos blokais, o sutapus suminei visų įverčių reikšmei sprendimą dėl pirmumo finansavimo eilėje priimdavo ekspertų grupė. Šią situaciją po truputį keisti pradėjo tvarkos reglamento pakeitimai, priimti 2011 m. rugsėjo 19 d. Jie numatė, kad esant vienodai suminei įverčio reikšmei, aukštesnė vieta pirmumo eilėje skiriama tai paraiškai, kurios įverčių suma pagal 1.1. ir 1.2. kriterijus didesnė; sutapimo atveju nulemti turėjo 2.1. ir 2.2. kriterijų įverčių suma, jei vėl sutaptų – 1.1. kriterijaus įvertis, o vėl sutapus – 2.1. kriterijaus įvertis, ir tik šiems nesiskiriant sprendimą dėl pirmumo priimtų ekspertų grupė¹⁵. Taigi, po tokios aprašo redakcijos priėmimo, buvo galima teigti, kad nors ir nežymiai, svarbiausiu kriterijų rinkiniu pripažintas pirmasis blokas „Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas“. Šią raidą dar labiau sustiprino nuo 2012 m. spalio 1 d. priimta nauja redakcija, kuri pirmojo kriterijaus bloko reikšmę išskėlė dar labiau – balu pakelta 1.1. kriterijaus „Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą“ slenkstinio įverčio reikšmė (nuo 3 iki 4) ir būtent šis kriterijus pasirinktas įvertinimui įžanginiame ekspertiniame įvertinime. Tokia mokslinių tyrimų vertinimo proceso teisinio reglamentavimo raida dalinai įrodo šiame moksliniame darbe iškeltą hipotezę, kad „Idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo“ kriterijų blokas yra svarbiausias kriterijų rinkinys. Visgi vien teisiniu reglamentavimu hipotezės įrodyti negalime, todėl ji bus tikrinama ir empiriškai trečioje darbo dalyje.

Ką reiškia idėjos aktualumo ir naujumo kriterijaus iškėlimas? Viena vertus, tai akivaizdžiai rodo LMT poziciją ir prioritetus. Pagrindinė mokslinių tyrimų konkursinį finansavimą administruojanti

---

¹⁵ LIT sklaidos projektuose kriterijų prioritetai išsidėstė vėlgi identišškai – pirmiausia vertinama pagal 1 ir 2 kriterijų sumą, tada – pagal 3 kriterijų, tada – pagal 1 kriterijų. Visa tai patvirtina aukščiau išsakytą mintį, dėl mokslo ir sklaidos projektų kriterijų panašumo bei tolydumo.

institucija Lietuvoje aiškiai siekia koncentruoti finansinius išteklius į pačias naujausias, aktualiausias ir reikšmingiausias projektines koncepcijas, todėl šiam vertinimo kriterijui nustatoma didžiausia slenkstinė įverčio reikšmė ir jis įvedamas į įžanginį vertinimą, kad aukštų kokybės reikalavimų neatitinkantys projektai atkristų dar iki pirmumo eilės nustatymo, o net ir nustatant ją, visų įverčių sumoms sutapus, vėlgi žiūrima vadovaujantis tais pačiais prioritetais. Galbūt iš dalies dėlto, siekiant mokslininkams padėti įsivertinti sukurtų mokslinių tyrimų koncepcijų reikšmingumą dar iki platesnio išrutuliojimo pradžios, įdiegtas tarpinis etapas – „Proveržio idėjų projektų“ priemonė.

Visgi reiktų suprasti, kad tai yra idealusis atvejis. Prisimenant ekspertiniam vertinimui išsakomą kritiką ir nuogąstavimus, apžvelgtus šio darbo pirmo skyriaus šeštame poskyryje, abejonių dėl tinkamo modelio funkcionavimo gali kelti ekspertinio recenzavimo metodo gebėjimas iš tiesų pažinti reikšmingiausias, originaliausias idėjas. Aptariamam atveju ekspertinio vertinimo rezultatus gali paveikti ir tokie aspektai, kaip tuo metu vyraujančios mokslinių tyrimų „mados“ ir tendencijos, nuo kurių atsiriboti iš tiesų nėra taip paprasta, ypač kai kalbame apie pirmaujančius mokslininkus, kokie ir yra paraiškas vertinantys ekspertai. Be to, atliekant ekspertinį recenzavimą grupėje, kai iki tol paraišką individualiai įvertino tik vienas ekspertas, šie pavojai sustiprėja, o papildomai kyla nemaža neigiamų grupinio mąstymo fenomenų pasireiškimo rizika, kurios poveikis tik dar labiau sumažintų inovatyviausių koncepcijų atpažinimą. Susilpninti šias rizikas padėtų individualų ekspertinį vertinimą atliekančių ekspertų skaičiaus padidinimas, ekspertų grupei nepriklausančio asmens grupinės diskusijos moderavimas, skiriant jai pakankamai laiko, ar formalizuotos „velnio advokato“ funkcijos atlikimo įtraukimas į ekspertinio vertinimo procesą.

Pirmuosius žingsnius Lietuvoje žengiančio ekspertinio mokslinių tyrimų vertinimo trūkumus pripažino ir LMT atstovai – sutinkama, kad „neišvengiama subjektyvumo, abejonių dėl vertinimo skaidrumo, objektyvumo. Mūsų ekspertai dar ne visada įstengia atsiriboti nuo institucinio atstovavimo principo“ (Eugenijus Butkus: *Lietuvai reikia kokybiškų mokslinių tyrimų*, 2012-01-18. Prieiga internete: <http://www.veidas.lt/lietuvai-reikia-kokybisku-moksliniu-tyrimu>). Tiesa, reikia pripažinti, kad pati LMT imasi žingsnių, siekdama didinti ekspertų nešališkumą – įvesta apeliacijų teikimo ir nagrinėjimo tvarka, patvirtintos galimų interesų konfliktų vengimo schemos (LMT 2011 m. veiklos ataskaita, 2012, P. 19). Visgi šios priemonės yra pasyvios, nuosaikios, todėl ekspertų objektyvumo didėjimo stipriai nepaveiks. Radikalesnis alternatyvus sprendimas galėtų būti abipusio anonimiškumo įvedimas paraiškų (ar bent jau idėjos reikšmingumo kriterijaus) vertinime, kai ekspertai nežinotų pasiūlymo autoriaus tapatybės – šis būdas potencialiai leistų ne tik sumažinti šališko vertinimo pagal institucinę priklausomybę pasireiškimą, bet ir padidintų tyrėjų pasitikėjimą vertinimo patikimumu.

3. LIETUVOS MOKSLO TARYBOS PROJEKTINIŲ PARAIŠKŲ VERTINIMO SISTEMŲ REPREZENTATYVUMO IR JŲ POVEIKIO INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMUI TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodologijos aptarimas

Tyrimo problema. Konkursinis mokslinių tyrimų finansavimas yra svarbi mokslinių tyrimų rėmimo politikos dalis, skatinanti mokslininkus konkuruoti ir bendradarbiauti tarpusavyje, leidžianti skaidriai ir kryptingai paskirstyti finansavimą pažangiausioms mokslinėms idėjoms realizuoti ir taip prisideda prie mokslinių tyrimų kokybės puoselėjimo bei mokslo politikos tikslų siekimo. Konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo efektyvumą didele dalimi lemia paraiškų atrankos ir vertinimo sistemos darnus funkcionavimas, gebantis atrinkti praktiškai realizuojamas, tačiau inovatyviausias ir perspektyviausias mokslines idėjas bei pažinti tokias mokslininkų komandas, kurios sugebės savo pasiūlymus įgyvendinti tinkamai ir laiku. Šiuo metu Lietuvoje pagrindinė fundamentinius mokslinius tyrimus konkurso būdu finansuojanti institucija yra LMT. Akivaizdu, kad šios institucijos administruojamose programose taikomi projektinių paraiškų vertinimo principai ir kriterijų pasirinkimas gali stipriai veikti Lietuvos mokslinių tyrimų raidą.

Kadangi mokslo konkursinis finansavimas Lietuvoje veikia dar tik ketveri metai, mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinimo procesas bei rezultatyvumas detaliam neanalizuoti. Tyrimu siekiama bent dalinai užpildyti šį trukumą ir patikrinti LMT programose taikomų projektinių paraiškų atrankos sistemos kriterijų reprezentatyvumą ir validumą, palyginti atskirų kriterijų rinkinių svarbą, įvertinti statistinę įverčių reikšmių sklaidą. Kartu bus brėžiamas Lietuvos mokslo ir studijų institucijų konkurencingumo žemėlapis, kuriame atsispindėtų būtent LMT programose taikomi kriterijai.

Tyrimo hipotezės. Tyrime tikrinamos dvi hipotezės. Pirmoji iš jų teigia, kad, vertinant paraiškas LMT programose, idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas yra svarbiausias kriterijų rinkinys. Hipotezė paremta prielaida, kad LMT siekia koncentruoti finansinius išteklius į pačias kokybiškiausias, naujausias ir reikšmingiausias projektines koncepcijas. Iš dalies hipotezės pagrįstumą įrodo LMT priemonių projektų vertinimo tvarkos reglamentavimo pakeitimai, po kurių idėjos naujumo ir aktualumo kriterijui nustatoma didžiausia slenkstinė įverčio reikšmė, pagal šį kriterijų atliekamas įžanginis paraiškų vertinimas, jo įvertis nulemia projekto vietą pirmumo eilėje, jei suminė visų kriterijų įverčių reikšmė yra vienoda. Vis dėlto 2011 m. sprendimas dėl slenkstinio įverčio didinimo

dar nebuvo priimtas, todėl bus bandoma nustatyti, ar ir tada idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijus buvo statistiškai svarbiausias kriterijų rinkinys.

Antroji hipotezė teigia, kad kiekvienoje LMT mokslinių tyrimų finansavimo priemonėje sėkmės susilaukia vis kitas konkretus institucijų blokas. Pagal Lietuvoje taikomą konkursinę mokslinių tyrimų finansavimo sistemą, tematinius mokslo politikos prioritetus ir mokslinių tyrimų kryptines orientacijas atspindi NMP, inicijuojamos pačių mokslininkų. Teiginys yra grįstas prielaida, kad kiekvienoje mokslo srityje Lietuvoje galime išskirti vis kitą dominuojančių institucijų bloką, todėl jų pirmavimas turėtų atsiskleisti atitinkamos srities NMP arba LIT programose.

Tyrimo duomenys. Pasirinkti duomenys kiekybiniam tyrimui – visų 2011 m. LMT vertintų projektinių paraiškų pagal visas tuo metu vykdytas mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemones vertinimo rezultatai. Šiuos duomenis LMT maloniai suteikė Mykolo Romerio universitetui 2012 m. gegužės 21 d. raštu Nr. 4S-557. Empirinis LMT projektinių paraiškų vertinimo kriterijų reprezentatyvumo ir jų poveikio institucijų konkurencingumui tyrimas atliekamas statistinės analizės metodu, taikant SPSS programinį paketą. Statistinės analizės metodas leis įvertinti Lietuvos mokslo tarybos programų projektinių paraiškų vertinimo sistemos kriterijų reprezentatyvumą ir validumą, tikrinant koreliaciją tarp paraiškų vertinimo kriterijų ir ekspertinio vertinimo rezultatų, analizuojant įverčių sklaidą, brėžiant Lietuvos mokslo ir studijų institucijų konkurencingumo žemėlapi.

Pagal 2011 m. LMT veiklos ataskaitą, 2011 m. buvo įgyvendinamos 6 NMP, LIT ir MIP. Iš 6 įgyvendinamų NMP, 2011 m. naujos paraiškos buvo vertinamos tik pagal 4 iš jų: NMP „Ateities energetika“, NMP „Lėtinės neinfekcinės ligos“, NMP Socialiniai iššūkiai nacionaliniams saugumui“ ir NMP „Sveikas ir saugus maistas“. Iš viso pagal visas priemones 2011 m. administracinę patikrą praėjo ir LMT vertinimui buvo pateiktos 670 paraiškų. Dėl ne iki galo pateiktų duomenų (nebuvo nurodyta paraišką pateikusi institucija), viena paraiška iš priemonės MIP teko neįtraukta į tyrimo imtį (paraiškos Nr. 1555), todėl šio tyrimo duomenų imtis – 669 vertintos paraiškos.

Duomenis sudaro:

- užkoduotas projekto numeris,
- kvietimo numeris (skaičiuojant nuo programos vykdymo pradžios),
- projekto mokslų sritis (trumpiniai: humanitariniai mokslai – H; socialiniai mokslai – S; fiziniai – P; biomedicinos – B; technologijos – T; žemės ūkio – A);
- projekto mokslo kryptis (-ys);
- vykdančiosios institucijos pavadinimas;
- projekto ekspertinio įvertinimo balai pagal nurodytus kriterijus;

- ekspertų grupės išvada (finansuotinas ar nefinansuotinas; t. y. ar projektas peržengė numatytus slenkstinius įverčius);
- galutinė išvada dėl projekto finansavimo (finansuotas, nefinansuotas, rezervas; sprendimas priimamas iš visų finansuotinių projektų sąrašo pirmumo eilės pagal tai, koks yra kvietime numatytas lėšų biudžetas).

Duomenų paruošimas tyrimui. Pastabos dėl neesminio duomenų pakeitimo, juos užkoduojant SPSS programiniame pakete:

- **smulkesni struktūriniai institucijų padaliniai integruoti į bendrus institucijų pavadinimus.** Visų universitetų fakultetai apjungti po bendrais universitetų pavadinimais. Taip pat po universitetų pavadinimais apjungti Vilniaus Gedimino technikos universiteto Termoizoliacijos mokslo institutas; Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos, Biochemijos, Biotechnologijos bei Onkologijos institutai; Klaipėdos universiteto Baltijos pajūrio aplinkos tyrimų ir planavimo institutas; Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademija. Lietuvos socialinių tyrimų centro Sociologijos institutas taip pat apjungtas po bendru centro pavadinimu. Be to, Gamtos tyrimų centrą sudaro Botanikos, Ekologijos bei Geologijos ir geografijos institutai; Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centrą – Miškų, Sodininkystės ir daržininkystės bei Žemdirbystės institutai; Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Fizinių ir technologijos mokslų centrą – Chemijos, Fizikos bei Puslaidininkių fizikos institutai;
- **ekspertų grupės išvada** užkoduota atitinkamai: finansuotina paraiška – 1; nefinansuotina paraiška – 2;
- **galutinė išvada** užkoduota atitinkamai: finansuotas projektas – 1; nefinansuotas projektas – 2. Rezerve likusios paraiškos šiame tyrime traktuojamos kaip nefinansuotos, argumentuojant tuo, kad jos sėkmės paraiškų vertinimo momentu nesusilaukė, o tolesnis jų likimas negali būti įvertintas.

Vilniaus pedagoginio universiteto (dabar – Lietuvos edukologijos universitetas) bei Lietuvos žemės ūkio universiteto (dabar – Aleksandro Stulginskio universitetas) pavadinimai nepakeisti, palikti tokie, kokie yra originale, t. y. paraiškos teikimo metu.

Pastabos dėl vertinimo kriterijų ir jų kodavimo:

- įverčių paaiškinimas (pateikiamas oficialiai): 5 – puikiai (aukštas tarptautinis lygis), 4 – labai gerai (vidutinis tarptautinis lygis), 3 – gerai (aukštas nacionalinis lygis), 2 –

patenkinamai (vidutinis nacionalinis lygis), 1 – nepatenkinamai (žemesnis nei vidutinis nacionalinis lygis), 0 – neklasifikuotina;

- pagal 2011 m. galiojusias mokslo projektų vertinimo tvarkos aprašo redakcijas¹⁶, slenkstinė 1.1. įverčio reikšmė buvo 3 iš 5. Įverčio slenkstinė reikšmė vienu balu pakelta tik pagal 2012 m. spalio 1 d. priimtus pataisymus, todėl šiame tyrime šie pakeitimai nefigūruoja;
- siekiant statistinės analizės metodo tikslumo ir išplėsti galimų įverčių reikšmių intervalą, mokslo projektų vertinimo kriterijai sugrupuoti į tris blokus po du, kas atitinka mokslų projektų vertinimo tvarkos apraše pateikiamą rūšiavimą. Dėl to, Idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų rinkinio įvertis yra 1.1. ir 1.2. kriterijų įverčių reikšmių suma, Vykdytojų kompetencijos ir įdirbio rinkinio įvertis – 2.1. ir 2.2. kriterijų įverčių reikšmių suma, Projekto išlaidų pagrįstumo ir rezultatų reikšmės rinkinio įvertis – 3.1. ir 3.2. kriterijų įverčių reikšmių suma;
- kadangi LIT sklaidos projektams taikomos kiek kitokios taisyklės nei mokslo projektų vertinime, šių paraiškų vertinimo rezultatai pakoreguoti tam, kad būtų galima juos prijungti prie bendros visų vertinimo rezultatų analizės. Pakeitimai yra grindžiami mokslo ir sklaidos projektams taikomų kriterijų formuluočių atitikimu, kuris aptartas šio darbo 2.2.2. poskyryje. Dėl to šios grupės paraiškose 1.1. kriterijaus įvertis atitinka 1 sklaidos kriterijaus įvertį, 1.2. kriterijus – 2 įvertį; 2.1. ir 2.2. reikšmės yra vienodos ir atitinka 3 įvertį; 3.1. kriterijus sutapatintas su 4, o 3.2. kriterijus – su 5 sklaidos projektų kriterijumi. Tokie pakeitimai gali nežymiai atsiliepti vertinimo tikslumui, vis dėlto, dėl nedidelio sklaidos projektų santykinio svorio (51 paraiška iš 669) šios korekcijos poveikio bendriems vertinimo rezultatams neturės, be to, bus atlikta ir atskira sklaidos projektų vertinimo analizė.

Tyrimo metodai ir instrumentai. Projektinių paraiškų vertinimo rezultatai bus analizuojami visų pirma pagal atskiras priemones, o po to pagal visas priemones bendrai. Kadangi pavienių NMP vertintų paraiškų skaičiai nėra dideli, statistinės analizės tikslais jų tyrimas bus atliekamas apjungus jas bendrai į vieną bloką.

Tikrinant pirmosios hipotezės pagrįstumą, kriterijų rinkinio reikšmė bus nustatoma įvertinant koreliacinį ryšį tarp kiekvieno kriterijaus rinkinio bei ekspertų grupės išvados ir galutinio sprendimo dėl finansavimo. Koreliacinio ryšio stiprumui nusakyti bus pasitelkti Pirsono (Pierson) tiesinis ir

¹⁶ Iki 2011 m. rugsėjo 29 d. galiojo pirmoji redakcija (LMT 2010 m. gruodžio 6 d. nutarimas Nr. VII-52), nuo 2011 m. rugsėjo 29 d. iki 2012 m. spalio 19 d. galiojo antroji redakcija (LMT 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. VII-79).

Spirmeno (Spearman) ranginis koreliacijos koeficientai. Pirsono koreliacijos koeficientas įvertina tiesinio ryšio stiprumą tarp dviejų kintamųjų, tuo tarpu Spirmeno koreliacijos koeficientas naudojamas tiriant monotoninį ryšį, kuris gali egzistuoti tarp dviejų didėjimo ar mažėjimo tvarka išrikiuotų kintamųjų, įvertinant ne pačias kintamųjų reikšmes, o jų rangus. Koreliacijos stiprumą apibūdina koeficiento dydžio modulis: kai koreliacija yra tarp 0 ir 0,3 – silpnas ryšys; kai tarp 0,3 ir 0,7 – vidutinio stiprumo ryšys; kai tarp 0,7 ir 1 – stiprus koreliacinis ryšys. Teigiama ar neigiama koreliacijos reikšmė parodo tik koreliacijos kryptį.

Nustatant taikomų atrankos kriterijų reprezentatyvumą ir validumą, paraiškų vertinimo duomenys bus analizuojami lyginant tokius statistinius imties ir duomenų sklaidos parametrus:

- aritmetinis vidurkis,
- mediana – vidurinė didėjimo tvarka išdėstytų įverčių reikšmė;
- standartinis nuokrypis – įverčių įgyjamų reikšmių sklaida apie vidurkį;
- imties eksceso koeficientas – tai statistinio skirstinio histogramos lėkštumo (arba smailumo) matas. Jeigu jis didesnis už nulį – histograma smaili, t. y. duomenų sklaida apie vidurkį mažesnė nei normaliosios (Gauso) kreivės. Jeigu koeficientas mažesnis už nulį, histograma lėkšta, t. y. duomenų sklaida apie vidurkį yra didesnė nei normaliosios kreivės atveju.
- imties asimetrijos koeficientas – tai statistinė imties charakteristika, charakterizuojanti skirstinio grafinės funkcijos „persišliejimą“ su normaliąja (Gauso) kreive. Kai koeficientas lygus nuliui, pasiskirstymo dažnumų kreivė simetriška Gauso funkcijai. Jei koeficientas didesnis už nulį – labiau „ištemptas“ dešinysis, jei mažesnis už nulį – kairysis pasiskirstymo dažnumų kreivės „sparnas“.

Nustatant vertinimo kriterijų reikšmingumą ir validumą, svariausi yra nefinansuotinių paraiškų statistiniai parametrai, kadangi būtent šių paraiškų vertinime ryškiausiai matomas atrankos sistemos funkcionavimas. Taip yra dėl to, kad finansuotinomis pripažintos paraiškos, ekspertų nuomone, yra vertos įgyvendinti, tačiau jų galutinę sėkmę nemaža dalimi nulemia disponuojamų finansinių resursų dydis, o neturint duomenų, kokio finansavimo prašė kiekviena paraiška, tikslią analizę atlikti sunku. Kadangi kiekvieno kvietimo finansuoti projektines idėjas paraiškų bendras biudžeto poreikis kelis kart viršija realų biudžetą, finansuojamos tik paraiškos, kurių kriterijų įverčiai yra maksimalūs arba didžiausi, tad jų statistika yra „nuobodė“. Tuo tarpu nefinansuotinių paraiškų atmetimo priežastys turėtų būti aiškiau matomos, o tai tiesiogiai siejasi su kriterijų reikšmingumu.

Antroji hipotezė bus tikrinama atskirai analizuojant NMP, LIT programas bei priemonę MIP ir brėžiant institucijų konkurencingumo žemėlapius. Institucijų konkurencingumo žemėlapiu bus

sudaromi skritulinės diagramos pagalba, įvertinant tokius parametrus kaip vidutinė reprezentatyviausio kriterijaus įverčių reikšmių vidurkio vertė, finansuotų paraiškų skaičius ir iš viso teiktų paraiškų skaičius. Lyginant šiuos duomenis iš kiekvienos priemonės tarpusavyje bus galima nustatyti ar institucijų konkurencingumo žemėlapiai reikšmingai skiriasi, t. y. ar skirtingose priemonėse sėkmės susilaukia vis kitas atitinkamas institucijų blokas.

Institucijų konkurencingumas yra integralus matas, kuris apima ne tik mokslininkų gebėjimus rašyti paraiškas ar vystyti inovatyvias idėjas, bet ir tokius parametrai kaip institucijos dydis, tyrėjų skaičius, technologiniai resursai, disponuojamos lėšos ir pan. Turint visa tai omenyje ir nesant duomenų, kokio finansavimo prašė konkrečios paraiškos, institucijų konkurencingumo matu šiame tyrime pasirinktas absoliutus finansuotų paraiškų skaičius, kadangi finansuojamos yra tik geriausiai ekspertų įvertintos koncepcijos, kurios yra paraiškų pirmumo eilės viršuje. Tuo tarpu alternatyvus variantas – finansuotų paraiškų santykinė dalis – neatspindėtų institucijų tikrojo pajėgumo, kadangi mažai paraiškų teikusios ir jų sėkmės susilaukusios institucijos atsidurtų tarp lyderių.

3.2. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ paraiškų vertinimo tyrimas

2011 m. pagal priemonę MIP įvertintos iš viso 494 paraiškos¹⁷, kurias pateikė 30 institucijų: 16 aukštųjų mokyklų (kartu su universitetų mokslo institutais) pateikė 355 paraiškas (71,9 proc. nuo visų paraiškų), 13 mokslinių tyrimų institutų pateikė 137 paraiškas (27,7 proc.), 1 universitetinė ligoninė pateikė 2 paraiškas (0,4 proc.). Daugiausia paraiškų pateikta iš biomedicinos mokslo srities – 158 projektiniai pasiūlymai (32,0 proc.), iš technologinių mokslų srities – 121 pasiūlymas (24,5 proc.), iš fizinių mokslų srities – 107 pasiūlymai (21,7 proc.), iš socialinių mokslų srities – 76 pasiūlymai (15,4 proc.). Mažiausiai paraiškų pateikta iš humanitarinių mokslų srities – 32 pasiūlymai (6,5 proc.).

Atlikus ekspertinį įvertinimą, nefinansuotinomis (t. y. neperžengusiomis slenkstinių įverčių reikšmių pagal atskirus kriterijus ar suminės visų kriterijų įverčių slenkstinės reikšmės) pripažintos 142 paraiškos (28,7 proc.). Sudarius pirmumo eilę ir įvertinus turimas lėšas, finansavimas buvo skirtas 122 paraiškoms, kas sudaro 24,7 proc. nuo visų teiktų pasiūlymų ir 34,7 proc. nuo paraiškų, pripažintų finansuotinomis.

---

¹⁷ Kaip minėta ankstesniame poskyryje, iš viso LMT ekspertinis vertinimas atliktas 495 paraiškoms, tačiau dėl ne iki galo pateiktų duomenų (nebuvo nurodyta paraišką pateikusi institucija), viena paraiška neįtraukta į tyrimo imtį, todėl šioje analizėje vertinamos 494 paraiškos.

2 lentelė. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai

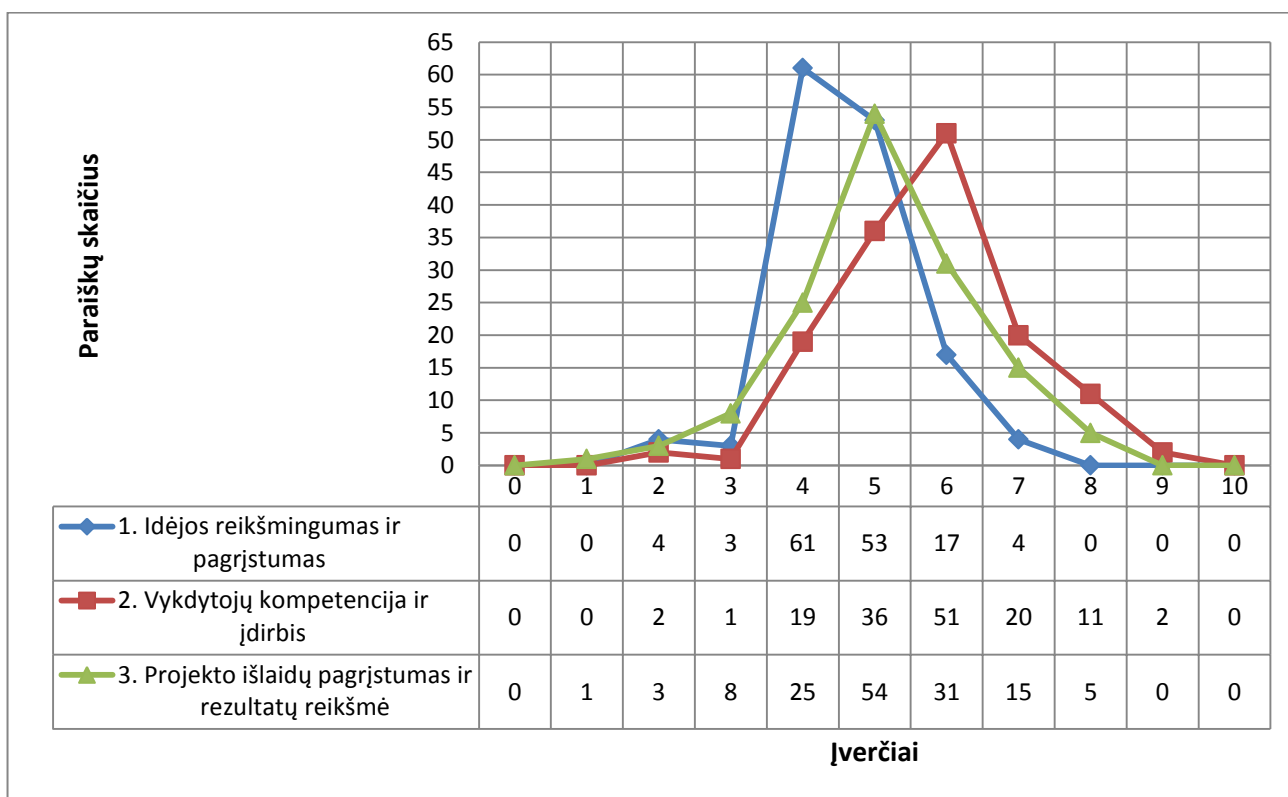
	Koeficiento tipas	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-,674	-,559	-,592
	Spirmeno	-,693	-,559	-,591
Galutinis sprendimas	Pirseno	-,627	-,546	-,542
	Spirmeno	-,622	-,545	-,544

Iš 2 lentelės, kur pateikti atskirų kriterijų blokų įverčių ir ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo koreliaciniai koeficientai, matome, jog minėtų parametrų koreliacinis ryšys yra neigiamas ir vidutinio stiprumo. Kadangi finansuot(in)a paraiška užkoduota 1, o nefinansuot(in)a – 2, tai reiškia, kad didėjant atskirų kriterijų blokų įverčių reikšmėms galime įžvelgti mažėjančią tikimybę susilaukti nepalankaus sprendimo. Visgi koreliacinis ryšys yra tik vidutinio stiprumo, todėl daryti išvados, kad kažkurio vieno rinkinio įverčiai išimtinai nulemdavo ekspertų grupės įvertinimą ar galutinį sprendimą negalime. Vadinasi, paraiškų vertintojai atsižvelgdavo į visuminį paraiškos lygį ir kokybę, visų kriterijų rinkinių įverčius bendrai. Vis dėlto matome, kad nors ir nežymiai, tačiau pirmo kriterijų bloko koreliacinio ryšio stiprumas išsiskiria, lyginant su kitais. Jei imsime ekspertų grupės išvados koeficientus, kurie yra svariausi nustatant vertinimo kriterijų reikšmingumą, matysime, kad pirmo kriterijų bloko koeficientai yra dar didesni, o iki stipraus koreliacinio ryšio (t. y. -0,7) jiems trūksta visai nedaug. Taigi, vertinant koreliacinio ryšio su ekspertinio vertinimo rezultatais stiprumą, idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų blokas išsiskiria iš kitų¹⁸.

Analizuojant paraiškų įverčių išsidėstymo pagal atitinkamus kriterijus dažnių histogramas ir statistines įverčių reikšmių charakteristikas, galima įvertinti kriterijų reprezentatyvumą ir validumą. Pagal priemonės MIP visų paraiškų įverčių išsidėstymo dažnių histogramas (žr. 2 priedą) ir statistines įverčių reikšmių charakteristikas (žr. 3 priedą), reikšmingo skirtumo tarp kriterijų rinkinių beveik nėra, nors pirmo kriterijų bloko įverčių aritmetinis vidurkis šiek tiek žemesnis. Visgi žvelgdami į 4 pav., kur pateiktos mūsų tyrimui reikšmingesnių nefinansuotų paraiškų įverčių dažnių histogramos, ryškiai matome, kad pirmo kriterijų rinkinio histograma yra labiausiai „pasislinkusi“ į kairę, tai yra

¹⁸ Iš pilnos koreliacinių koeficientų lentelės, pateiktos 1 priede, matome, kad skaidant kriterijų blokus į smulkesnius kriterijus, 1.1. kriterijaus koreliacinio ryšio stiprumas taip pat išsiskiria iš kitų, ypač ekspertų grupės išvadoje. Tai iš dalies rodo pirmo kriterijų bloko ir 1.1. kriterijaus svarbą paraiškų vertinime dar iki ekspertinio vertinimo tvarkos pakeitimo, kur 1.1. įverčio slenkstinė reikšmė padidinta vienu balu,.

nefinansuotos paraiškos dažniausiai turėjo mažiausius idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijaus įverčius. Tuo tarpu net palyginti aukštas vykdytojų kompetencijos ir įdirbio įvertis negarantavo paraiškai finansuotinum statuso.

4 pav. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ nefinansuotinių paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos

Šias prielaidas sustiprina statistinių reikšmių charakteristikų, pateiktų 3 lentelėje, lyginamoji analizė. Iš lentelės matome, jog pirmo kriterijų bloko aritmetinis įverčių vidurkis yra ne tik mažesnis, lyginant su kitais rinkiniais, bet ir neviršija slenkstinės reikšmės (5), kas leidžia teigti, jog pagrindinė priemonės MIP paraiškų nesėkmių priežastis – žemas įvertis už idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų. Taip pat matome, kad pirmo kriterijų rinkinio įverčių sklaida (standartinis nuokrypis) mažiausia, o eksceso koeficientas didžiausias (t. y. histograma, lyginant su normaliąja (Gauso) kreive, smailiausia). Mūsų tyrimo kontekste, didelė įverčių sklaida ir kuo artimesnis histogramos atitikimas Gauso kreivei yra siektini parametrai, rodantys, kad ekspertai sugeba pažinti platų idėjų spektrą, tačiau jų įvertinimai yra statistiškai proporcingi. Tokiu atveju idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų blokas, nors ir yra reikšmingiausias šioje priemonėje, nėra reprezentatyviausias. Turint omenyje nuogaštavimus, išsakomus dėl ekspertų gebėjimo atsiriboti nuo vyraujančių tendencijų, abejonių gali kilti ir dėl pirmo kriterijų bloko vertinimų visiško validumo. Žinoma, tai sunku įrodyti, be to,

suvokiant, kad čia analizuojamos nefinansuotos paraiškos, įverčių sklaida gali būti nedidelė vien dėl to, kad jos nebuvo kokybiškos.

3 lentelė. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ nefinansuotųjų paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos

	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė
Standartinis nuokrypis	0.928145	1.264236	1.284362
Imties vidurkis	4.619718	5.739437	5.15493
Imties eksceso koeficientas	1.016403	0.400265	0.550919
Imties asimetrijos koeficientas	0.021428	-0.00828	-0.19229

Vienaip ar kitaip, renkantis reprezentatyviausią kriterijų, kurio reikšme būtų galima remtis, brėžiant institucijų konkurencingumo žemėlapi šioje priemonėje, reikia apsispręsti tarp likusių dviejų kriterijų blokų. Sprendimą šiuo klausimu nulemia kriterijų specifika: projekto išlaidų pagrįstumo ir rezultatų reikšmės kriterijus apima pirmiausia biudžeto ir išlaidų planavimo aspektus, kurie yra daugiau ar mažiau formalizuoti, todėl keblumų paraiškų teikėjams paprastai nesukelia. Institucijų konkurencingumo žemėlapiai remsis vykdytojų kompetencijos ir įdirbio įverčių vidurkinėmis reikšmėmis dar ir dėl to, kad šį aspektą ekspertams palyginti nesunku išmatuoti pagal publikacijų ar mokslinių konferencijų skaičių, ko pagrįstumas yra visuotinai pripažįstamas.

Konkurencingiausių (didžiausių finansuotųjų paraiškų skaičių turinčių) institucijų sąrašo (žr. 4 priedą) viršuje¹⁹ atsidūrė Vilniaus universitetas (toliau – VU), kurio 39 paraiškos gavo finansavimą, kas sudaro net 32 proc. iš visų institucijų teiktų paraiškų, kurios buvo finansuotos. Išskirtinė VU padėtis kitų institucijų atžvilgiu aiškiai matoma ir konkurencingumo žemėlapyje (žr. 5 priedą) – dėl didelio iš viso teiktų paraiškų skaičiaus (rutuliuko dydis), institucijos įverčių vidurkis pagal antrą kriterijų bloką nėra didžiausias, tačiau VU yra aukščiausiai pakilęs virš kitų (finansuotųjų paraiškų

¹⁹ Čia ir toliau – sutapus finansavimą gavusių paraiškų skaičiui, institucijos išrikiuotos atsižvelgiant į suminių įverčių vidurkį, o šiems sutapus – į finansuotųjų paraiškų santykį su visomis teiktomis paraiškomis, šiems sutapus – į kriterijaus įverčio vidurkį.

skaičius). Tai patvirtina ir geriausių priemonės paraiškų dvidešimtukas (žr. 6 priedą²⁰), iš kurio net 5 pasiūlymai pateikti VU tyrėjų (4 iš fizikos mokslų, 1 iš technologijos mokslų srities).

Tęsiant konkurencingumo žemėlapiu analizę (žr. 4 ir 5 priedus), be VU išsiskiria trys institucijų grupės. Pirmaujančios pagal 2 bloko kriterijaus įverčių vidurkius grupės institucijos paprastai daug paraiškų nėra teikusios, išskyrus Valstybinio mokslinių tyrimų instituto, Fizinių ir technologijos mokslų centro (toliau – FTMC) atvejį. Nors pagal finansuotinas paraiškų skaičių jį keliomis paraiškomis aplenkė Kauno technologijos universitetas (toliau – KTU): atitinkamai 15 paraiškų prieš 13, tačiau FTMC teiktų paraiškų balų vidurkis yra didesnis, o procentinė finansuotų pasiūlymų dalis nuo visų paraiškų yra aukštesnė lyginant su KTU. Be to, FTMC, kaip ir VU, geriausių paraiškų dvidešimtuose turi net 5 pasiūlymus.

Kitas blokas – priemonės „vidutiniokės“, institucijos, teikusios nemažai paraiškų, tačiau jų 2 kriterijaus rinkinio reikšmių vidurkiai nėra išsiskiriantys. Šiam blokui priklauso tokios institucijos kaip KTU, Gamtos tyrimų centras, Vytauto Didžiojo universitetas (toliau – VDU), Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (toliau – LSMU), iš dalies – Mykolo Romerio universitetas. Ryškiausias institucijos iš šio bloko –KTU ir LSMU, turinčios po tris paraiškas geriausiai įvertintų priemonės idėjų dvidešimtuose.

Galiausiai yra „atsiliekančių“ institucijų grupė, išsidėsčiusi nedideliu atstumu arba tiesiog ant horizontaliosios ašies. Tai reiškia, kad šio rinkinio institucijų teiktos paraiškos nesusilaukė sėkmės. Kai kuriais atvejais finansavimo nesugebėjo užtikrinti net palyginti didelis iš viso teiktų paraiškų skaičius – iš 22 Vilniaus Gedimino technikos universiteto (toliau – VGTU) teiktų paraiškų sėkmės susilaukė 2, iš 21 Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (toliau – LAMMC) teiktos paraiškos – 1; iš 24 Lietuvos žemės ūkio universiteto (toliau – LŽŪU) idėjų – 1, o iš 15 Lietuvos kūno kultūros akademijos (toliau – LKKA) pasiūlymų nei vienas nebuvo finansuotas.

3.3. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos analizė

2011 m. pagal priemonę LIT įvertinta iš viso 121 paraiška, iš kurių 70 buvo LIT mokslo, o 51 – LIT sklaidos projektas. Projektinius pasiūlytus teikė 16 institucijų: 9 aukštosios mokyklos pateikė 65 paraiškas (53,7 proc. nuo visų paraiškų), 5 mokslinių tyrimų institutai pateikė 54 paraiškas (44,6 proc.), po 1 paraišką (0,8 proc.) pateikė 1 muziejus ir 1 biblioteka. Absoliuti dauguma paraiškų iš

²⁰ Čia ir toliau – 20 geriausių paraiškų sugrupuotos pagal sumines įverčių reikšmes; šiems sutapus – pagal 1 kriterijų bloko įverčius, šiems sutapus – pagal 2 kriterijų bloko įverčius; vėl sutapus – pagal 1.1. kriterijaus įvertį; vėl sutapus – pagal 2.1. kriterijaus įvertį. Tai atitinka nuo 2011 m. rugsėjo galiojančią LMT pirmumo eilės sudarymo tvarką.

humanitarinių mokslų srities – 109 paraiškos (90,1 proc.); 11 paraiškų iš socialinių mokslų srities (9,1 proc.); 1 paraiška iš fizinių mokslų srities (0,8 proc.). Pagal mokslų kryptis 45 paraiškos (37,2 proc.) pateiktos iš filologijos, 31 paraiška (25,6 proc.) – iš istorijos, 16 paraiškų (13,2 proc.) – iš etnologijos; 9 paraiškos (7,4 proc.) – iš menotyros, 7 paraiškos (5,8 proc.) – iš filosofijos; 5 paraiškos (4,1 proc.) – iš sociologijos, 3 pasiūlymai (2,5 proc.) – iš politikos mokslų; 2 paraiškos (1,7 proc.) – iš komunikacijos ir informacijos srities, po 1 paraišką (0,8 proc.) gauta iš edukologijos ir informatikos mokslo krypčių, o dar vienoje paraiškoje mokslo kryptis nepažymėta.

Atlikus ekspertinį vertinimą, nefinansuotinomis paraiškomis pripažintos 26 paraiškos (21,5 proc. nuo visų paraiškų): tarp LIT mokslo projektų nefinansuotina pripažinta 21 paraiška iš 70 (30 proc.), tik 5 iš 51 paraiškos (9,8 proc.) pripažintos netinkamomis LIT sklaidos priemonėje. Sudarius pirmumo eilę ir įvertinus turimas lėšas, finansavimas buvo skirtas 55 paraiškoms, kas sudaro 45 proc. nuo visų teiktų pasiūlymų ir 58 proc. nuo paraiškų, pripažintų finansuotinomis. Pagal priemonę LIT mokslo projektai finansuotos 23 paraiškos (32,9 proc. nuo visų ir 46,9 proc. nuo finansuotinių); pagal priemonę LIT sklaidos projektai – net 32 pasiūlymai (64 proc. nuo visų ir 69,9 proc. nuo finansuotinių).

Analizuojant šiuos skaičius ir jų procentines išraiškas, iš karto pastebimas LIT priemonių skirtumas nuo MIP priemonės projektų, kur sėkmės susilaukdavo gerokai mažiau pasiūlymų. Tai iš dalies galima aiškinti prielaida, kad humanitarinių ir socialinių mokslų projektų sąmatos yra gerokai mažesnės nei fizinių ar technologijos mokslų, kadangi šių mokslų sričių tyrimai paprastai reikalauja mažiau finansinių resursų. Vis dėlto netolygumas akivaizdus net tarp atskirų LIT priemonių – finansuojamų LIT sklaidos projektų santykis su visais gautais pasiūlymais yra gerokai didesnis, o jų atmetama taip pat reikšmingai mažiau, jei lyginsime su LIT mokslo paraiškomis. Toks statistinis netolydumas tarp LIT mokslo ir LIT sklaidos projektų gali rodyti vertinimo sistemoje esančią problemą, ypač prisimenant, kad LIT sklaidos projektams taikomos skirtingos ekspertinio vertinimo taisyklės, arba LIT sklaidos priemonei skiriamą neproporcingai gaunamiems projektiniams pasiūlymams didelį biudžetą, dėl ko finansuojamas itin didelis santykis gautų paraiškų.

Analizuojant visų LIT paraiškų koreliacinius koeficientus tarp ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus, pateiktus 4 lentelėje, ryškėja kiek kitokia tendencija nei MIP priemonėje. Tiesa, pirmo kriterijų bloko koreliacinis ryšys išlieka stipriausias, o jo ryšys su galutiniu sprendimu pagal Spirmeno koeficientą jau patenka į stipraus ryšio intervalą. Tačiau LIT priemonėse 3 kriterijų blokas visiškai nedaug atsilieka nuo pirmojo, o koreliacijos su galutiniu sprendimu stiprumas kone identiškas 1 blokui. Visgi iš kriterijų ryškiausiai išsiskiria 2 blokas, kurio koreliaciniai koeficientai gerokai mažesni nei kitų kriterijų rinkinių, ypač vertinant ryšį su ekspertų grupės išvada, kur jis tik šiek tiek viršija silpno koreliacinio lygio intervalą. Tai reiškia, kad LIT priemonėse vykdytojų kompetencija ir įdirbis ekspertų grupės vertinimo beveik neveikdavo. Ši

tendencija dar labiau sustiprėja LIT mokslo projektuose (žr. 7 priedą), kur koreliacija tarp vykdytojų kompetencijos ir ekspertų grupės išvados yra dar silpnesnė. Tuo tarpu pirmo kriterijų bloko koreliacinis ryšys su ekspertų grupės išvada ir galutiniu rezultatu lieka stipriausias tiek mokslo projektuose, tiek sklaidos projektuose (žr. 8 priedą) – pastarojoje priemonėje jo koreliacinis ryšys su galutiniu sprendimu yra itin ryškus. Taigi, galima sakyti, kad nors ir nežymiai, tačiau 1 kriterijų bloko įverčiai yra reikšmingiausi ir LIT priemonių paraiškų vertinimo rezultatams.

4 lentelė. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai

	Koeficiento tipas	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrindumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	3. Projekto išlaidų pagrindumas ir rezultatų reikšmė
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-,667	-,356	-,628
	Spirmeno	-,658	-,316	-,619
Galutinis sprendimas	Pirseno	-,687	-,488	-,672
	Spirmeno	-,746	-,552	-,736

Žvelgdami į bendrą LIT priemonių visų paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramas (žr. 9 priedą), potencialiai matome priežastis, kodėl 2 kriterijų bloko koreliacinis ryšys su ekspertų grupės išvada ar galutiniu sprendimu yra toks silpnas – labai daug paraiškų gavo gerus įvertinimus už šį kriterijų rinkinį (tik 4 paraiškos surinko mažesnę nei 6 balų sumą), todėl kreivė yra stipriai pasislinkusi į dešinę pusę ir, lyginant su normaliąja (Gauso) kreive, jai trūksta dešiniojo nuolydžio. Gilesnės priežastys ima ryškėti analizuojant LIT priemonių histogramas atskirai. Lyginant su visomis LIT paraiškomis, LIT mokslo projektų histogramos (žr. 10 priedą) yra tolydesnės, net ir 2 kriterijų bloko histograma, kuri, nors ir pasislinkusi į dešinę pusę, tačiau turi ryškų dešinį nuolydį. Tuo tarpu LIT sklaidos projektų histogramos (žr. 11 priedą) visiškai kitokios. Jos labiau primena ne normaliąją (Gauso), o kylančią tiesinę funkciją²¹ – t. y. didėjant įverčių reikšmėms jas gaunančių

²¹ 2 kriterijų bloko histogramos svyravimai ties nelyginiais įverčiais yra paprastai paaiškinami. Kadangi LIT sklaidos projektams taikomi kiek kitokie vertinimo kriterijai, 2 kriterijų bloko suminis įvertis čia atitinka dvigubą 3 kriterijaus įvertį, todėl jis gali įgauti tik lyginę reikšmę. Atitinkamai 1 kriterijų rinkinio įvertis yra 1 ir 2 kriterijų suma, o 3 kriterijų bloko įverčio reikšmė – 4 ir 5 LIT sklaidos priemonės kriterijų įverčių suma. Toks metodas negarantuoja visiško histogramų tikslumo, tačiau yra bene vienintelis pasirinkimas, norint palyginti mokslo ir sklaidos projektų vertinimo sistemas tarpusavyje.

paraiškų skaičius taip pat didėja, o funkcijos tarsi neturi nei vidurio, nei dešinio nuolydžio (su daline išimtimi 3 kriterijų blokui). LIT sklaidos projektų histogramų pasistūmėjimą į dešinę pusę iš dalies galėjo nulemti vertinimo kriterijų suvienodinimas su mokslo projektams taikomais blokais, visgi dešiniojo nuolydžio nebuvimo tai nepaaiškina.

5 lentelė. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos visų sklaidos paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos

	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas (1 ir 2 sklaidos kriterijų įverčių suma)	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis (3 sklaidos kriterijaus įvertis padaugintas iš dviejų)	3. Projekto išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas (4 ir 5 sklaidos kriterijų įverčių suma)
Standartinis nuokrypis	1.906233	1.858526	1.973551
Imties vidurkis	8.078431	8.470588	7.509804
Imties eksceso koeficientas	5.232445	7.274621	3.27054
Imties asimetrijos koeficientas	-1.75737	-2.05303	-1.59939

Dar daugiau klausimų dėl LIT sklaidos projektų vertinimo sistemos darnaus veikimo kyla analizuojant šio tipo paraiškų įverčių reikšmių statistines charakteristikas (5 lentelė) ir lyginant jas su LIT mokslo projektų (žr. 12 priedą) ar MIP priemonės paraiškų (žr. 3 priedą) atitikmenimis. Jeigu LIT mokslo projektų įverčių statistinėse charakteristikose reikšmingo skirtumo, lyginant su MIP, neįžvelgsime, tai LIT sklaidos projektų įverčiai pasižymi itin dideliu vidurkiu bei netolydžiu Gauso kreivės atžvilgiu išsidėstymu, ką ir rodo šios priemonės paraiškų histogramos (žr. 11 priedą) bei faktas, kad nefinansuotinomis pripažintos vos 5 iš 51 paraiškos. Visa tai palaiapsniui formuoja prielaidą, kad LIT sklaidos projektų ekspertų vertinimas yra nepakankamai darnus – t. y. ekspertai nesugeba proporcingai paskirstyti įverčių, skirdami beveik visoms paraiškoms ganėtinai aukštus įvertinimus. Žinoma, šie samprotavimai yra pagrįsti vien statistika, kurios imtis nėra pakankamai didelė, todėl prielaidų įrodymui, arba jų atmetimui reikėtų pasitelkiant kokybinį tyrimą, kuris išeina iš šio magistro baigiamojo darbo metodologinės apimties ribų.

Visgi abejonės dėl LIT sklaidos projektų vertinimo sistemos stiprėja ir po mūsų tyrimui aktualiausių nefinansuotinių paraiškų histogramų ir statistinių charakteristikų analizės. Iš 51 LIT sklaidos projektinio pasiūlymo nefinansuotinomis pripažintos vos 5 paraiškos, todėl nubrėžti joms histogramos ir jų statistiškai įvertinti negalime. Kadangi LIT sklaidos projektų vertinimo indėlis

visoms nefinansuotinoms paraiškoms yra nedidelis, tuo galima aiškinti visų LIT nefinansuotų paraiškų įverčių dažnių histogramų (žr. 13 priedą) ir LIT mokslo nefinansuotų paraiškų histogramų panašumą (žr. 14 priedą). Be to, nagrinėjant nefinansuotų paraiškų statistines charakteristikas (visų nefinansuotų – žr. 15 priedą; LIT mokslo nefinansuotų – žr. 16 priedą), matosi ganėtinai tolydi sklaida ir histogramų panašumas su Gauso funkcija²². Pagal šias reikšmes, 2 kriterijų bloką net būtų galima įvardinti reprezentatyviausiu kriterijumi šioje programoje, nes jo sklaida didžiausia ir jis labiausiai atitinka normalųjį pasiskirstymą (Gauso kreivę), ypač LIT mokslo projektų vertinime, net kai jo įverčių vidurkis yra ganėtinai aukštas.

Kita vertus, dėl to, kad LIT priemonėms pateiktos paraiškos ir iš to kylantis institucijų konkurencingumas programoje toliau bus vertinamas bendrai, neskaidant į mokslo ir sklaidos projektus, tenka daryti išvadą, kad reprezentatyviausio kriterijaus šioje programoje nustatyti nėra įmanoma. Taip yra todėl, kad bendrą LIT kriterijų reprezentatyvumą stipriai veikia LIT sklaidos projektų vertinimo rezultatai, kurių validumas kelia rimtų abejonių. Kadangi šių abejonių kiekybine metodologija turimais duomenimis negalime nei toliau pagrįsti, nei atmesti, klausimą dėl LIT sklaidos projektų vertinimo sistemos darnaus veikimo ir skiriamo biudžeto proporcingumo gaunamų paraiškų skaičiui turime palikti atvirą – nuogaštavimus reikia įvertinti kokybiškai, o idealiau atveju – atliekant vidinę sistemos analizę. Tuo tarpu lyginamosios analizės sumetimais, brėžiant institucijų konkurencingumo žemėlapi LIT programoje remsimės to paties 2 kriterijų bloko įverčių vidurkiais, kuriais rėmėsi ir MIP priemonės konkurencingumo žemėlapis.

Kaip ir MIP priemonėje, didžiausią finansuotų paraiškų skaičių turinčių institucijų sąrašo (žr. 17 priedą) viršuje atsidūrė VU su 13 paraiškų, kas sudaro 26,3 proc. iš visų institucijų teiktų paraiškų, kurios gavo finansavimą. Visgi LIT priemonėse VU padėtis nėra tokia išskirtinė kaip MIP, ką parodo ir institucijų konkurencingumo žemėlapis (žr. 18 priedą). Nors ir iškilusi aukščiausiai, VU priklauso pirmaujančių institucijų blokui, prie kurio reikia priskirti Lietuvos istorijos institutą (toliau – LII) su 11 finansuotų paraiškų (20 proc.), Lietuvių literatūros ir tautosakos institutą (toliau – LLTI) su 9 finansuotomis paraiškomis (16,4 proc.) ir, iš dalies, Lietuvių kalbos institutą (toliau – LKI) su 5 sėkmės susilaukusiais pasiūlymais (9,1 proc.). Garantuoti neginčijamo lyderio pozicijos VU šioje institucijų grupėje nepadėjo net 6 paraiškos patekusios tarp 20 geriausių LIT priemonių paraiškų (žr. 19 priedą), kadangi LII šiame sąrašo turi dar daugiau – 7 paraiškas, o dar 3 pozicijas iš dvidešimtuko užėmė LLTI. Taigi šio bloko lyderiai – VU ir LII.

²² Didelį imties eksceso koeficientą tarp visų LIT nefinansuotų paraiškų, lyginant su LIT mokslo projektais, reikia aiškinti per vieną nefinansuotiną paraišką, kuri LIT sklaidos priemonėje surinko nulinius įverčius už visus kriterijus, todėl iškreipė šį rodiklį ir tarp visų paraiškų.

Kita grupė institucijų – turinčios gerą kompetencijos kriterijaus įvertinimo vidurkį, tačiau susilaukusios mažesnės sėkmės: arba jos teikė tik kelias paraiškas, tačiau jas laimėjo (Vilniaus dailės akademija, Nacionalinis muziejus LDK valdovų rūmai), arba teikusios daugiau paraiškų, tačiau vien aukštas kompetencijos kriterijaus įvertis nesugebėjo jiems užtikrinti sėkmės (Šiaulių universitetas, Mykolo Romerio universitetas). Galiausiai yra „atsiliekančiųjų“ blokas, kurio institucijos, nors ir teikė gana nemažai paraiškų (VDU – 19, Lietuvos kultūros tyrimų institutas – 9, Klaipėdos universitetas – 6, VPU – 5, KTU – 4), tačiau to nepakako sėkmei užsitikrinti. Tiesa, išskirti čia reikia Lietuvos kultūros tyrimų instituto atvejį, kurio viena paraiška net pateko tarp geriausių 20 LIT programos paraiškų, tačiau viena šios institucijos paraiška LIT sklaidos priemonėje surinko nulinius įverčius už visus kriterijus, kas atsiliepė šios institucijos kompetencijos įverčio vidurkiui.

Atkreiptinas dėmesys, kad, kitaip nei aukštosios mokyklos, tik maža dalis LIT paraiškas teikusių mokslinių tyrimų institutų aktyviai bandė savo jėgas MIP priemonėje. Tarp lyderių LIT esantis LII priemonėje MIP teikė vos 4 paraiškas (tiesa, 3 iš jų gavo finansavimą, todėl buvo priskirtas prie pirmaujančių ir tarp MIP), Lietuvos kultūros tyrimų institutas – 6 (finansuotos 2, tačiau dėl prasto 2 kriterijaus bloko vidurkio atsidūrė netoli vertikaliosios ašies, t. y. tarp autsaiderių); LKI – vos 1 (finansavimo negavo, vėlgi tarp autsaiderių), o LLTI apskritai neteikė paraiškų MIP. Galbūt tai galima paaiškinti institutų specializacija, kuri yra gerokai siauresnė nei aukštųjų mokyklų. Vis dėlto, matome, kad konkurencija MIP priemonėje taip pat yra didesnė, todėl humanitarinių krypties mokslinių tyrimų institutai renkasi labiau garantuotą kelią į sėkmę konkursiniame mokslinių tyrimų finansavime – specialiai į juos orientuotas LIT priemones, kur konkurencija yra gerokai mažesnė. Kita vertus, itin didelis finansuotų LIT sklaidos projektų santykis, keliantis abejones dėl šiai priemonei skiriamo biudžeto proporcingumo gaunamų projektinių pasiūlymų skaičiui, gali rodyti, kad nedidelė konkurencija šioje priemonėje yra neteisinga kitų mokslo sričių atžvilgiu, kur projektiniams pasiūlymams užsitikrinti finansavimą yra gerokai sunkiau. Visgi šiuos nuogąstavimus reikia patikrinti atskiru kokybiniu tyrimu arba atliekant vidinę LIT sklaidos projektų vertinimo sistemos funkcionavimo analizę.

3.4. Nacionalinių mokslo programų paraiškų vertinimo rezultatų tyrimas

2011 m. pagal NMP priemones įvertintos iš viso 54 paraiškos: 20 paraiškų gavo NMP „Sveikas ir saugus maistas“, 17 pasiūlymų – NMP „Lėtinės neinfekcinės ligos“, 11 – NMP „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“, 6 – NMP „Ateities energetika“. Paraiškas pateikė 15 institucijų: 10 aukštųjų mokyklų (kartu su universitetų mokslo institutais) pateikė 42 paraiškas (77,8 proc. nuo visų paraiškų), 5 mokslinių tyrimų institutai pateikė 12 pasiūlymų (22,2 proc.). Daugiausia projektinių idėjų – 25

paraiškos arba 46,3 proc. nuo visų paraiškų – bendroje NMP sumoje yra iš biomedicinos mokslų srities. Dar 12 pasiūlymų (22,2 proc.) sietini su socialiniais mokslais, 11 (20,4 proc.) – su technologiniais mokslais, 4 (7,4 proc.) – su žemės ūkio mokslais, ir 2 (3,7 proc.) – su fizinių mokslų sritimi. Iš mokslo krypčių labiausiai išsiskiria medicinos (11 paraiškų, 20,4 proc.) ir biologijos (8 paraiškos, 14,8 proc.) mokslų kryptys.

Atlikus ekspertinį vertinimą, nefinansuotinomis pripažintos 28 paraiškos (t. y. net 51,9 proc. pasiūlymų). Visgi, sudarius pirmumo eilę ir įvertinus turimas lėšas, finansavimas buvo skirtas 20 paraiškų, kas sudaro 37 proc. nuo visų gautų paraiškų ir 76,9 proc. nuo finansuotinomis pripažintų paraiškų. Tokius neįprastai didelius, lyginant su kitomis priemonėmis, nefinansuotinių paraiškų santykius paaiškinti nesunku – kadangi kalbame apie NMP teiktas paraiškas, jų kvietimuose paprastai būna suformuluotas konkretus uždavinys, kurį projektiniai pasiūlymai turėtų padėti spręsti. Todėl, net kai pasiūlymas yra kokybiškas, tačiau ekspertų nuomone jis nesugebės norimu lygiu spręsti problemų, jis atmetamas jau pirmoje stadijoje. Visgi, svarbu pažymėti, kad tokia NMP ypatybė neatsiliepia bendram finansuotų paraiškų procentui nuo visų teiktų pasiūlymų, kuris patenka tarp MIP ir LIT priemonių atitinkamo santykio.

6 lentelė. Nacionalinių mokslo programų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai

	Koeficiento tipas	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-,455	-,562	-,384
	Spirmeno	-,497	-,604	-,345
Galutinis sprendimas	Pirseno	-,383	-,472	-,368
	Spirmeno	-,434	-,532	-,383

Šią prielaidą dalinai patvirtina visų NMP paraiškų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai, pateikti 6 lentelėje. Kitaip nei kitose priemonėse, koreliacija tarp ekspertinio vertinimo rezultatų ir atitinkamų kriterijų rinkinių yra ganėtinai silpna, o patys koeficientai yra nedideli visiems kriterijų blokams ir rodantys vidutinio stiprumo ryšius. Silpniausią ryšį su abiem ekspertinio vertinimo etapais turi 3 kriterijų blokas. Tačiau čia turbūt įdomiausia tai, kad 1 kriterijų bloko koreliacinis ryšys su galutiniu sprendimu yra itin silpnas, jei lyginsime su kitomis priemonėmis, ir savo stiprumu nusileidžia vykdytojų kompetencijos ir

įdirbio kriterijų blokui. Visgi prielaida, kad NMP ekspertams svarbiausias yra paraiškos atitikimas kvietimo iškeltiems tikslams ir aukšta vykdytojų kompetencija, kuri leistų užtikrinti efektyvų idėjos įgyvendinimą, turėtų būti patikrinta atskiru kokybinės metodologijos tyrimu.

Kadangi atskiroms NMP pateiktų projektinių pasiūlymų skaičius yra nedidelis, nubrėžti kiekvienai jų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramų ir atskirai išanalizuoti konkrečių programų įverčių statistines charakteristikas nepavyks. Visgi net bendros visų NMP pasiūlymų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos (žr. 20 priedą) ar juo labiau nefinansuotų NMP paraiškų histogramos (žr. 21 priedą) nėra reprezentatyvios dėl tos pačios priežasties – mažo pasiūlymų skaičiaus. Iš minėtų histogramų dėmesį nebent patraukia kiek netikėtai didelis nuliniiais įverčiais įvertintų paraiškų skaičius. Būtent taip buvo įvertintos net 5 paraiškos NMP „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“. Žinant, kad iš viso šioje programoje vertinta vos 11 paraiškų, toks santykis yra sunkiai paaiškinamas mūsų turimais duomenimis.

Analizuojant statistines visų NMP paraiškų įverčių reikšmių charakteristikas, turėtume atkreipti dėmesį, kad rodikliai yra labai artimi pagal visus kriterijų blokus. Didelio skirtumo nesimato net lyginant visų vertintų paraiškų (žr. 22 priedą) ir tik nefinansuotinių paraiškų (žr. 23 priedą) charakteristikas tarpusavyje. Pagal visus kriterijų blokus tiek įverčių reikšmių sklaida, tiek histogramų neatitikimai normaliajai (Gauso) kreivei (imties eksceso koeficientas) yra panašūs. Dėl to nustatyti vieno reprezentatyviausio kriterijaus nepavyks ir šioje mokslinių tyrimų finansavimo priemonėje, kadangi visi jie yra vienodame lygyje. Todėl lyginamosios analizės tikslais, brėžiant institucijų konkurencingumo žemėlapi NMP, kaip ir anksčiau aptartose priemonėse, remsimės 2 kriterijų bloko įverčių vidurkiais.

Konkurencingiausia, t. y. daugiausia finansuotų paraiškų turinti, institucija tarp NMP vertintų paraiškų (žr. 24 priedą) yra LSMU, kurio 6 paraiškos gavo finansavimą, o tai sudaro 30 proc. iš visų finansavimą gavusių NMP projektinių pasiūlymų. Dėl to LSMU ryškiai išsiskiria iš kitų institucijų konkurencingumo žemėlapyje (žr. 25 priedą), o net 7 šios institucijos paraiškos pateko tarp 20 geriausiai įvertintų NMP paraiškų (žr. 26 priedą). Tiesa, šioje vietoje reikia pažymėti, kad NMP geriausių paraiškų dvidešimtuko reprezentatyvumas neatitinka ankstesnių priemonių geriausių 20 paraiškų lygio. Visų pirma, NMP geriausiųjų paraiškų suminiai įvertinimai gerokai mažesni, lyginant su MIP ar LIT projektais. Be to, net 7 projektiniai pasiūlymai iš šio sąrašo negavo finansavimo ir net 5 iš jų buvo pripažinti nefinansuotiniais. Tarp finansavimo negavusių paraiškų yra ir 2 didžiausių balų sumą surinkusios paraiškos ir net 3 VU teikti pasiūlymai, kas atitinkamai paveikė šios institucijos padėtį konkurencingumo eilėje ir konkurencingumo žemėlapyje. Tokios situacijos priežastis turimais duomenimis paaiškinti sunku, o prielaida, kad šios paraiškos neatitiko kvietimo tikslų, taip pat nėra

tvirta tokiai disproporcijai paaiškinti. Visgi šios padėties kiekybiniais metodais negalime iširti, ji turėtų būti išanalizuota kokybinio tyrimu.

Grįžtant prie konkurencingumo žemėlapio analizės, matome, kad didžioji institucijų dalis yra vienoje grupėje. Šiam blokui priklauso tokios institucijos kaip LAMMC (3 finansuotos paraiškos, 2 geriausių dvidešimtuose), VU (2 finansuotos paraiškos, 4 geriausių dvidešimtuose), Lietuvos socialinių tyrimų centras (2 finansuotos paraiškos) ir KTU (2 finansuotos paraiškos, 2 geriausių dvidešimtuose). Be LSMU, šiai grupei nepriklauso Vilniaus pedagoginis universitetas, teikęs vieną paraišką, už kurią sulaukė geriausio kompetencijos kriterijaus įverčio bei gavo finansavimą – todėl, šios institucijos padėtis yra horizontaliosios ašies dešinėje, nors nuo jos aukštai neatitrūkstant²³. Kitas grupei nepriklausančių institucijų blokas – Šiaulių universitetas ir LKKA – su itin žemais kompetencijos kriterijaus įverčiais yra ant horizontaliosios ašies, jos kairėje pusėje. Abi šios institucijos teikė po 3 paraiškas, tačiau net 5 iš jų buvo įvertintos nuliniiais įverčiais, kas ir nulėmė jų padėtį institucijų konkurencingumo sąrašo pabaigoje.

Lygindami atskirų priemonių institucijų konkurencingumo žemėlapius ir paraiškų vertinimo rezultatus tarpusavyje, matome, kad NMP išsiskiria kitos institucijos, nebuvusios tarp lyderių nei MIP, nei juo labiau LIT priemonėse. Galima įžvelgti ir tikslingą institucijų pasidalinimą pagal programas. NMP „Ateities energetika“ sėkmės sulaukė 1 paraiška, kurią teikė Lietuvos energetikos institutas, MIP priemonės žemėlapyje buvęs ant horizontaliosios ašies. NMP „Lėtinės neinfekcinės ligos“ finansuotos 5 paraiškos, 4 iš jų pateikė LSMU MIP priemonėje buvęs tarp „vidutiniokų“. NMP „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“ sėkmės susilaukė taip pat 5 paraiškos – 2 iš jų teikė Lietuvos socialinių tyrimų institutas MIP priemonėje buvęs tarp „vidutiniokų“ ir netoli horizontaliosios ašies, o LIT priemonėse – autsaideris. Dar po vieną finansuotą paraišką šioje programoje pateikė LSMU, VPU ir LŽŪU – institucijos, tikrai nebuvusios tarp lyderių nei LIT, nei MIP priemonėse. Galiausiai NMP „Sveikas ir saugus maistas“ finansuotos 9 paraiškos, iš kurių 3 pateikė LAMMC MIP priemonėje buvęs tarp autsaiderių. Visa tai apibendrinant ir prisimenant pastebėtas tendencijas LIT priemonėje, kur tarp lyderių pateko keli humanitarinės srities mokslinių tyrimų institutai, neatrodę stipriai MIP priemonėje arba net apskritai joje neteikę paraiškų, turime teigti, kad antroji hipotezė yra teisinga – iš tiesų, atskirose LMT konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo priemonėse sėkmės susilaukia vis kitas institucijų blokas, dirbantis toje srityje, į kurią ir yra orientuojamos LMT programos. Šiokia tokia išlyga priimant šią hipotezę laikytume VU poziciją, kuris sėkmingai varžosi visose priemonėse. Visgi tai nėra netikėta, nes VU yra išskirtinė institucija Lietuvos mokslinių tyrimų

---

²³ Beje, ši Vilniaus pedagoginio universiteto paraiška pakliūna tarp 20 geriausių NMP paraiškų.

srityje, turintį vienus didžiausių žmogiškųjų, technologinių, žinių ar finansinių išteklių potencialus visose mokslo srityse, todėl tokia VU sėkmė visose priemonėse nekvestionuoja hipotezės teisingumo.

3.5. Visų Lietuvos mokslo tarybos administruojamų priemonių apibendrinamoji analizė

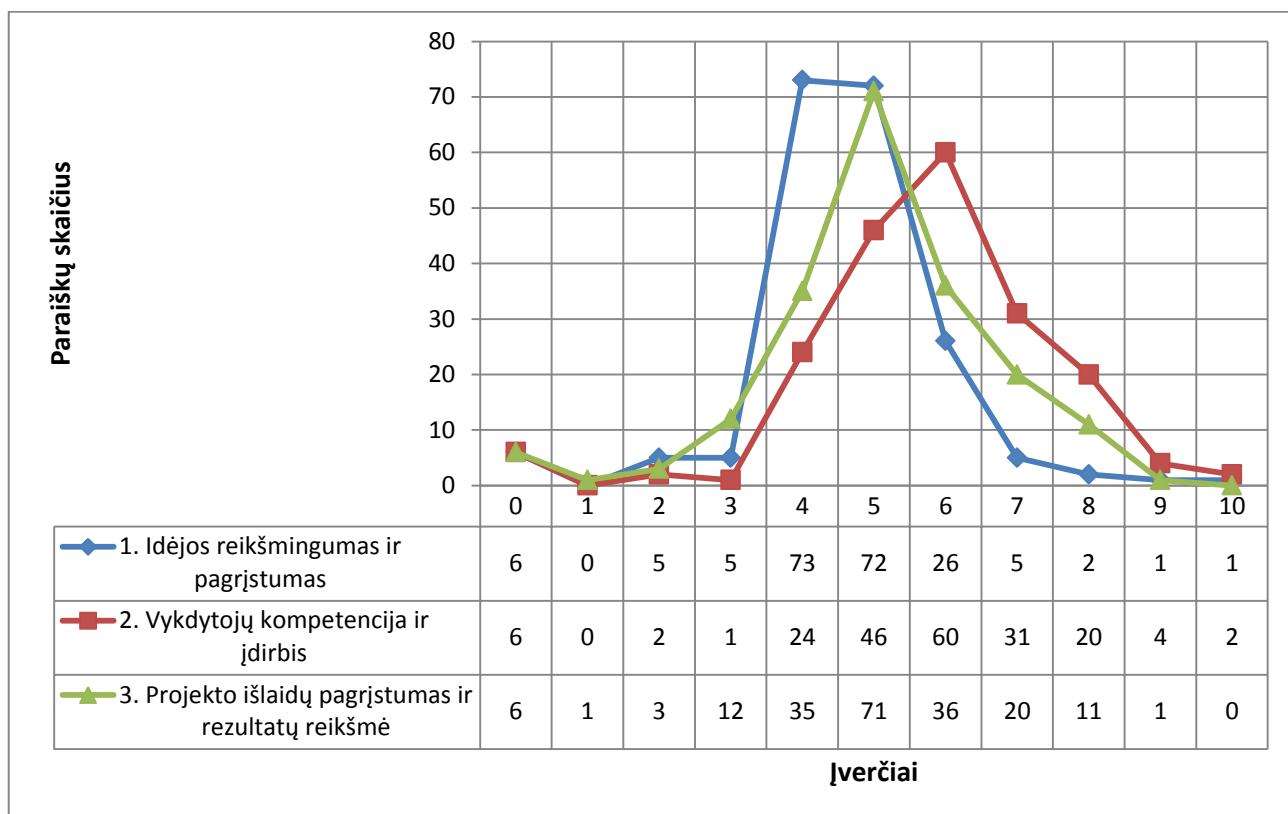
Iš viso 2011 m. LMT administruojamose priemonėse įvertintos 669 paraiškos, kurias pateikė 33 skirtingos institucijos: 16 aukštųjų mokyklų (kartu su universitetų mokslo institutais) pateikė 462 paraiškas (69,1 proc. nuo visų paraiškų), 14 mokslinių tyrimų institutų pateikė 203 paraiškas (30,3 proc.), 1 universitetinė ligoninė pateikė 2 paraiškas (0,3 proc.) ir 1 muziejus bei 1 biblioteka pateikė po vieną paraišką (0,1 proc.). Daugiausia paraiškų buvo pateikta iš biomedicinos mokslo srities – 183 projektiniai pasiūlymai (27,4 proc.), iš humanitarinių mokslų srities – 141 paraiška (21,1 proc.), iš technologijos mokslų srities – 132 projektai (19,7 proc.), iš fizinių mokslų srities – 110 paraiškų (16,4 proc.), iš socialinių mokslų srities – 99 paraiškos (14,8 proc.) ir iš žemės ūkio mokslų srities pateikti 4 projektiniai pasiūlymai (0,6 proc.). Atlikus ekspertinį įvertinimą, nefinansuotinomis pripažintos 196 paraiškos (29,3 proc.). Sudarius pirmumo eilę ir įvertinus turimas lėšas nuspręsta finansuoti 197 projektines idėjas (29,4 proc. nuo visų paraiškų ir 41,6 proc. nuo finansuotinais pripažintų pasiūlymų).

7 lentelė. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. vertintų paraiškų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai

	Koeficiento tipas	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-,645	-,534	-,571
	Spirmeno	-,670	-,528	-,566
Galutinis sprendimas	Pirseno	-,625	-,536	-,552
	Spirmeno	-,641	-,567	-,578

Iš 7 lentelės duomenų matome, kad stipriausią koreliacinį ryšį tiek su ekspertų grupės išvada, tiek su galutiniu sprendimu dėl finansavimo turėjo 1 kriterijų blokas. Nors šis ryšys nėra stiprus ir yra vidutinio lygio, bet, lyginant 1 kriterijų bloko koeficientus su kitų kriterijų blokų koeficientais, matome, kad šio ryšio stiprumas yra didesnis. Žvelgiant į smulkesnių kriterijų koreliacinius koeficientus (žr. 27 priedą), stipriausia yra 1.1. kriterijaus (Idėjos aktualumas ir naujumas) koreliacija

su abiejų ekspertinio vertinimo proceso etapų rezultatais. Taigi, dar iki ekspertinio vertinimo LMT priemonėse tvarkos pakeitimo 2012 m. spalio mėn., idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų blokas ir konkrečiai 1.1. kriterijų įverčiai buvo reikšmingiausi, lyginant su kitais kriterijais. Tai taip pat įrodo ir pirmosios tyrimo hipotezės teisingumą.

5 pav. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. nefinansuotinių paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramas

Analizuojant visų 2011 m. LMT vertintų paraiškų įverčių išsidėstymo dažnio histogramas (žr. 28 priedą) ir jų statistines charakteristikas (žr. 29 priedą), žymaus skirtumo tarp kriterijų blokų nepastebėsime. Kiek aiškiau nevienodumai tarp kriterijų blokų ryškėja žvelgiant į visų nefinansuotinių paraiškų įverčių išsidėstymo dažnių histogramas (5 pav.) ir nagrinėjant nefinansuotinių paraiškų statistines įverčių reikšmių charakteristikas (8 lentelė). Kaip ir MIP priemonėje, taip ir čia, matome, kad 1 kriterijų bloko histograma yra netolydi, t. y. staiga pakyla ir staiga nusileidžia, be to, didesnė kreivės apimamo ploto dalis yra kairėje pusėje (mažiausias vidurkis), kas reiškia, kad pagrindinė projektų atmetimo priežastimi buvo mažas įvertis už idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų rinkinį.

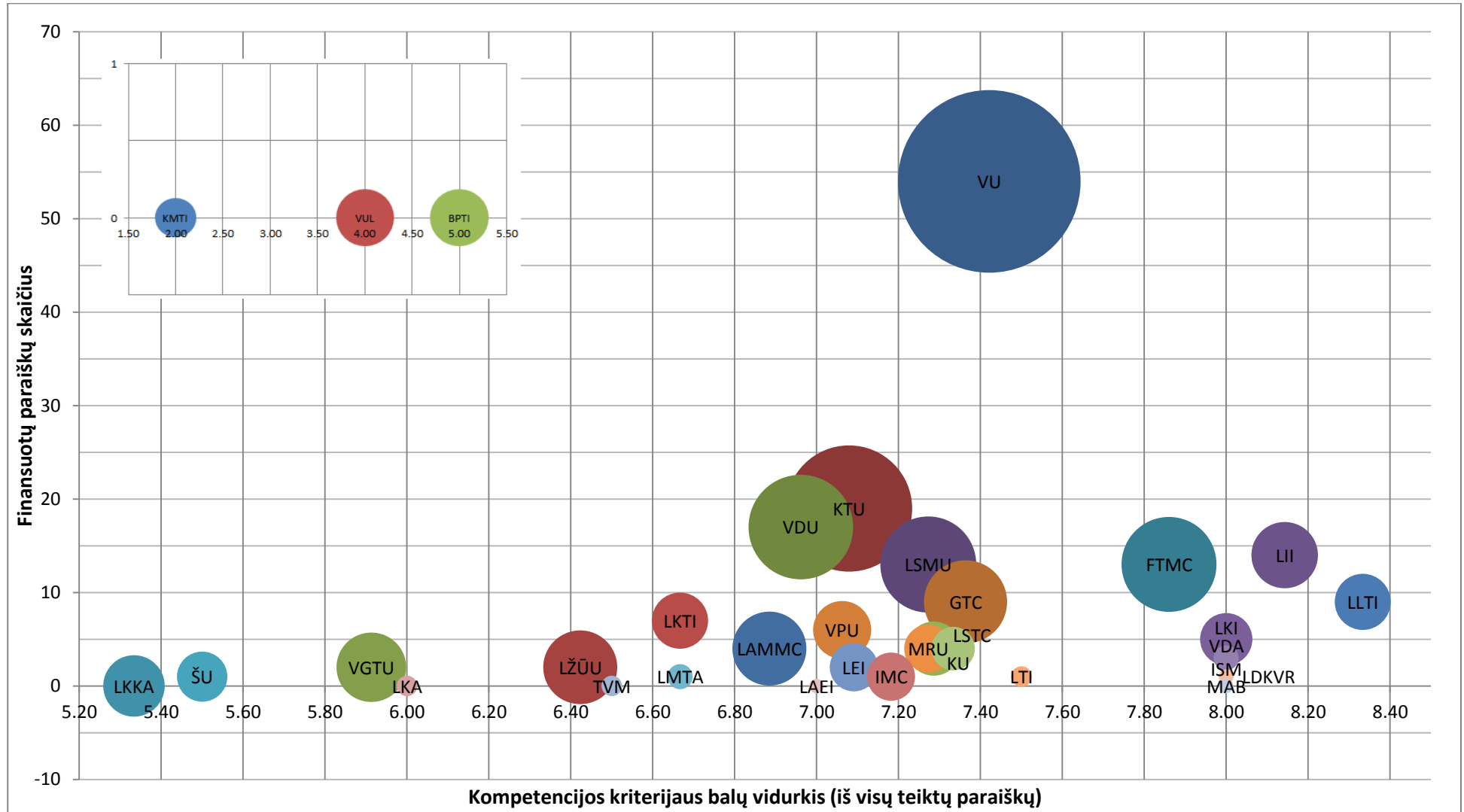
8 lentelė. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. nefinansuotinių paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos

	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė
Standartinis nuokrypis	1.363912	1.702554	1.61147
Imties vidurkis	4.607143	5.744898	5.056122
Imties eksceso koeficientas	4.172866	2.568415	1.732241
Imties asimetrijos koeficientas	-0.50967	-0.86732	-0.68627

Vertinant kriterijų blokų reprezentatyvumą, kaip ir MIP priemonėje, tenka rinktis tarp 2 ir 3 kriterijų blokų, kadangi pirmo kriterijų bloko įverčių sklaida yra mažiausia, o imties eksceso koeficientas didžiausias, kas atitinka mūsų įžvalgas apie šio kriterijų bloko histogramos netolydumą. Žinoma, tai nėra pagrindas sakyti, kad 1 bloko kriterijų įverčiai nėra reprezentatyvūs ar patikimi, tačiau šio bloko statistiniai parametrai nusileidžia kitų blokų charakteristikoms (bent jau, kai kalbame apie nefinansuotinas paraiškas), todėl jo negalime vadinti reprezentatyviausiu. Tuo tarpu reikšmingo skirtumo tarp 2 ir 3 kriterijų blokų parametrų nėra. Todėl, prisimenant MIP priemonėje išsakytus pastebėjimus apie tai, kad vykdytojų kompetenciją yra nesunku pasverti, dėl ko ją lengva ir įvertinti ekspertams, o biudžeto ir išlaidų planavimo aspektai yra pakankamai aiškiai formalizuoti, todėl juos kiek lengviau tinkamai aprašyti, visų LMT priemonių institucijų konkurencingumo žemėlapi brėšime pagal vykdytojų kompetencijos ir įdirbio įverčių vidurkį.

Konkurencingiausia LMT mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių institucija 2011 m. (žr. 30 priedą) buvo VU, kuri su 54 finansuotomis paraiškomis (27,4 proc. iš visų sėkmės sulaukusių paraiškų) gerokai aplenkė kitas institucijas. Išskirtinę VU padėtį patvirtina ir jo vieta konkurencingumo žemėlapyje (žr. 6 pav.) bei tai, kad net 6 VU teiktos paraiškos pateko tarp 20 geriausių 2011 m. LMT vertintų paraiškų (žr. 31 priedą), o net dvi iš jų – viena iš fizinių mokslų srities, kita iš humanitarinių mokslų srities – surinko maksimalią galimų įverčių sumą. Tai paliudija, jog VU turi itin didelį potencialą ir gali sėkmingai varžytis visose Lietuvos mokslo konkursinio finansavimo priemonėse.

6 pav. Lietuvos mokslo tarybos priemonių 2011 m. institucijų konkurencingumo žemėlapis (rutuliuko dydis – teiktų paraiškų skaičius)

Pirmaujančių institucijų blokas, kurį sudaro FTMC, LII, LLTI ir iš dalies Vilniaus dailės akademija, bendrame konkurencingumo žemėlapyje savo pozicijas užsitikrino dėl sėkmės skirtingose priemonėse. FTMC, kurio 13 teiktų paraiškų gavo finansavimą (6,6 proc. nuo visų finansuotų), o 3 iš jų pateko į geriausių dvidešimtuką, lyderio pozicijas sau garantavo sėkmingu pasirodymu MIP priemonėje, tuo tarpu LII su 14 paraiškų (7,1 proc.), iš kurių 2 pateko tarp 20 geriausių, kaip ir LLTI (9 finansuoti pasiūlymai, 4,6 proc., iš jų vienas surinko maksimalią įverčiu sumą už visus kriterijus) bei LKI (5 finansuotos paraiškos, 2,5 proc., 1 iš jų pateko tarp 20 geriausių) savo sėkmę grindė gerais rezultatais LIT priemonėse.

Žemėlapio viduryje susitelkusi didžiausia grupė institucijų. Tai – LMT priemonių „vidutiniškai“. Tiesa, kai kurias iš jų, pavyzdžiui KTU (19 finansuotų paraiškų arba 9,6 proc. nuo visų finansuotų, viena iš jų tarp 20 geriausių) arba VDU (17 finansuotų paraiškų arba 8,6 proc. iš visų finansuotų), dėl didelio finansuotų paraiškų skaičiaus galima priskirti tarpinei grandžiai tarp šios grupės ir pirmaujančių, nors to nesimato iš jų padėties žemėlapyje, nes jų poslinkį link dešinės horizontaliosios ašies pusės sustabdė dalyvavimas kone visose LMT priemonėse, o tai lėmė, kad kai kuriose iš jų kompetencijos kriterijaus įverčiai buvo ne itin dideli, kas atsiliepė bendram vidurkiui.

Tarp kitų „vidutiniokų“ grupei priklausančių, tačiau pirmaujančias besivejančių institucijų matome LSMU (13 finansuotų paraiškų arba 6,6 proc. nuo visų finansuotų, 1 iš jų pateko tarp 20 geriausių paraiškų), Gamtos tyrimų centrą (9 paraiškos arba 4,6 proc. nuo visų finansuotų) ir iš dalies Lietuvos socialinių tyrimų centrą bei LAMMC (abu po 4 finansuotas paraiškas arba 2 proc. nuo visų finansuotų paraiškų). Pastarosios dvi institucijos savo sėkmę grindė pirmiausia per NMP, o nedidelis paraiškų kiekis jose nesugebėjo atsverti mažiau sėkmingo pasirodymo priemonėje MIP. Tuo tarpu LSMU sėkmingai dalyvavo tiek NMP, kur buvo aiškus priemonės lyderis, tiek MIP, todėl turi tvirtas pozicijas institucijų konkurencingumo žemėlapyje.

Galiausiai yra visa virtinė link vertikaliosios ašies nusitęsusių institucijų, kurios didele sėkme LMT priemonėse nepasižymėjo. Išskirti iš jų reikėtų daug paraiškų teikusias, tačiau tik keliems pasiūlymams finansavimą užsitikrinusias institucijas, tokias kaip LŽŪU (teikė 26 paraiškas, finansavimą gavo 2, visgi viena iš jų net pateko tarp 20 geriausių), VGTU (teikė 23 paraiškas, finansuotos 2), Šiaulių universitetą (teikė 12 paraiškų, finansuota 1) ir LKKA (teikė 18 paraiškų, nei viena negavo finansavimo). Šioms institucijoms reikia dar kartą peržvelgti savo pajėgumus ir, sutelkus žmogiškąjį potencialą, juos kryptingiau nukreipti į atitinkamas priemones arba tiksliau atsiliiepti į programų konkrečiuose kvietimuose keliamus lūkesčius.

Tyrimo apibendrinimas.

Tyrimo metu patvirtintos abiejų hipotezių teisingumas. Pagal koreliacinių ryšių su ekspertų grupės išvada ir galutiniu sprendimu dėl finansavimo stiprumą, idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas iš tiesų buvo svarbiausias kriterijų rinkinys, lyginant su kitais kriterijų blokais, dar net iki tol, kol buvo pakeista LMT mokslo projektų ekspertinio vertinimo tvarka. Turint omenyje esminę šio kriterijų bloko įverčių reikšmę pripažįstant paraiškas nefinansuotinomis 2011 m., darytina prielaida, kad po priimtų vertinimo tvarkos pakeitimų, po kurių 1.1. kriterijus pasirinktas rodikliu įžanginiame vertinime ir jo slenkstinė įverčio vertė padidinta 1 balu, nefinansuotinių paraiškų santykis turėtų stipriai išaugti. Todėl šioje vietoje yra itin svarbu pabrėžti ekspertinio vertinimo patikimumo užtikrinimo klausimą. Statistiškai siauriausia įverčių sklaida tarp nefinansuotinių paraiškų 2011 m. buvo būtent tarp idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo rinkinio įverčių, o įverčių dažnių išsidėstymas taip pat mažiausiai atitiko normalųjį pasiskirstymą (Gauso funkciją), dėl ko 1 kriterijų bloko reprezentatyvumas pripažintas mažiausiu, lyginant su kitais kriterijų blokais. Nors tai nėra pakankamai svarus pagrindas tvirtinti, jog ekspertai iš tiesų neatpažįsta viso vertinimo įverčių spektro vertindami projektines idėjas LMT priemonėse, tačiau po vertinimo tvarkos pakeitimų priėmimo dera imtis papildomų priemonių, užtikrinant vertinimo sistemos darnų veikimą. Tarp tokių priemonių siūlytina padidinti kiekvienos paraiškos individualų vertinimą atliekančių asmenų skaičių nuo 1 eksperto, kaip yra dabar, iki 2, taip užtikrinant, kad idėjos iš tiesų bus atpažintos, įvertintos platesniu intervalu. Be to, grupinės diskusijos moderavimas „iš išorės“, t. y. ne ekspertų grupės nario, skiriant jai pakankamai laiko, ir „velnio advokato“ funkcijos formalizavimas, įpareigojant atskirus ekspertus pateikti konstruktyvią kritiką bet kokiam vyraujančiam požiūriui, potencialiai mažintų procese pasitaikančių vertinimo pagal dominuojančias tendencijas ir mokslinių tyrimų „madas“ pasireiškimą.

Nepaisant to, kad VU buvo institucija, kuri ne tik sėkmingai varžėsi visose LMT konkursinio finansavimo priemonėse, tačiau tvirtai laikydavosi tarp lyderių visose iš jų, antroji hipotezė apie skirtingų institucijų grupių sėkmę konkrečiose LMT priemonėse taip pat pripažinta teisinga. Suvokiant, kad VU yra išskirtinė institucija, disponuojanti dideliais žmogiškaisiais, technologiniais, žinių ar finansiniais resursais, atskirose LMT priemonėse iš tiesų išsiskirdavo skirtingi institucijų blokai, orientuoti į konkrečias mokslo sritis. Humanitarinių ir socialinių mokslų atstovai mieliau rinkosi ir sėkmingiau dalyvavo LIT priemonėse, fizinių ir technologinių mokslų atstovai sėkmingiau dalyvaudavo MIP priemonėje, biomedicinos mokslų srities institucijos – NMP programose. Tiesa, pažymėtina, kad su tam tikromis išimtimis, tokios tendencijos dėl objektyvių priežasčių labiau veikė mokslinių tyrimų institutus, kadangi jų specializacija yra siauresnio pobūdžio, lyginant su aukštosiomis mokyklomis, kurios paprastai savo sėkmę bandė ne vienoje priemonėje.

Tyrimo metu daugiausia abejonių dėl darnaus mokslinių tyrimų vertinimo sistemos veikimo kilo ties LIT sklaidos projektų vertinimo rezultatais. Viena vertus, jų įverčių reikšmių statistinės charakteristikos ryškiai išsiskyrė, lyginant jas su mokslo projektų vertinimo atitikmenimis. LIT sklaidos projektai turėjo gerokai aukštesnę įverčių aritmetinį vidurkį, be to, įverčių išsidėstymas absoliučiai nepriminė normaliojo skirstinio (Gauso kreivės). Kita vertus, nefinansuotų paraiškų santykis su visais gautais pasiūlymais LIT sklaidos priemonėje yra neproporcingai mažas, o finansuotų projektinių pasiūlymų santykis – neproporcingai didelis. Už šių statistinių netolydumų gali slėptis arba sklaidos projektų vertinimo sistemos veikimo problemos, ypač prisimenant, kad sklaidos projektų vertinimo tvarka skiriasi nuo mokslo projektų, arba neproporcingai gaunamiems projektiniams pasiūlymams dideli šiai priemonei įgyvendinti skiriami finansiniai resursai. Visgi tokių netolydumų ir įverčių normalios sklaidos nebuvimo turimais duomenimis ir kiekybine metodologija pagrįsti ar paaiškinti negalima, todėl siūlytina atlikti kokybinės metodologijos tyrimą arba, idealiu atveju, vidinę sklaidos projektų vertinimo sistemos veikimo analizę.

Klausimų dėl vertinimo tvarkos taikymo kilo ir nagrinėjant NMP atskirų programų duomenis. Visų pirma, disponuojamais duomenimis sunku paaiškinti, kodėl dvi didžiausius suminius įverčius turinčios NMP paraiškos (viena iš NMP „Lėtinės neinfekcinės ligos“, kita iš NMP „Sveikas ir saugus maistas“) buvo nefinansuotos, o viena iš jų net pripažinta nefinansuotina, kas prieštarauja LMT eksperto vertinimo tvarkos principams. Tikėtina, kad tokią situaciją galėjo lemti arba paraiškų neatitikimas konkrečiam kvietimo uždaviniams arba per mažos disponuojamų lėšų apimtys, tačiau tam reikalingas kokybinis tyrimas. Be to, neįmanoma paaiškinti, ką reiškia nuliniai visų kriterijų įverčiai NMP „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“, kuriuos surinko net 5 iš 11 vertintų paraiškų, kam vėlgi siūlytina atlikti kokybinę analizę, išsėtinančią už šio magistro darbo metodologinės apimties ribų.

IŠVADOS

1. Mokslinio tiriamojo projekto, kaip laikinos ir ištekliais apribotos mokslo tiriamosios veiklos, nukreiptos į unikalaus produkto (žinių, atradimų, teorinių problemų sprendimų) paiešką ir / ar šių žinių sisteminių dokumentavimą bei publikavimą, valdymas, lyginant su kitais projektais, yra labai sudėtingas. Šio tipo projektai paprastai pasižymi didžiausia rizika, jų rezultatus sunku įvertinti, įgyvendinimą keblu kontroliuoti. Be to, mokslinių tyrimų projektais sprendžiamos kompleksinės problemos, kurios neretai reikalauja daug resursų (žinių, laiko, žmogiškųjų išteklių, technologinių ir finansinių), o jie yra riboti. Visa tai nulemia, kad šio tipo projektų atrankos ir vertinimo proceso optimalus veikimas yra itin svarbus ir siektinas.

2. Tikintis projektinės veiklos sėkmės bei efektyvumo, projektinių idėjų atrankos ir vertinimo principai privalo derėti su strateginiais tikslais. Atitinkamai, nustatant projektinių pasiūlymų atrankos principus nacionalinėse mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programose, vertinimo kriterijų pasirinkimą turėtų lemti jų sąryšis ir atitikties nacionaliniams mokslo prioritetams. Visgi apibrėžiant mokslinių tyrimų projektinių idėjų atrankos ir vertinimo kriterijus yra pageidautinas visų proceso veikėjų (mokslo politikos formuotojų, mokslo finansavimo priemonių vadovų ir mokslo institucijų atstovų) dialogas, siekiant visų suinteresuotų pusių kompromiso.

3. Dėl mokslo rezultato neapibrėžtumo ir mokslinių tyrimų projektų kompleksškumo, tokio tipo projektinių idėjų atranka paprastai būna paremta ekspertinio recenzavimo metodu, daugiakriterinę analizę pasirenkant kaip vertinimo modelį. Nors ekspertinio vertinimo metodui išsakoma nemažai tiek pagrįstos, tiek sudėtingai įrodomos kritikos, dėl savo paprastumo ir sąlyginės kokybės jis išlieka pagrindiniu mokslinių tyrimų projektinių paraiškų atrankos ir vertinimo modeliu, o šio metodo alternatyvos nesusilaukia žymaus palaikymo, kadangi jos arba neužtikrina kokybiškos plataus kriterijų, kurių neįmanoma išreikšti kiekybiškai, spektro analizės, arba apkrauna vertinimo procesą matematiniais skaičiavimais, todėl rezultatai tampa sunkiau suprantami.

4. Lietuvoje veikia dviejų tipų mokslą konkursiniu būdu finansuojančių institucijų modelis. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros kuruojamos priemonės yra orientuotos į eksperimentinės plėtros, verslo ir mokslo bendradarbiavimo bei inovacijų skatinimo projektus. Tuo tarpu Lietuvos mokslo tarybos administruojamos priemonės koncentruotos į priešakinių aukšto lygio mokslinių tyrimų programinių finansavimą.

5. Lietuvos mokslinių tyrimų prioritetai, išskyrus lituanistikos prioritetą, norminiuose teisės aktuose nėra įvardinami. Strateginės mokslinių tyrimų kryptis kyla iš nacionalinių mokslo programų

įgyvendinimo. Šių programų tematinis ir iš dalies taikomų instrumentų pasirinkimo aspektus inicijuoja patys tyrėjai, teikdami Lietuvos mokslo tarybai pasiūlymus, kuri juos įvertina ekspertų pagalba ir savo ruožtu teikia galutinį programų sąrašą Švietimo ir mokslo ministerijai tvirtinimui. Vienintelis mokslinių tyrimo pasirinkimų laisvę varžantis aspektas yra biudžeto asignavimai, kuriuos numato Vyriausybė, o tvirtina Seimas. Įsitraukti į šį procesą gali nebent Lietuvos mokslo taryba, teikdama savo pasiūlymus. Nepaisant to, kitokį klausimo sprendimą įsivaizduoti sunku, todėl, apibendrinus visus elementus, nustatyti mokslinių tyrimų politikos principai ir mokslo konkursinio finansavimo sistemos veikimas Lietuvoje vertintini teigiamai.

6. Visų Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių projektinių paraiškų atranka grindžiama grupinių ekspertiniu vertinimu, pasitelkiant nesvertinį veiksnių rangavimo modelį. Taikomus vertinimo kriterijus galima skirstyti į tris blokus: idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo, vykdytojų kompetencijos ir įdirbio bei projekto išlaidų pagrįstumo ir rezultatų reikšmės. Mokslinių tyrimų projektų vertinimo tvarkos teisinio reglamentavimo raida iš dalies įrodo, kad „Idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo“ kriterijų blokas yra svarbiausias kriterijų rinkinys, nes jam numatyta didžiausia slenkstinė įverčio reikšmė, be to, esant vienodai suminei visų įverčių reikšmei, pirmumo eilė nustatoma būtent pagal šio kriterijų rinkinio įverčių sumą. Dėl to teigtina, kad Lietuvos mokslo taryba siekia koncentruoti finansinius išteklius į pačias naujausias, aktualiausias ir reikšmingiausias mokslinių tyrimų koncepcijas. Visgi dėl grupinio ekspertinio vertinimo principo naujumo Lietuvoje, atrenkant projektines paraiškas gali pasireikšti tokios rizikos kaip šališkas idėjų vertinimas pagal institucinę priklausomybę, nepajėgumas atpažinti pačių inovatyviausių koncepcijų, nesugebėjimas atsiriboti nuo vyraujančių mokslinių tyrimų „madų“ ir tendencijų, susiformuoti grupinio mąstymo neigiami fenomenai.

7. Tyrimo metu paaiškėjo, kad reikšmingiausias kriterijų rinkinys, labiausiai veikęs tiek ekspertų grupės sprendimą, tiek galutinį sprendimą dėl finansavimo visose Lietuvos mokslo tarybos administruojamose programose 2011 m. buvo idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų blokas. Nepaisant to, dėl šio kriterijų rinkinio įverčių reprezentatyvumo, ypač vertinant nefinansuotomis pripažintas paraiškas, suabejota, kadangi kitų kriterijų rinkinių statistinės įverčių charakteristikos reikšmingai skyrėsi didesne sklaida ir normaliojo statistinio skirstinio (Gauso kreivės) atitikimu. Nors tokie rezultatai nėra pakankamai svarūs pagrindas tvirtinti, jog ekspertai vertindami projektines idėjas iš tiesų apsiriboja siauru įverčių spektru, tačiau po vertinimo tvarkos pakeitimų, kurių metu idėjos aktualumo ir naujumo kriterijaus slenkstinė įverčio reikšmė pakelta balu, taip dar labiau sustiprinant jo reikšmę, priėmimo dera imtis papildomų priemonių, užtikrinant vertinimo sistemos darnų veikimą.

8. Tarp 2011 m. paraiškas Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo programoms teikusią institucijų labiausiai išsiskyrė Vilniaus universitetas, turėjęs ne tik didžiausią finansuotų paraiškų skaičių, tačiau taip pat pateikęs daugiausia pasiūlymų, gavusių aukščiausius ekspertų

įvertinimus. Ši institucija, disponuojanti dideliais žmogiškaisiais, technologiniais, žinių ar finansiniais resursais, sugebėjo sėkmingai varžytis ir pateko tarp lyderių visose Lietuvos mokslo tarybos administruojamose priemonėse. Visose mokslinių tyrimų finansavimo priemonių konkursuose stengėsi dalyvauti ir kitos aukštosios mokyklos, išskiriant Kauno technologijos ar Vytauto Didžiojo universitetus, tačiau Vilniaus universiteto sėkmės atkartoti jiems nepavyko. Tuo tarpu mokslinių tyrimų institutai, dėl siauresnės savo specializacijos, savo sėkmę labiau grindė tikslingai dalyvaudamos konkrečiose, į jų mokslinių tyrimų sritis orientuotose priemonėse, kuriose ir užsitikrindavo finansavimą.

SIŪLYMAI

1. Siekiant susilpninti potencialiai ekspertinio vertinimo procese pasireikšti galinčias rizikas, tokias kaip nepajėgumą atpažinti pačių inovatyviausių koncepcijų, nesugebėjimą atsiriboti nuo vyraujančių mokslinių tyrimų „madų“ ir tendencijų, grupinio mąstymo negatyvių aspektų atsiradimą, siūloma į ekspertinio vertinimo procesą įtraukti grupinės diskusijos moderavimą, kuri atliktų ekspertų grupei nepriklausantis asmuo, numatyti idėjų aptarimui pakankamai laiko, formalizuoti „velnio advokato“ funkciją, įpareigojant atskirus grupės narius pateikti konstruktyvią kritiką dominuojančiam požiūriui, ypač jei ekspertų nuomonės nesiskiria. Be to, norint užtikrinti ekspertinio vertinimo sistemos efektyvų veikimą po vertinimo tvarkos pakeitimų, kurių metų dar labiau padidinta idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų bloko reikšmė, siūloma, kad individualų kiekvienos paraiškos vertinimą savarankiškai atliktų ne mažiau nei du pavieniai ekspertai, kas potencialiai padėtų išplėsti projektinių koncepcijų vertinimo prizmę, atpažinti pasiūlymuose daugiau inovatyvių aspektų, neprisirišant prie vieno eksperto nuomonės.

2. Siūloma apsvarstyti galimybę vertinant paraiškas (ar bent jau pasiūlymo atitikimą svarbiausiam idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų rinkiniui) įvesti dvipusio anonimiškumo ekspertinį įvertinimą, t. y. kai ekspertai nežino paraiškos teikėjo asmenybės ir institucinės priklausomybės. Tai potencialiai leistų sumažinti šališko vertinimo pagal institucinę priklausomybę rizikos pasireiškimą, be to, didintų tyrėjų pasitikėjimą vertinimo rezultatais.

3. Kadangi šis tyrimas yra daugiau momentinė 2011 m. situacijos fotografija, siūloma pagal galimybes atlikti tolesnes kiekybines mokslinių tyrimų konkursinio vertinimo sistemos analizes bei lyginti jų rezultatus tarpusavyje, kas padėtų geriau įvertinti realią proceso raidą ir atskleistų, kaip 2012 m. priimti tvarkos pakeitimai (1.1. kriterijaus slenkstinio įverčio pakėlimas vienu balu ir šio kriterijaus pasirinkimas įžanginiam ekspertiniam vertinimui) atsiliepė projektinių paraiškų rengimo sėkmei, kriterijų reprezentatyvumui, vertinimo patikimumui bei institucijų konkurencingumui.

4. Tyrimo metu, kiekybiškai nagrinėjant Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 m. programos sklaidos projektų vertinimo duomenis, išryškėjo reikšminga finansuotinių ir nefinansuotinių paraiškų santykio su visomis gautomis projektinėmis idėjomis disproporcija, lyginant su kitų priemonių rodikliais, taip pat įverčių sklaidos ir normaliojo skirstinio neatitikimas, kai vertinimo rezultatai buvo ženkliai aukštesni, lyginant juos su mokslo projektų vertinimo rezultatais. Tokios situacijos turimais duomenimis ir kiekybine metodologija paaiškinti neįmanoma, todėl siūlytina atlikti atskirus kokybinės metodologijos tyrimus, o idealiu atveju – sklaidos projektų vertinimo sistemos veikimo bei šiai priemonei skiriamo biudžeto proporcingumo gaunamų paraiškų kiekiui analizę.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai.

LR Mokslo ir studijų įstatymas. 2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242 // Valstybės žinios, 2009, Nr. 54-2140 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2012, Nr. 53-2639), Vilnius.

LR Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos mokslo tarybos nuostatų patvirtinimo“. 2009 m. gruodžio 22 d. Nr. XI-625 // Valstybės žinios, 2009, Nr. 153-6902 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2013, Nr. 9-350), Vilnius.

LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos inovacijų 2010–2020 metų strategijos“. 2010 m. vasario 17 d. Nr. 163 // Valstybės žinios, 2010, Nr. 23-1075, Vilnius.

LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 16 d. nutarimo Nr. 731 „Dėl Nacionalinių mokslo programų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“. 2011 m. liepos 13 d. Nr. 877 // Valstybės žinios, 2011, Nr. 92-4378, Vilnius.

LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009-2015 metų programos patvirtinimo“. 2009 m. balandžio 15 d. Nr. 306 // Valstybės žinios, 2009, Nr. 48-1904, Vilnius.

LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinių mokslo programų nuostatų patvirtinimo“. 2008 m. liepos 16 d. Nr. 731 // Valstybės žinios, 2008, Nr. 85-3382, Vilnius.

LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nacionalinės mokslo programos „Ateities energetika“ patvirtinimo“. 2010 m. birželio 19 d. Nr. V-950 // Valstybės žinios, 2010, Nr. 75-3847 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2012, Nr. 33-1586), Vilnius.

LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nacionalinės mokslo programos „Lėtinės neinfekcinės ligos“ patvirtinimo“. 2010 m. birželio 19 d. Nr. V-952 // Valstybės žinios, 2010, Nr. 75-3851 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2012, Nr. 33-1585), Vilnius.

LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nacionalinės mokslo programos „Lietuvos ekosistemos: klimato kaita ir žmogaus poveikis“ patvirtinimo. 2010 m. birželio 19 d. Nr. V-951 // Valstybės žinios, 2010, Nr. 75-3849 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2012, Nr. 33-1583), Vilnius.

LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nacionalinės mokslo programos „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“ patvirtinimo“. 2010 m. gruodžio 17 d. Nr. V-2334 // Valstybės žinios, 2010, Nr. 152-7764 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2012, Nr. 33-1587), Vilnius.

LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nacionalinės mokslo programos „Sveikas ir saugus maistas“ patvirtinimo. 2011 m. balandžio 26 d. Nr. V-694 // Valstybės žinios, 2011, Nr. 51-2499 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2012, Nr. 33-1584), Vilnius.

LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Nacionalinės mokslo programos „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“ patvirtinimo“. 2010 m. sausio 5 d. Nr. V-7 // Valstybės žinios, 2010, Nr. 4-170 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2012, Nr. 33-1588), Vilnius.

LR Ūkio ir LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl (Ūkio ministro ir Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 20 d. įsakymo Nr. 4-305/V-546 „Dėl mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“. 2012 m. lapkričio 30 d. Nr. 4-1158/V-165 // Valstybės žinios, 2012, Nr. 140-7193, Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. gruodžio 6 d. nutarimo Nr. VII-56 „Dėl Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009-2015 metų programos įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. 2012 m. lapkričio 9 d. Nr. VII-119 // Valstybės žinios, 2012, Nr. 131-6639 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2013, Nr. 10-494), Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimo Nr. VII-79 „Dėl Mokslo projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. 2012 m. spalio 1 d. Nr. VII-115 // Valstybės žinios, 2012, Nr. 121-6092, Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimo Nr. VII-80 „Dėl skaidos projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ 2012 m. lapkričio 9 d. Nr. VII-120 // Valstybės žinios, 2012, Nr. 131-6640, Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2012 m. sausio 2 d. nutarimo Nr. VII-91 „Dėl Nacionalinių mokslo programų rengimo ir įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. 2012 m. gruodžio 17 d., Nr. VII-125 // Valstybės žinios, 2012, Nr. 152-7817, Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2012 m. spalio 1 d. Nr. VII-114 // Valstybės žinios, 2012, Nr. 121-6091 (naujausia redakcija – Valstybės žinios, 2013, Nr. 10-493), Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Mokslinių tyrimų projektų ir jų mokslinių ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2010 m. gruodžio 6 d. Nr. VII-52 // Valstybės žinios, 2010, Nr. 145-7480, Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl mokslo projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2011 m. rugsėjo 19 d. Nr. VII-79 // Valstybės žinios, 2011, Nr. 117-5532, Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Proveržio idėjų projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2012 m. rugsėjo 19 d. Nr. VII-110 // Valstybės žinios, 2012, Nr. 110-5625, Vilnius.

LMT nutarimas „Dėl Sklaidos projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2011 m. rugsėjo 19 d. Nr. VII-80 // Valstybės žinios, 2011, Nr. 117-5536.

LMT nutarimas „Dėl Sklaidos projektų ir jų sklaidos ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2010 m. gruodžio 20 d. Nr. VII-58 // Valstybės žinios, 2010-12-30, Nr. 156-7961, Vilnius.

LMT aiškinamasis raštas Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei „Dėl valstybinio audito ataskaitos ir išvados“. 2011 m. birželio 7 d, Nr. 4S-600, Vilnius. Prieiga internete: http://www.lmt.lt/download/779/2011%2006%2007_rastas_valstybes%20kontrolei_del%20audito%20ataskaitos%20ir%20isvadu.pdf [žiūrėta 2013-02-27].

Knygos ir straipsniai.

ABDOUL, Hendy, et. al. Peer Review of Grant Applications: Criteria Used and Qualitative Study of Reviewer Practices // PLoS ONE, Edited by Joel Joseph Gagnier: University of Michigan.– 2012, Vol. 7 (9), P. 1–15. Prieiga internete: <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0046054> [žiūrėta 2013-02-24]. ISSN 1932-6203.

A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide) / 4th Ed. Newtown Square, Pennsylvania: Project Management Institute, 2008, 459 p. ISBN 978-1-933890-51-7.

BOGUSLAUSKAS, Vytautas. Ekonometrija: vadovėlis. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 1999, 264 p. ISBN 9986-13-676-8.

BŪDA, Vytautas; CHMELIAUSKAS, Alfredas. Projektų valdymas: vadovėlis. Kaunas: Technologija, 2006, 142 p. ISBN 978-9955-25-287-0.

CASWILL, Chris. Science Resource Decisions – Principals, Agents and Games – Thinking about science funding policies, decisions and processes // Science Policy – Setting the Agenda for

Research: Proceedings from MUSCIPOLI Workshop One.– Aarhus, Denmark: The Danish Institute for Studies in Research and Research Policy, 2001, P. 13–17. ISBN 87-90698-53-3.

FERNANDEZ, Eduardo et. al. Intelligent Techniques for R&D Project Selection in Large Social Organizations // *Computación y Sistemas*.– 2006, Vol. 10, No. 1, P. 28–56. ISSN 1405-5546.

HORROBIN, David F. Peer Review of Grant Applications: A Harbinger for Mediocrity in Clinical Research?: essay // *The Lancet*.– 1996, Vol. 348, Issue 9037, P. 1293–1296. ISSN 0140-6736.

KAZILIŪNAS, Adolfas. Strateginis projektų valdymas: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009, 408 p. ISBN 978-9955-19-157-5.

KARDELIS, Kęstutis. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija, 2002, 398 p. ISBN 9986-948-65-7.

KERZNER, Harold D. Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling / 10th Ed. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2009. 1094 p. ISBN 978-0-470-27870-3.

LARSON, Eric W.; GRAY, Clifford F. Project management: the managerial process / 5th Ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2011, 671 p. ISBN 978-0-07-340334-2.

LEÓN, Gonzalo. The Prioritisation process in science and technology: lessons learned in the definition of the Spanish National R&D Plan // *Science Policy – Setting the Agenda for Research: Proceedings from MUSCIPOLI Workshop One*.– Aarhus, Denmark: The Danish Institute for Studies in Research and Research Policy, 2001, P. 41–51. ISBN 87-90698-53-3.

LUKŠAITĖ, Dalė. Projektų valdymas: mokomoji knyga. Kaunas: Kauno kolegija, 2003, 141 p. ISBN 9955-9366-7-3.

MARCH, Herbert W. et al. Improving the Peer-Review Process for Grant Applications: Reliability, Validity, Bias and Generalizability // *American Psychologist: American Psychological Association*.– 2008, Vol. 63, No. 3, P. 160–168. ISSN 0003-066X.

MEADE, Laura M.; PRESLEY, Adrien. R& Project Selection Using the Analytic Network Process // *IEEE Transactions on Engineering Management: IEEE Technology Management Council*.– 2002, Vol. 49, No. 1, P. 59–66. ISSN 0018-9391.

MEREDITH, Jack R.; MANTEL, Samuel J. Jr. Project Selection // *The Portable MBA in Project Management: Edited by Eric Verzuh*.– Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2003, P. 59–97. ISBN 0-471-26899-2.

NORVAIŠIENĖ, Rasa; KRUSINSKAS, Rytis. Projektų ekonominis ir socialinis vertinimas: mokomoji knyga. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2008, 206 p. ISBN 978-9955-686-64-4.

OLBRECHT, Meike; BORNMANN, Lutz. Panel peer review of grant applications: what do we know from research in social psychology on judgment and decision-making in groups? // *Research Evaluation: Oxford Journals*.– 2010, Vol. 19(4), P. 293–304. ISSN 1471-5449.

SKOIE, Hans. Another 50 years of success? Problems and challenges ahead for the research councils // *Science Policy – Setting the Agenda for Research: Proceedings from MUSCIPOLI Workshop One*.– Aarhus, Denmark: The Danish Institute for Studies in Research and Research Policy, 2001, P. 79–84. ISBN 87-90698-53-3.

STICHLER, Jaynelle F. Peer Review and the Development of a Science // *Health Environments Research & Design Journal*.–

The Standard for Portfolio Management / 2nd Ed. Newtown Square, Pennsylvania: Project Management Institute, 2008, 146 p. ISBN 978-1-933890-53-1.

The Standard for Program Management / 2nd Ed. Newtown Square, Pennsylvania: Project Management Institute, 2008, 324 p. ISBN 978-1-933890-52-4.

THURNER, S., HANEL, R. Peer-review in a world with rational scientists: Toward selection of the average // *The European Physical Journal B*.– 2011, Vol. 84, P. 707–711. ISSN 1434-6036.

WESSELY, Simon. Peer Review of Grant Applications: What Do We Know? // *The Lancet*.– 1998, Vol. 352, Issue 9124, P. 301–305. ISSN 0140-6736.

ZUZEVIČIŪTĖ, Vaiva; ŽVINIENĖ, Vida. Projektų rengimas ir valdymas: metodinė priemonė. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007, 154 p. ISBN 978-9955-12-230-2.

Kiti šaltiniai.

Eugenijus Butkus: Lietuvai reikia kokybiškų mokslinių tyrimų: veidas.lt interviu. Paskelbta: 2012-01-18. Prieiga internete: <http://www.veidas.lt/lietuvai-reikia-kokybisku-moksliniu-tyrimu> [žiūrėta: 2013-02-28].

Lietuvos mokslo ir studijų ateities vizija: *Moksloji Lietuva 2030*. Vilnius: MOSTA, 2011, P. 20. Prieiga internete: http://www.mokslojilietuva.lt/images/documents/moksloji_lietuva_2030_vizija.pdf [žiūrėta: 2013-02-26].

Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. veiklos ataskaita. Vilnius: Lietuvos mokslo taryba, 2012 m. vasario 29 d., P. 48. Prieiga internete: http://www.lmt.lt/download/1596/2011_veiklos%20ataskaita_%202012%2002%2029.pdf [žiūrėta 2013-02-27].

Mokslininkų grupių projektai: Lietuvos mokslo taryba. Prieina internete: <http://www.lmt.lt/lt/mkf/mip.html> [žiūrėta: 2013-02-27].

Kaip skirstomos valstybės lėšos Lietuvos mokslui?: MOSTA // Mokslo problemos analizė: Švietimo ir mokslo ministerija.– 2008, Nr. 1 (1), P. 1–4. ISSN 2029-1396. Prieiga internete: http://www.mosta.lt/images/documents/analize/trumprasciai/2008/mpa_valstybes_lesos_mokslui.pdf [žiūrėta: 2013-02-26].

MOSTA koordinuojamą MTEP ir inovacijų prioritetų nustatymo procesą planuojama baigti per 2013 m. Paskelbta 2013-01-10. Prieiga internete: <http://www.mosta.lt/naujienos/105-mosta-koordinuojama-mtep-ir-inovaciju-prioritetu-nustatymo-procesa-planuojama-baigti-per-2013-m> [žiūrėta: 2013-02-26].

Proveržio idėjų projektai: Lietuvos mokslo taryba. Prieiga internete: <http://www.lmt.lt/lt/mkf/pro.html> [žiūrėta: 2013-02-27].

Project Classification: Requirements Methodology Pack [interaktyvus]. Software Education Group, 2008 January, 14 p. Prieiga internete: <http://www.softed.com/Resources/Docs/ProjectClassification.pdf> [žiūrėta: 2013-02-21].

ANOTACIJA

Snarskis, D. Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo vertinimo sistema ir jos poveikis institucijų konkurencingumui / Programų ir projektų vadybos magistro baigiamasis darbas. Vadovė prof. dr. B. Mikulskienė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2013. – 93 p.

Magistro baigiamajame darbe išanalizuotas ir įvertintas Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių vertinimo sistemos veikimas ir jos poveikis institucijų konkurencingumui. Pirmoje dalyje teoriniu aspektu aptarti tiek bendrų, tiek konkrečiai mokslinių tyrimų projektinių idėjų atrankos ir vertinimo kriterijų nustatymo principai, pristatyti pagrindiniai šio tipo projektų vertinimo modeliai. Antroje dalyje apibūdinta Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo sistema, apžvelgtas projektinių paraiškų atrankos procesas, išnagrinėti taikomi projektinių paraiškų vertinimo metodai. Trečioje dalyje statistinės analizės metodu įvertintas Lietuvos mokslo tarybos programų projektinių paraiškų atrankos sistemos kriterijų reprezentatyvumas ir validumas, pateiktas Lietuvos mokslo ir studijų institucijų konkurencingumo žemėlapis, kuriame atsispindi Lietuvos mokslo tarybos programose taikomos projektinių paraiškų vertinimo sistemos kriterijai.

Pagrindiniai žodžiai: mokslinių tyrimų projektas, mokslo konkursinis finansavimas, projektų vertinimo metodai, ekspertinis vertinimas, mokslinių tyrimų projektų vertinimo kriterijai.

ANOTATION

Snarskis D. Evaluation System of Competitive Research Funding in Lithuania and its Impact on Institutional Competitiveness / Master's Thesis in Management of Programmes and Projects. Supervisor prof. dr. B. Mikulskienė. – Vilnius: Faculty of Politics and Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 93 p.

Master's thesis presents the analysis of evaluation system of competitive research funding in Lithuania and its impact on institutional competitiveness. The first part examines the main theoretical principles for setting selection and evaluation criteria of project applications in general and for research projects specifically. Also, the most common evaluation models of research projects are presented in this part. The second part characterises competitive research funding system in Lithuania, examines selection process of research projects, and describes evaluation practices and methods. The third part analyses the representativeness and validity of evaluation criteria for selecting research projects in programmes administered by the Research Council of Lithuania. Besides, the map of research and education institutions' competitive ability is presented, which is based on project proposals' evaluation criteria, applied in programmes administered by the Research Council of Lithuania.

Key words: research project, competitive research funding, project evaluation, peer review, research project selection criteria.

SANTRAUKA

Snarskis, D. Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo vertinimo sistema ir jos poveikis institucijų konkurencingumui / Programų ir projektų vadybos magistro baigiamasis darbas. Vadovė prof. dr. B. Mikulskienė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2013. – 93 p.

Programų ir projektų vadybos magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali, nes mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinimo principai ir kriterijų pasirinkimas didele dalimi lemia visos konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo sistemos efektyvų veikimą, stipriai veikia Lietuvos mokslinių tyrimų raidą. Kadangi mokslo konkursinis finansavimas Lietuvoje veikia dar tik ketveri metai, mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinimo procesas bei rezultatyvumas detaliam netirti; apsiribota tik administraciniu vertinimu, pateikiant elementarią statistiką, pačios atrankos sistemos neanalizuojant. Tokioje pat situacijoje yra Lietuvos mokslo ir studijų institucijų gebėjimo konkuruoti tarpusavyje dėl labai svarbios finansavimo dalies problema – šis klausimas iki šiol dar nebuvo tirtas ar apžvelgtas. Todėl magistro baigiamojo darbo tyrimu siekiama nustatyti, kaip veikia Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių vertinimo sistema ir koks jos poveikis institucijų konkurencingumui – tai yra, kaip sėkmingai institucijos pajėgios konkuruoti dėl papildomo konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo dalies.

Tyrimo objektas – Lietuvos mokslo tarybos programų projektinių paraiškų atrankos ir vertinimo sistemos funkcionavimas. Darbo tikslas – atlikti Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemonių vertinimo sistemos analizę bei nustatyti jos daromą poveikį institucijų konkurencingumui. Darbo uždaviniai: aptarti mokslinių tyrimų projektinių idėjų atrankos kriterijų nustatymo principus ir pristatyti pagrindinius šio tipo projektų vertinimo modelius; apibūdinti Lietuvos mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo sistemą, apžvelgti projektinių paraiškų atrankos procesą, išnagrinėti taikomus projektinių paraiškų vertinimo metodus; įvertinti Lietuvos mokslo tarybos programų projektinių paraiškų atrankos sistemos kriterijų reprezentatyvumą ir validumą; pateikti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų konkurencingumo žemėlapi, kuriame atsispindėtų Lietuvos mokslo tarybos programose taikomos projektinių paraiškų vertinimo sistemos kriterijai. Tyrime iškeltos šios hipotezės: 1. idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas yra svarbiausias kriterijų rinkinys Lietuvos mokslo tarybos priemonių projektinių paraiškų vertinime; 2. kiekvienoje Lietuvos mokslo tarybos programoje sėkmės susilaukia vis kitas konkretus institucijų blokas. Pagrindiniai metodai, kuriais remiantis analizuota Lietuvos mokslo konkursinio finansavimo vertinimo sistema, yra dokumentų (teisės aktų, mokslinės literatūros

ir kitų šaltinių) analizė bei kiekybinis tyrimas – projektinių paraiškų vertinimo rezultatų statistinė analizė.

Tyrimo metu patvirtintos abiejų hipotezių teisingumas. Nustatyta, kad idėjos reikšmingumo ir pagrįstumo kriterijų blokas reikšmingiausiai veikė Lietuvos mokslo tarybos administruojamų programų ekspertinio vertinimo rezultatus. Visgi šio kriterijų rinkinio reprezentatyvumas dėl siauros įverčių sklaidos ir netolygaus reikšmių išsidėstymo tarp nefinansuotų paraiškų pripažintas mažiausiu. Todėl, siekiant sumažinti galimybę atsirasti tokioms rizikoms kaip šališkas idėjų vertinimas pagal institucinę priklausomybę, nepajėgumas atpažinti pačių inovatyviausių koncepcijų, nesugebėjimas atsiriboti nuo vyraujančių mokslinių tyrimų „madų“ ir tendencijų, grupinio mąstymo negatyvių fenomenų atsiradimas, pasiūlyta diegti šiuos vadybinius elementus, didinančius ekspertinio vertinimo patikimumą: kelių ekspertų individualų vertinimą, grupinės diskusijos moderavimą „iš išorės“, formalizuotą „velnio advokato“ funkciją, abipusį vertinimo anonimiškumą, kai ekspertai nežinotų paraišką teikusių asmenų tapatybių.

Taip pat patvirtinta, kad atskirose Lietuvos mokslo tarybos konkursinio mokslinių tyrimų finansavimo priemonėse iš tiesų išsiskirdavo skirtingi institucijų blokai, orientuoti į konkrečias mokslo sritis. Išimtimi laikytinas Vilniaus universitetas, kuris, disponuodamas dideliais finansiniais, žmogiškaisiais, žinių ir technologiniais resursais, sėkmingai varžėsi visose priemonėse ir buvo ryškus institucijų konkurencingumo žemėlapių lyderis. Be to, analizuojant atskiras mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo priemones išryškinti probleminiai taškai, dėl kurių darnaus funkcionavimo kilo abejonių, tačiau turimais duomenimis jų nepavyko nei patvirtinti, nei paneigti, todėl suformuluoti atitinkamų tyrimų rekomendacijos. Itin išsiskyrė Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 m. programos sklaidos projektinių pasiūlymų vertinimo rezultatai, kurių statistiniai rodikliai ir sėkmės / nesėkmės santykis buvo neproporcingi kitų priemonių charakteristikoms, todėl pasiūlyta atlikti sklaidos projektų vertinimo sistemos vidinę analizę dėl vertinimo sistemoje esančios problemos arba neadekvataus šiai priemonei skiriamo biudžeto.

Tyrimo rezultatai yra svarbūs tiek tobulinant taikomus mokslinių tyrimų projektinių paraiškų vertinimo kriterijus, tiek tobulinant mokslo konkursinio finansavimo priemonių projektinių paraiškų atrankos procesą ir metodologiją. Be to, rezultatai gali būti naudingi mokslo politikos formuotojams, nustatant institucijų konkurencingumo gebėjimus, formuojant mokslo konkursinio finansavimo principus.

SUMMARY

Snarskis D. Evaluation System of Competitive Research Funding in Lithuania and its Impact on Institutional Competitiveness / Master's Thesis in Management of Programmes and Projects. Supervisor prof. dr. B. Mikulskienė. – Vilnius: Faculty of Politics and Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 93 p.

Topic of Master's thesis in Management of Programmes and Projects is relevant, because evaluation principles and criteria setting for evaluation of research project proposals' can heavily influence effectiveness of the whole competitive research funding system and affect development of research in Lithuania. Competitive research funding was introduced in Lithuania just four years ago, as a result, at the moment there are no detailed analyses on its research project applications' evaluation system or its productivity, apart from basic statistics on the extent of proposals received, funding granted. Therefore, master's thesis intends to analyse evaluation system of competitive research funding in Lithuania and its impact on institutional competitiveness.

The object of the thesis – working of project proposals' selection and evaluation system implemented by the Research Council of Lithuania. The objective of the thesis – to analyse evaluation system of competitive research funding in Lithuania and its impact on institutional competitiveness. The goals of the thesis: to examine the main theoretical principles for setting selection and evaluation criteria of research projects and to present the most common evaluation models of research projects; to characterise competitive research funding system in Lithuania, to examine selection process of research projects, and to describe evaluation practices and methods; to analyse the representativeness and validity of evaluation criteria for selecting research projects in programmes administered by the Research Council of Lithuania; to present the map of research and education institutions' competitive ability, which is based on project proposals' evaluation criteria, applied in programmes administered by the Research Council of Lithuania. Hypotheses: 1. significance and validity of the project's idea is the main set of criteria in competitive research funding instruments, administered by the Research Council of Lithuania; 2. depending on the type of programme, administered by the Research Council of Lithuania, there are particular groups of institutions which enjoys success. The major methods used for analysis of evaluation system of competitive research funding in Lithuania are analysis of documents (legislation, literature and other sources) and quantitative research – statistical analysis of the outcomes of the project proposals' evaluation.

The thesis has proven both hypotheses. It was confirmed, that significance and validity of the project's idea is the main set of criteria which influences outcomes of peer evaluation at the programmes administered by the Research Council of Lithuania the most. However, the representativeness of this set of criteria is the lowest one, compared with the other sets, because of the narrow spread of the scores and uneven distribution of values.

It was also confirmed, that particular groups of institutions, that specialises in corresponding fields of science, were enjoys success depending on the type of programme, administered by the Research Council of Lithuania. Vilnius University was the only exception which successfully competed in all the programmes, because of its significant financial, human, knowledge and technological resources. Besides, because there were situations, that brought doubts about cohesive operation of evaluation process of some programmes, but it was impossible to prove or to deny those doubts with the data available, problematical spots were highlighted and recommendations for further research. Most questions involved the working of The National Lithuanian studies development programme for 2009-2015 and its dissemination projects particularly. The scores of those proposals, the proportion of successful and unsuccessful applications and statistical characteristics were highly unusual and unbalanced compared with other research projects' evaluation results, thus it was suggested to perform internal analysis of that programme.

The results of this study are relevant for improving both research projects' proposals evaluation criteria and the process or methodology of competitive research funding. Furthermore, the outcomes could be useful for the science policy makes, in order to determine competitive ability of research institutions and for shaping the principles of competitive research funding.

PRIEDAI

1 priedas. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai – pilna lentelė.....	96
2 priedas. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ visų paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	97
3 priedas. Priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ visų paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	98
4 priedas. Institucijų konkurencingumo priemonėje „Mokslininkų grupių projektai“ įvertinimas.....	99
5 priedas. Institucijų konkurencingumo priemonėje „Mokslininkų grupių projektai“ žemėlapis.....	103
6 priedas. 20 geriausių priemonės „Mokslininkų grupių projektai“ paraiškų.....	104
7 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos mokslo projektų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai.....	105
8 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos sklaidos projektų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai.....	106
9 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos priemonių visų paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	107
10 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos visų mokslo paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	108
11 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos visų sklaidos paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	109
12 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos visų mokslo paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	110
13 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos priemonių nefinansuotinių paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	111
14 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos nefinansuotinių mokslo paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	112
15 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos priemonių nefinansuotinių paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	113

16 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos nefinansuotinių mokslo paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	114
17 priedas. Institucijų konkurencingumo Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programoje įvertinimas.....	115
18 priedas. Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos institucijų konkurencingumo žemėlapis.....	118
19 priedas. 20 geriausių Nacionalinės lituanistikos plėtros 2009–2015 metų programos paraiškų.....	119
20 priedas. Nacionalinių mokslo programų visų paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	120
21 priedas. Nacionalinių mokslo programų nefinansuotinių paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	121
22 priedas. Nacionalinių mokslo programų visų paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	122
23 priedas. Nacionalinių mokslo programų nefinansuotų paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	123
24 priedas. Institucijų konkurencingumo Nacionalinėse mokslo programose įvertinimas.....	124
25 priedas. Nacionalinių mokslo programų institucijų konkurencingumo žemėlapis.....	126
26 priedas. 20 geriausių Nacionalinių mokslo programų paraiškų.....	127
27 priedas. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. vertintų paraiškų ekspertų grupės išvados bei galutinio sprendimo ir įverčių pagal atskirus kriterijus koreliaciniai koeficientai – pilna lentelė.....	128
28 priedas. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. vertintų paraiškų įverčių išsidėstymo pagal kriterijus dažnių histogramos.....	129
29 priedas. Visų Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. vertintų paraiškų statistinės įverčių reikšmių charakteristikos.....	130
30 priedas. Institucijų konkurencingumo Lietuvos mokslo tarybos priemonėse 2011 m. įvertinimas.....	131
31 priedas. 20 geriausių 2011 m. Lietuvos mokslo tarybos priemonių paraiškų.....	135

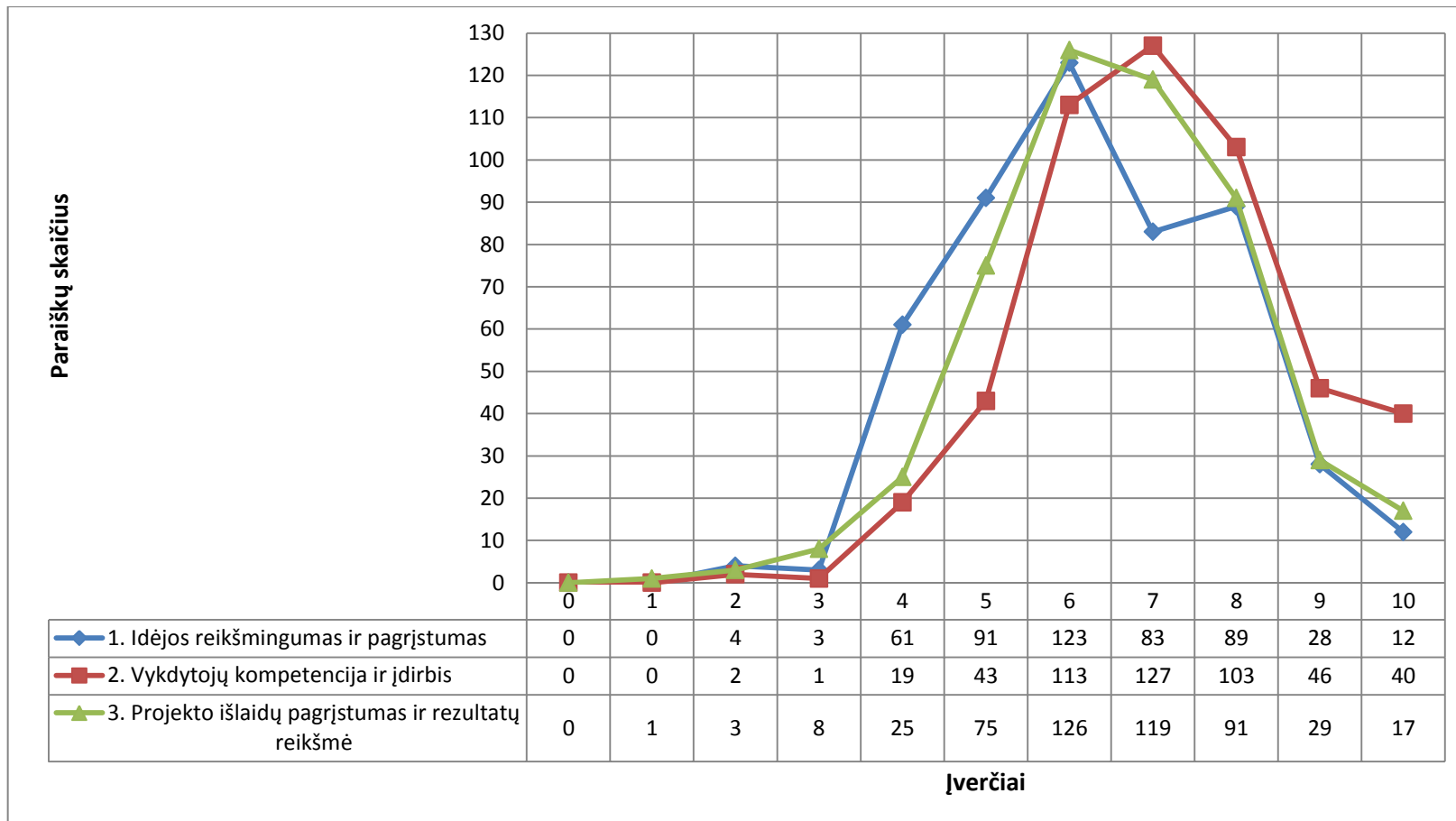
1 PRIEDAS

**PRIEMONĖS „MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTAI“ EKSPERTŲ GRUPĖS IŠVADOS BEI GALUTINIO SPRENDIMO IR
ĮVERČIŲ PAGAL ATSKIRUS KRITERIJUS KORELIACINIAI KOEFICIENTAI – PILNA LENTELE**

	Koeficiento tipas	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetencija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas	3.2. Planuojamų rezultatų svarba ir sklaida
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-0,674	-0,654	-0,568	-0,559	-0,479	-0,514	-0,592	-0,496	-0,486
	Spirmeno	-0,693	-0,659	-0,569	-0,559	-0,466	-0,510	-0,591	-0,473	-0,489
Galutinis sprendimas	Pirseno	-0,627	-0,578	-0,555	-0,546	-0,539	-0,432	-0,542	-0,411	-0,485
	Spirmeno	-0,622	-0,585	-0,558	-0,545	-0,543	-0,437	-0,544	-0,415	-0,476

**PRIEMONĖS „MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTAI“ VISŲ PARAIŠKŲ ĮVERTIŲ IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS
DAŽNIŲ HISTOGRAMOS**

3 PRIEDAS

**PRIEMONĖS „MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTAI“ VISŲ PARAIŠKŲ STATISTINĖS ĮVĖRČIŲ REIKŠMIŲ
CHARAKTERISTIKOS**

	1. Idėjos reikšmingu mas ir pagrįstu- mas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalu- mas bei pagrįstuma s	2. Vykdymo kompeten- cija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompeten- cija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingu- mas ir pagrįstuma s	3.2. Planuoja- mų rezultatų svarba ir sklaida
Standartinis nuokrypis	1.59891342	0.820699	0.951225	1.537167	0.848767	0.881699	1.537732	0.879342	0.975412
Imties vidurkis	6.31376518	3.224696	3.089069	7.091093	3.568826	3.522267	6.587045	3.524291	3.062753
Imties eksceso koeficientas	-0.448899	-0.15088	-0.65126	-0.11832	-0.04335	-0.28527	0.247437	0.147476	-0.30274
Imties asimetrijos koeficientas	0.10032754	0.07206122	0.00581	-0.029	-0.02663	-0.15706	-0.1361	-0.22701	0.058319

4 PRIEDAS

INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMO PRIEMONĖJE „MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTAI“ ĮVERTINIMAS

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuotųjų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotųjų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotųjų (iš finansuotųjų)	Iš viso teikta paraiškų	Suminių įverčių vidurkis	Suminių įverčių mediana	Kompetencijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuotina	Nefinansuotina		Finansuoti	Nefinansuoti						
Vilniaus universitetas (VU)	90	35	72 proc.	39	86	31 proc.	43 proc.	125	20.62	21	7.38
Kauno technologijos universitetas (KTU)	52	12	81 proc.	15	49	23 proc.	29 proc.	64	20.38	20	7.17
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Fizinių ir technologijos mokslų centras (FTMC)	40	3	93 proc.	13	30	30 proc.	33 proc.	43	22.09	22	7.86
Vytauto Didžiojo universitetas (VDU)	21	10	68 proc.	13	18	42 proc.	62 proc.	31	20.10	19	7.10
Gamtos tyrimų centras (GTC)	21	10	68 proc.	8	23	26 proc.	38 proc.	31	20.77	20	7.39
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (LSMU)	25	10	71 proc.	7	27	20 proc.	28 proc.	35	20.23	20	7.23
Klaipėdos universitetas (KU)	7	1	88 proc.	4	4	50 proc.	57 proc.	8	21.63	23	7.63

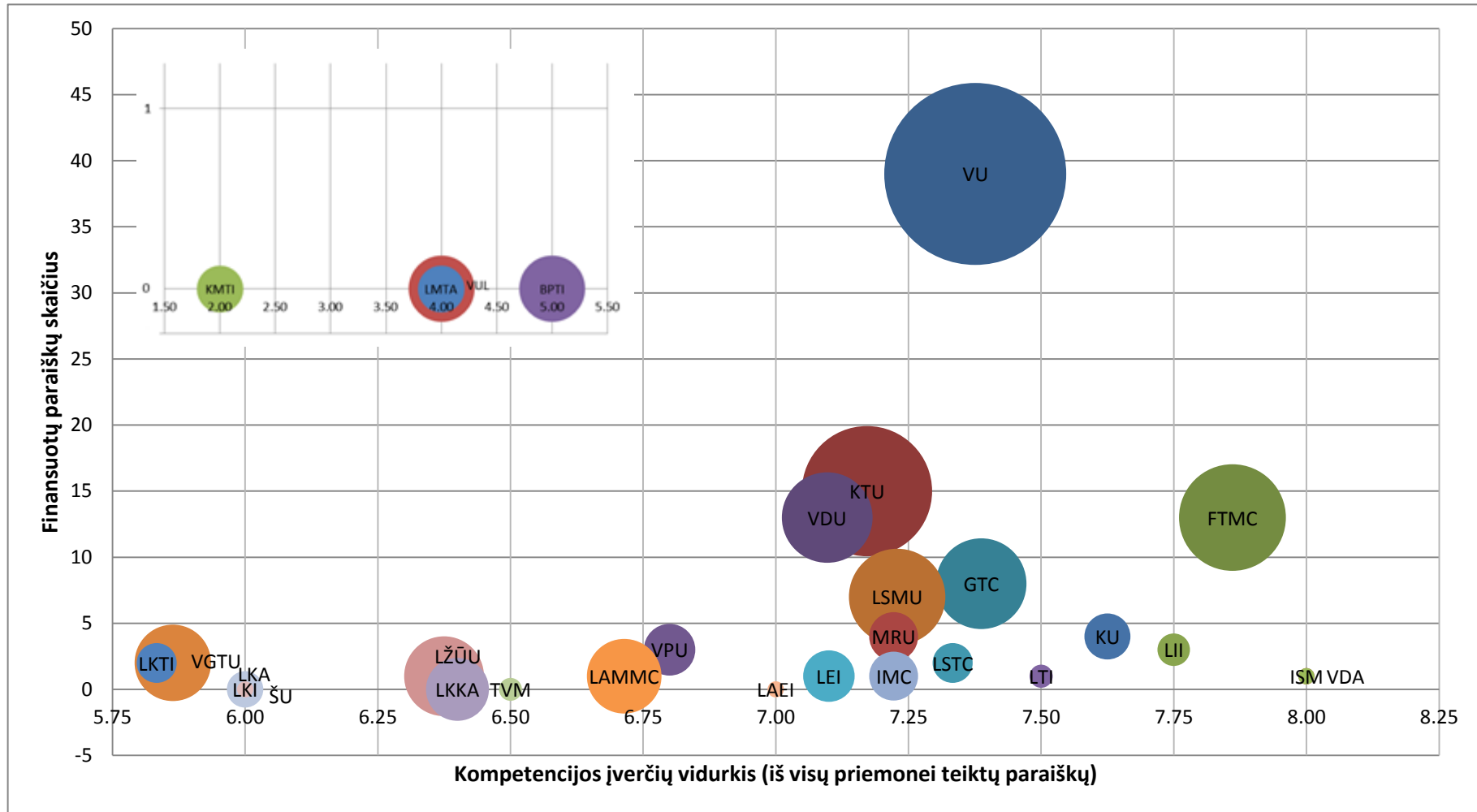
Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuotųjų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotųjų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotųjų (iš finansuotųjų)	Iš viso teikta paraiškų	Suminių įverčių vidurkis	Suminių įverčių mediana	Kompetencijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuotina	Nefinansuotina		Finansuoti	Nefinansuoti						
Mykolo Romerio universitetas (MRU)	7	2	78 proc.	4	5	44 proc.	57 proc.	9	20.44	19	7.22
Lietuvos istorijos institutas (LII)	3	1	75 proc.	3	1	75 proc.	100 proc.	4	20.25	21	7.75
Vilniaus pedagoginis universitetas (VPU)	5	5	50 proc.	3	7	30 proc.	60 proc.	10	19.30	18.5	6.80
Lietuvos socialinių tyrimų centras (LSTC)	5	1	83 proc.	2	4	33 proc.	40 proc.	6	21.33	21.5	7.33
Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU)	11	11	50 proc.	2	20	9 proc.	18 proc.	22	17.27	17.5	5.86
Lietuvos kultūros tyrimų institutas (LKTI)	2	4	33 proc.	2	4	33 proc.	100 proc.	6	16.33	15	5.83
ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas (ISM)	1	0	100 proc.	1	0	100 proc.	100 proc.	1	24.00	24	8.00
Vilniaus dailės akademija (VDA)	1	0	100 proc.	1	0	100 proc.	100 proc.	1	24.00	24	8.00
Lietuvos tekstilės institutas (LTI)	2	0	100 proc.	1	1	50 proc.	50 proc.	2	21.00	21	7.50
Lietuvos energetikos institutas (LEI)	8	2	80 proc.	1	9	10 proc.	13 proc.	10	19.60	19	7.10
Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras (LAMC)	14	7	67 proc.	1	20	5 proc.	7 proc.	21	19.43	19	6.71

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuotųjų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotųjų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotųjų (iš finansuotųjų)	Iš viso teikta paraiškų	Suminių įverčių vidurkis	Suminių įverčių mediana	Kompetencijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuotina	Nefinansuotina		Finansuoti	Nefinansuoti						
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Inovatyvios medicinos centras (IMC)	6	3	67 proc.	1	8	11 proc.	17 proc.	9	19.22	19	7.22
Lietuvos žemės ūkio universitetas (LŽŪU)	14	10	58 proc.	1	23	4 proc.	7 proc.	24	18.13	18	6.38
Vilniaus universitetas, Tarptautinio verslo mokykla (TVM)	2	0	100 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	20.00	20	6.50
Lietuvos kūno kultūros akademija (LKKA)	11	4	73 proc.	0	15	0 proc.	0 proc.	15	18.13	18	6.40
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija (LKA)	1	1	50 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	17.00	17	6.00
Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas (LAEI)	1	0	100 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	17.00	17	7.00
Šiaulių universitetas (ŠU)	2	3	40 proc.	0	5	0 proc.	0 proc.	5	17.00	17	6.00
Lietuvių kalbos institutas (LKI)	0	1	0 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	15.00	15	6.00
Baltijos pažangiųjų technologijų institutas (BPTI)	0	2	0 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	14.50	14.5	5.00
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	0	1	0 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	14.00	14	4.00

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuotųjų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotųjų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotųjų (iš finansuotųjų)	Iš viso teikta paraiškų	Suminių įverčių vidurkis	Suminių įverčių mediana	Kompetencijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuotina	Nefinansuotina		Finansuoti	Nefinansuoti						
(LMTA)											
Vilniaus universiteto ligoninės „Santariškių klinika“ (VUL)	0	2	0 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	9.50	9.5	4.00
Kosmoso mokslo ir technologijų institutas (KMTI)	0	1	0 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	5.00	5	2.00
Iš viso: 30 institucijų	352	142	71 proc.	122	371	25 proc.	35 proc.	494	19.99	20	7.09

INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMO PRIEMONĖJE „MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTAI“ ŽEMĖLAPIS

(rutuliuko dydis – teiktų paraiškų skaičius)

20 GERIAUSIŲ PRIEMONĖS „MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTAI“ PARAIŠKŲ

Eilės nr.	Mokslo sritis	Institucija	Įverčių reikšmių suma
1	P	Vilniaus universitetas	30
2	P	FTMC	29
3	H	Vilniaus pedagoginis universitetas	29
4	S	Lietuvos žemės ūkio universitetas	29
5	P	KTU	29
6	T	Vilniaus universitetas	29
7	B	Vilniaus universitetas	29
8	P	FTMC	29
9	B	LSMU	28
10	P	FTMC	28

Eilės nr.	Mokslo sritis	Institucija	Įverčių reikšmių suma
11	P	FTMC	28
12	B	LSMU	28
13	P	Vilniaus universitetas	28
14	P	Vilniaus universitetas	28
15	S	VDU	28
16	B	Gamtos tyrimų centras	28
17	T	KTU	28
18	T	KTU	28
19	B	LSMU	28
20	P	FTMC	28

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS MOKSLO PROJEKTŲ EKSPERTŲ GRUPĖS
IŠVADOS BEI GALUTINIO SPRENDIMO IR ĮVERČIŲ PAGAL ATSKIRUS KRITERIJUS KORELIACINIAI KOEFICIENTAI**

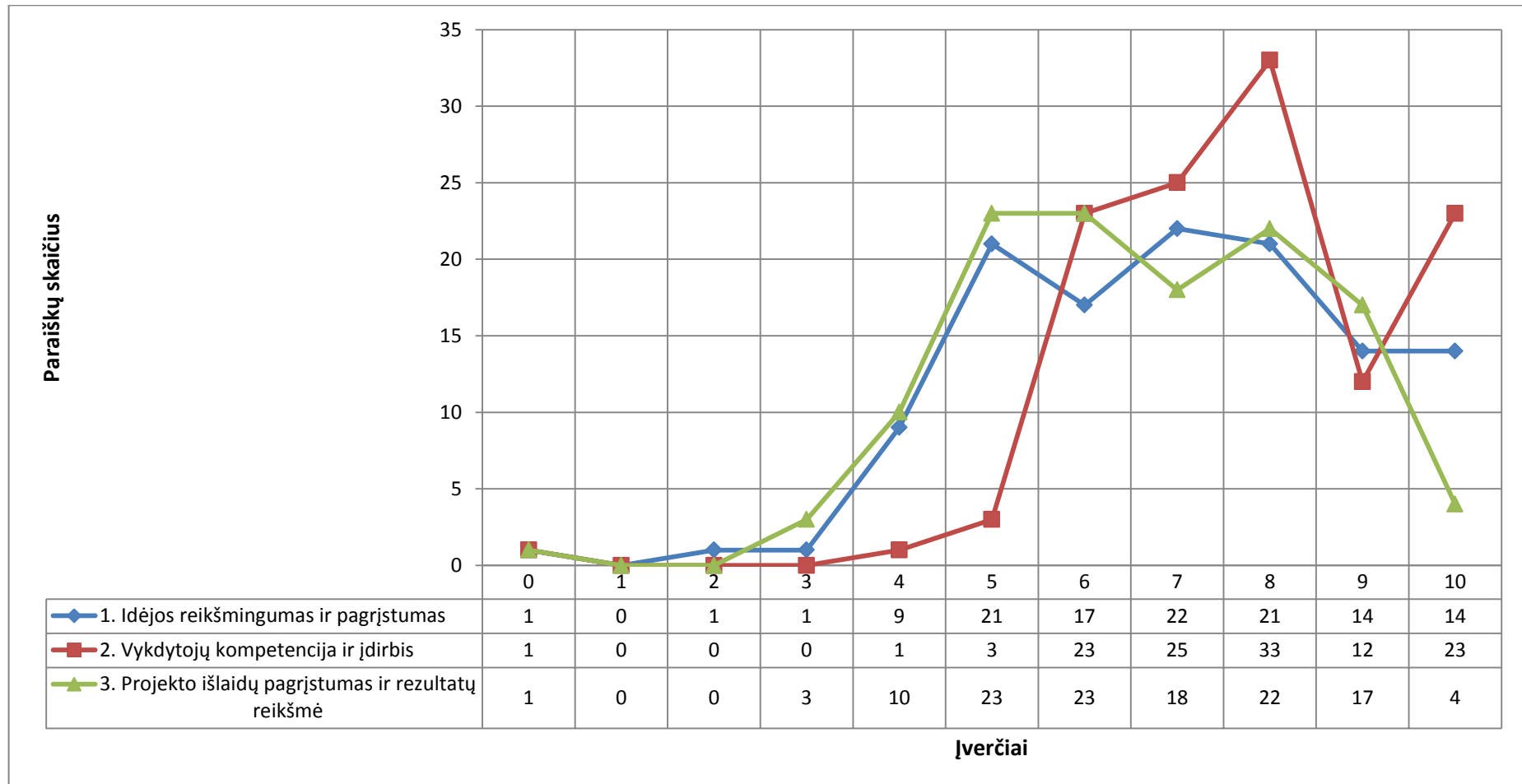
	Koeficiento tipas	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetencija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas	3.2. Planuojamų rezultatų svarba ir sklaida
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-0,681	-0,575	-0,620	-0,282	-0,144	-0,284	-0,561	-0,371	-0,529
	Spirmeno	-0,709	-0,570	-0,665	-0,251	-0,147	-0,267	-0,597	-0,409	-0,517
Galutinis sprendimas	Pirseno	-0,586	-0,481	-0,547	-0,322	-0,317	-0,216	-0,577	-0,379	-0,547
	Spirmeno	-0,625	-0,535	-0,584	-0,372	-0,329	-0,265	-0,612	-0,413	-0,587**

8 PRIEDAS

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS SKLAIDOS PROJEKTŲ EKSPERTŲ GRUPĖS
IŠVADOS BEI GALUTINIO SPRENDIMO IR ĮVERČIŲ PAGAL ATSKIRUS KRITERIJUS KORELIACINIAI KOEFICIENTAI**

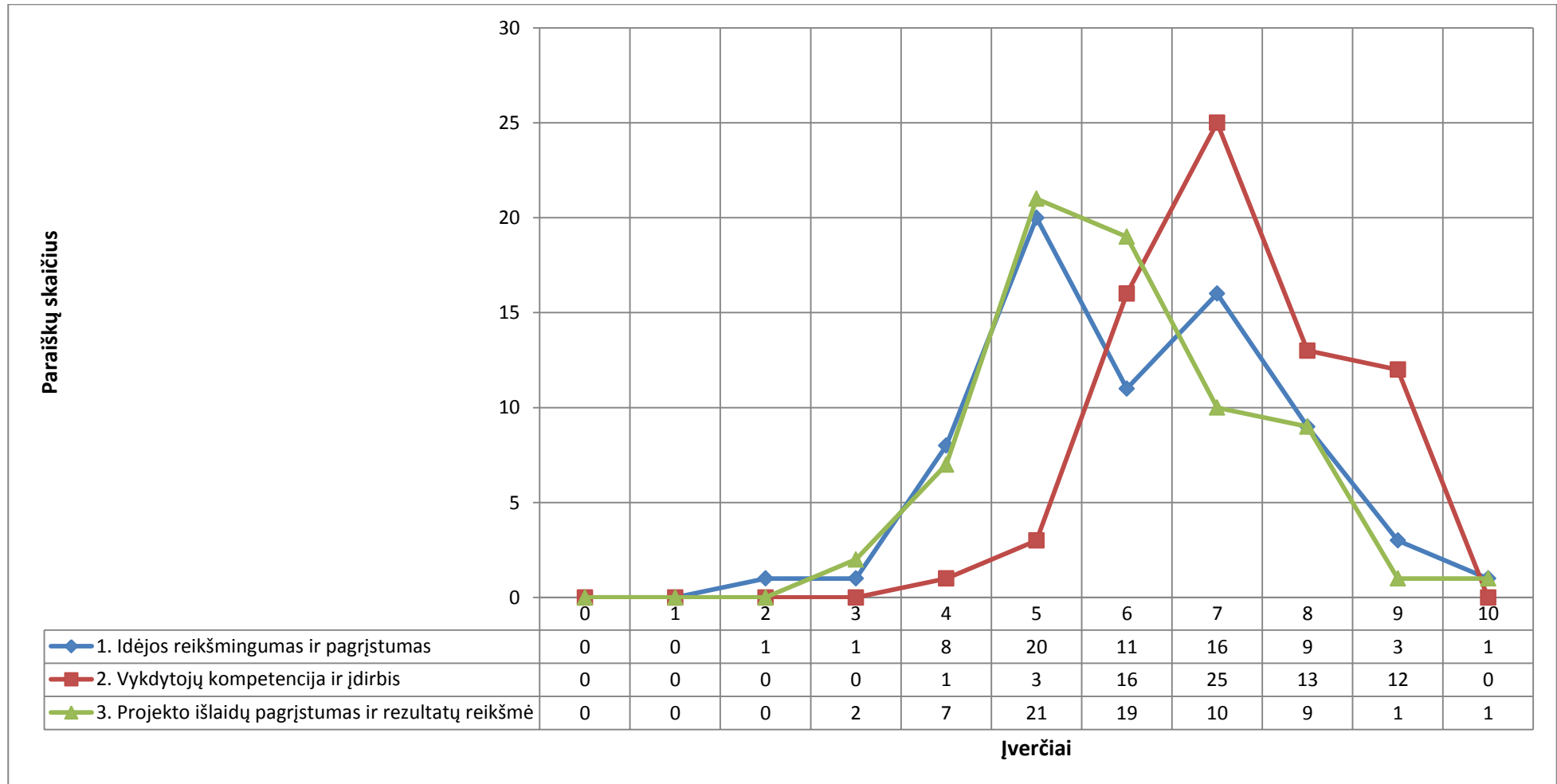
	Koeficiento tipas	1 ir 2 kriterijų įverčių suma (atitinka 1 bloką mokslo projektuose)	1. Projekto aktualumas ir naujumas	2. Projekto tikslų ir uždavinių pagrįstumas bei realumas	3. Projekto vykdytojų kompetencija ir patirtis	4 ir 5 kriterijų įverčių suma (atitinka 3 bloką mokslo projektuose)	4. Projekto darbo plano ir sąmatos pagrįstumas	5. Galimas sklaidos rezultatų reikšmingumas ir prieinamumas
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-,677	-,694	-,577	-,371	-,761	-,705	-,707
	Spirmeno	-,508	-,530	-,471	-,229	-,529	-,548	-,536
Galutinis sprendimas	Pirseno	-,741	-,678	-,709	-,550	-,720	-,672	-,664
	Spirmeno	-,811	-,727	-,737	-,569	-,784	-,704	-,669

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS PRIEMONIŲ VISŲ PARAIŠKŲ ĮVERČIŲ
IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS DAŽNIŲ HISTOGRAMOS**

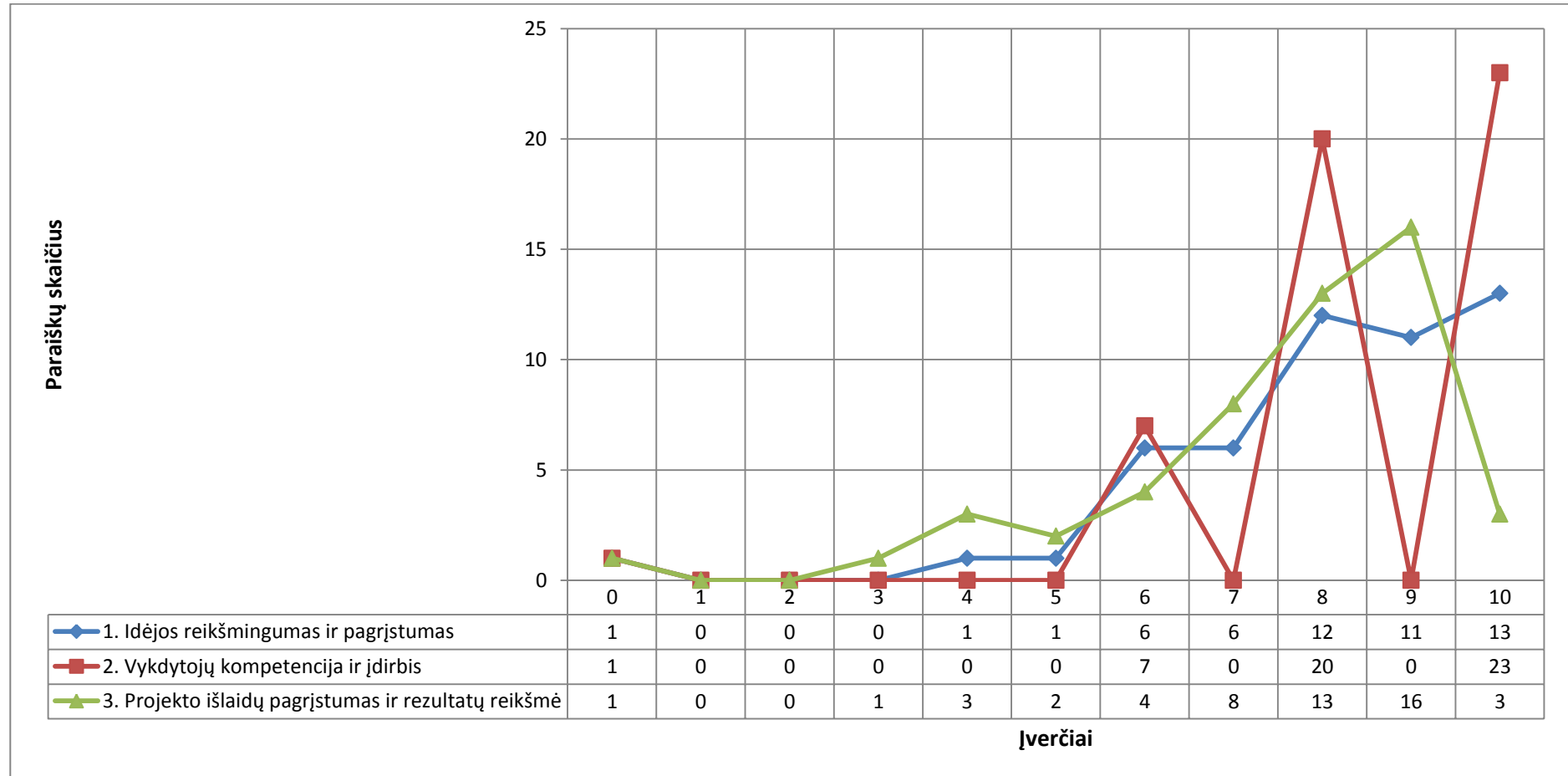

10 PRIEDAS

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS VISŲ MOKSLO PARAIŠKŲ ĮVERČIŲ
IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS DAŽNIŲ HISTOGRAMOS**

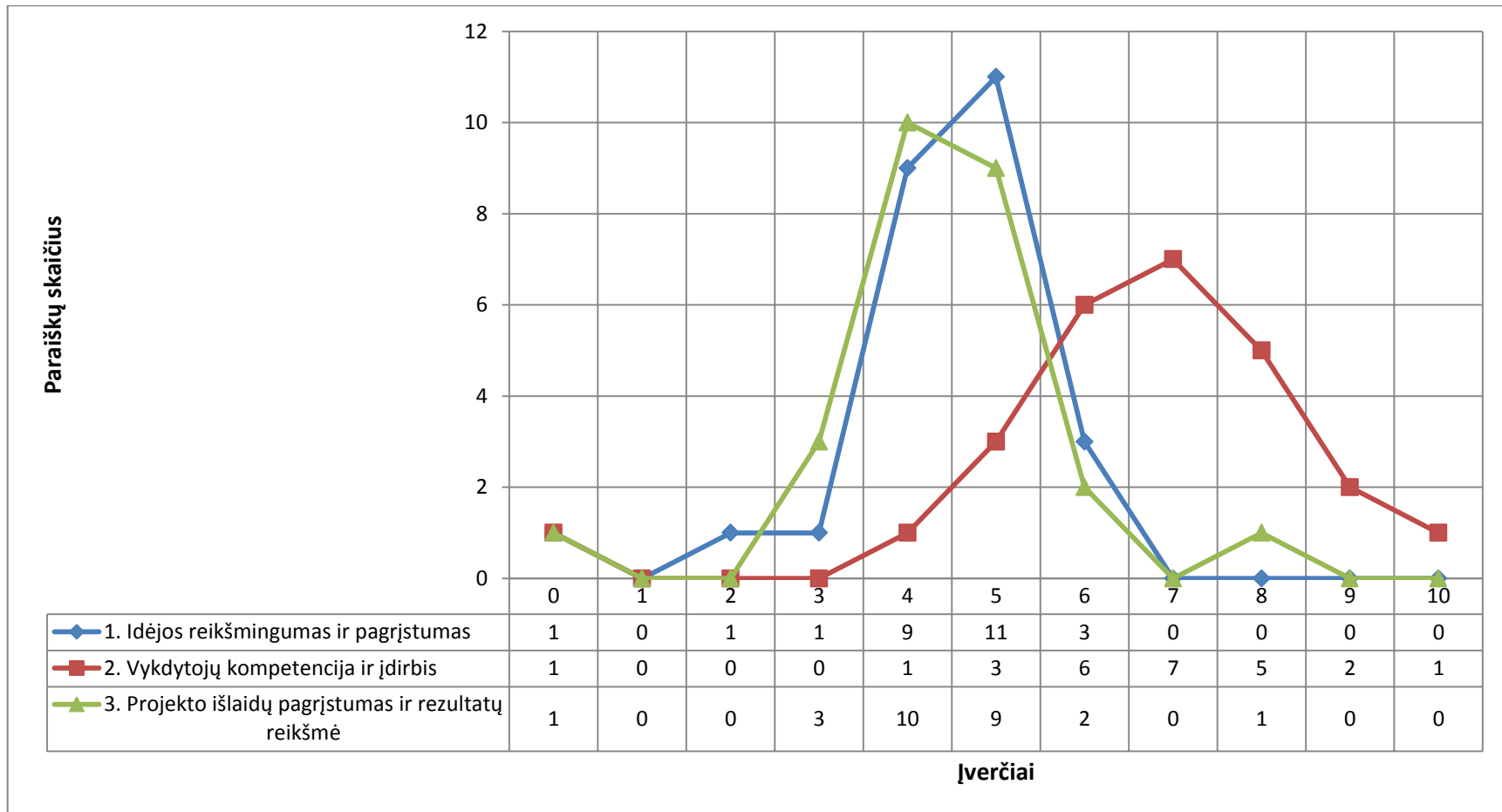
**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS VISŲ SKLAIDOS PARAIŠKŲ ĮVĖRČIŲ
IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS DAŽNIŲ HISTOGRAMOS**

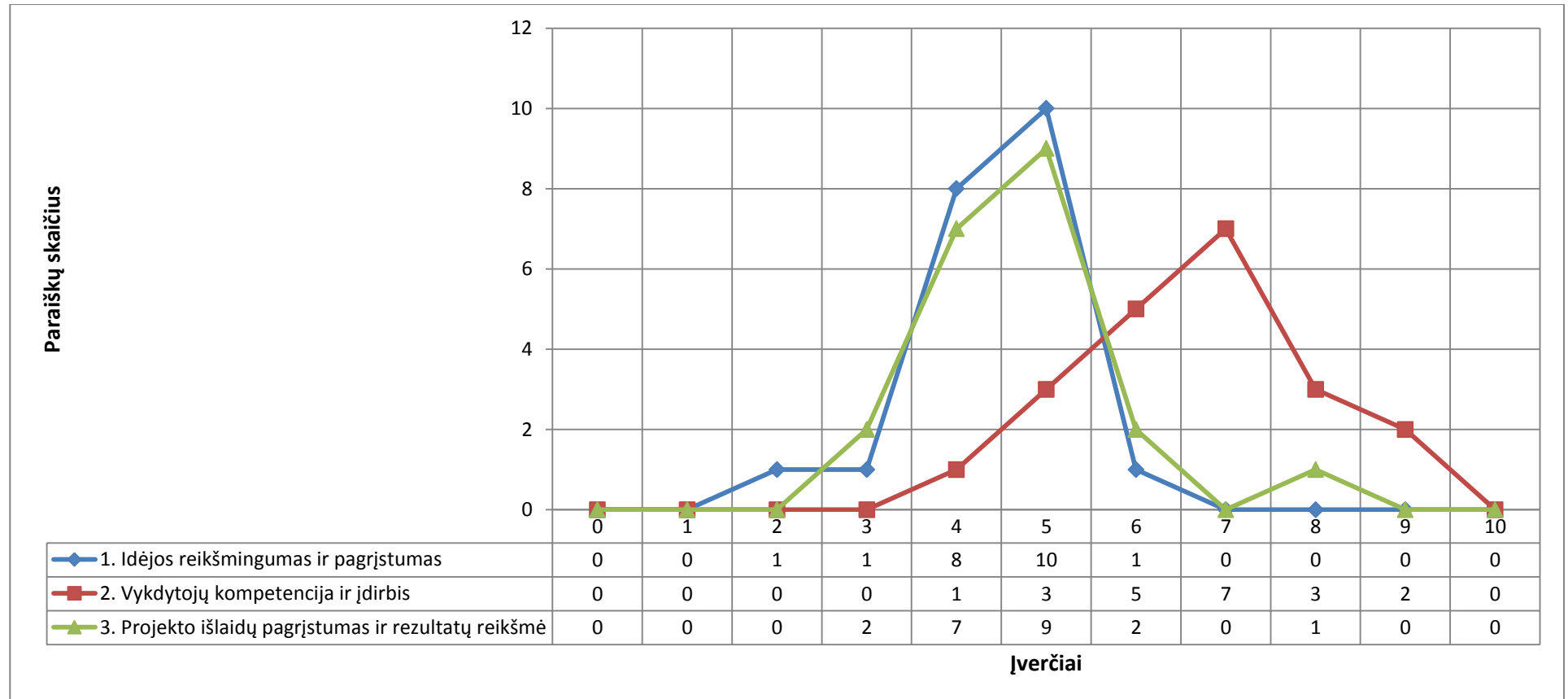
**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS VISŲ MOKSLO PARAIŠKŲ STATISTINĖS
ĮVĖRČIŲ REIKŠMIŲ CHARAKTERISTIKOS**

	1. Idėjos reikšmingu- mas ir pagrįstumas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetencija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas	3.2. Planuojamų rezultatų svarba ir sklaida
Standartinis nuokrypis	1.577796	0.824194	0.967484	1.179185	0.611146	0.863811	1.411576	0.693657	1.009274
Imties vidurkis	6.057143	3.242857	2.814286	7.171429	3.657143	3.514286	5.914286	3.2	2.714286
Imties eksceso koeficientas	-0.24181	0.707289	-0.25839	-0.3687	-0.62311	0.100332	0.076424	1.092325	-0.13387
Imties asimetrijos koeficientas	0.108405	-0.16393	0.484871	-0.07001	0.348297	-0.25361	0.410539	0.783142	-0.00178

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS PRIEMONIŲ NEFINANSUOTINŲ PARAIŠKŲ
ĮVERČIŲ IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS DAŽNIŲ HISTOGRAMOS**

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS NEFINANSUOTINŲ MOKSLO PARAIŠKŲ
ĮVERČIŲ IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS DAŽNIŲ HISTOGRAMOS**

15 PRIEDAS

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS PRIEMONIŲ NEFINANSUOTINŲ PARAIŠKŲ
STATISTINĖS ĮVERČIŲ REIŠMIŲ CHARAKTERISTIKOS**

	1. Idėjos reikšmingu- mas ir pagrįstumas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetencija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas	3.2. Planuojamų rezultatų svarba ir sklaida
Standartinis nuokrypis	1.267341	0.856648	0.662164	1.940658	0.947872	1.189699	1.387859	0.947872	0.833897
Imties vidurkis	4.384615	2.423077	1.961538	6.615385	3.461538	3.153846	4.384615	2.538462	1.846154
Imties eksceso koeficientas	5.039183	1.381687	2.429965	4.485282	6.449546	0.818243	4.372049	2.261327	0.250096
Imties asimetrijos koeficientas	-1.82676	-0.98257	-0.85578	-1.4341	-1.71256	-0.62858	-0.56802	-0.11923	-0.58898

**NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS NEFINANSUOTINŲ MOKSLO PARAIŠKŲ
STATISTINĖS ĮVERČIŲ REIKŠMIŲ CHARAKTERISTIKOS**

	1. Idėjos reikšmingu- mas ir pagrįstumas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetenci- ja ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetenci- ja ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdyto- jų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstu- mas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingu- mas ir pagrįstumas	3.2. Planuoja- mų rezultatų svarba ir sklaida
Standartinis nuokrypis	0.87014	0.749603	0.436436	1.316561	0.601585	1.014185	1.101946	0.749603	0.830949
Imties vidurkis	4.428571	2.52381	1.904762	6.666667	3.52381	3.142857	4.714286	2.809524	1.904762
Imties eksceso koeficientas	1.956431	0.047627	2.915132	-0.28145	-0.39419	-0.03553	2.958077	2.492478	-0.14982
Imties asimetrijos koeficientas	-1.01686	-0.48256	-0.59393	-0.03767	0.661917	0.006487	1.127754	1.123997	-0.38877

**INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMO NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOJE
ĮVERTINIMAS**

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tųjų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuo- tų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuo- tųjų)	Iš viso teikta paraiš- kų	Sumi- nių įverčių vidur- kis	Sumi- nių įverčių media- na	Kompetenci- jos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuo- -tina	Nefinansuo- -tina		Finansuo- -ti	Nefinansuo- -ti						
Vilniaus universitetas (VU)	21	1	95 proc.	13	9	59 proc.	62 proc.	22	23.09	22.00	8.09
Lietuvos istorijos institutas (LII)	14	3	82 proc.	11	6	65 proc.	79 proc.	17	22.94	24.00	8.24
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas (LLTI)	12	3	80 proc.	9	6	60 proc.	75 proc.	15	22.53	23.00	8.33
Lietuvių kalbos institutas (LKI)	11	1	92 proc.	5	7	42 proc.	45 proc.	12	22.67	22.50	8.17
Lietuvos kultūros tyrimų institutas (LKTI)	5	4	56 proc.	5	4	56 proc.	100 proc.	9	19.89	24.00	7.22
Vytauto Didžiojo universitetas (VDU)	11	8	58 proc.	3	16	16 proc.	27 proc.	19	18.16	17.00	6.84

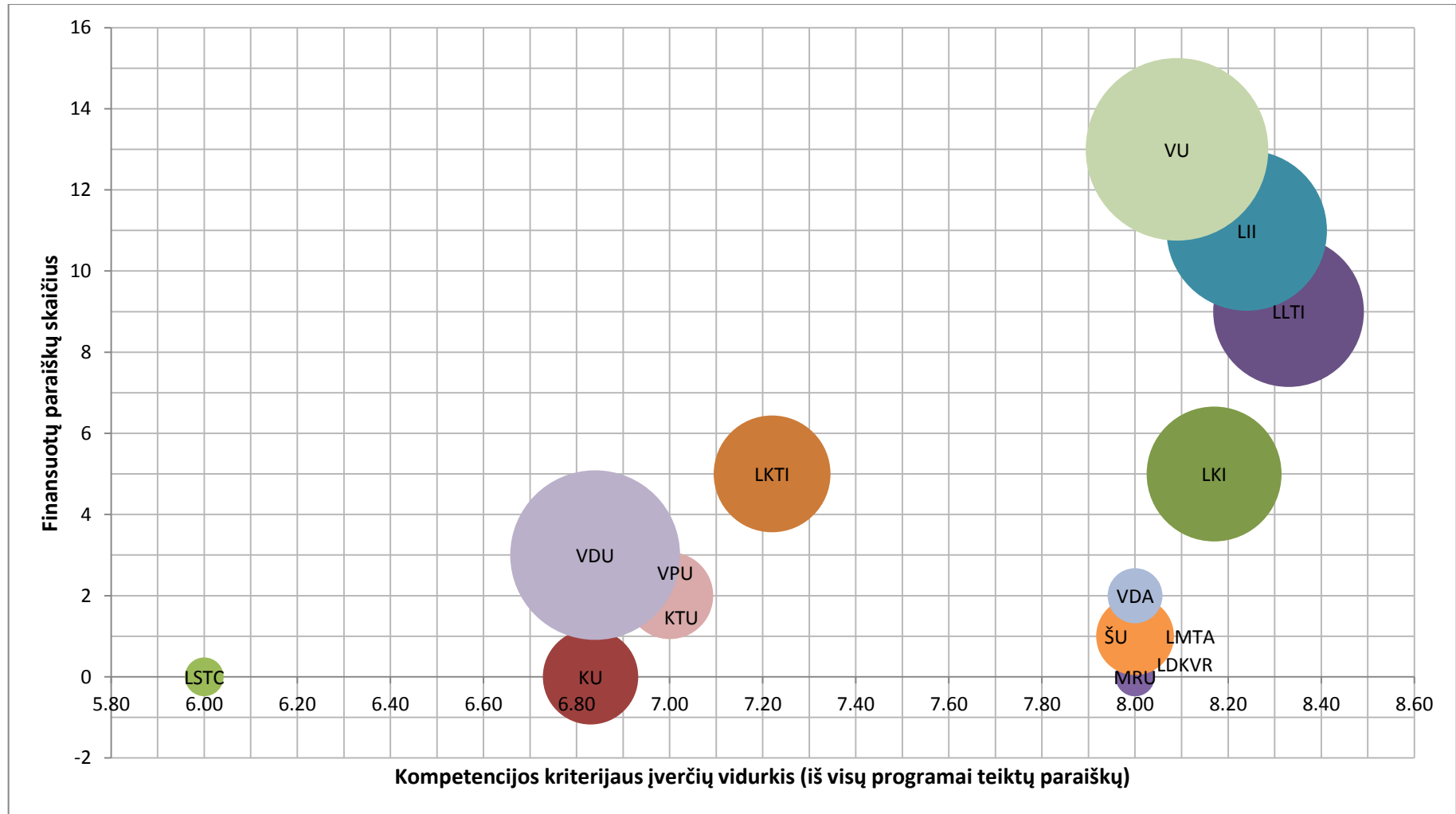
Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tinų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuo- tų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuo- tinų)	Iš viso teikta paraiš- kų	Sumi- nių įverčių vidur- kis	Sumi- nių įverčių media- na	Kompetenci- jos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuo- -tina	Nefinansuo- -tina		Finansuo- -ti	Nefinansuo- -ti						
Vilniaus dailės akademija (VDA)	2	0	100 proc.	2	0	100 proc.	100 proc.	2	25.50	25.50	8.00
Vilniaus pedagoginis universitetas (VPU)	5	0	100 proc.	2	3	40 proc.	40 proc.	5	20.60	20.00	7.00
Kauno technologijos universitetas (KTU)	3	1	75 proc.	2	2	50 proc.	67 proc.	4	19.50	19.00	7.00
Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai (LDKVR)	1	0	100 proc.	1	0	100 proc.	100 proc.	1	27.00	27.00	8.00
Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA)	1	1	50 proc.	1	1	50 proc.	100 proc.	2	21.50	21.50	8.00
Šiaulių universitetas (ŠU)	2	2	50 proc.	1	3	25 proc.	50 proc.	4	17.50	17.50	8.00

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tinų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuo- tų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuo- tinų)	Iš viso teikta paraiš- kų	Sumi- nių įverčių vidur- kis	Sumi- nių įverčių media- na	Kompetenci- jos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuo- -tina	Nefinansuo- -tina		Finansuo- -ti	Nefinansuo- -ti						
Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka (MAB)	1	0	100 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	22.00	22.00	8.00
Klaipėdos universitetas (KU)	5	1	83 proc.	0	6	0 proc.	0 proc.	6	17.83	18.00	6.83
Lietuvos socialinių tyrimų centras (LSTC)	1	0	100 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	17.00	17.00	6.00
Mykolo Romerio universitetas (MRU)	0	1	0 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	17.00	17.00	8.00
Iš viso: 16 institucijų	95	26	79 proc.	55	66	45 proc.	58 proc.	121	21.21	21.00	7.72

NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMO

ŽEMĖLAPIS

(rutuliuko dydis – teiktų paraiškų skaičius)

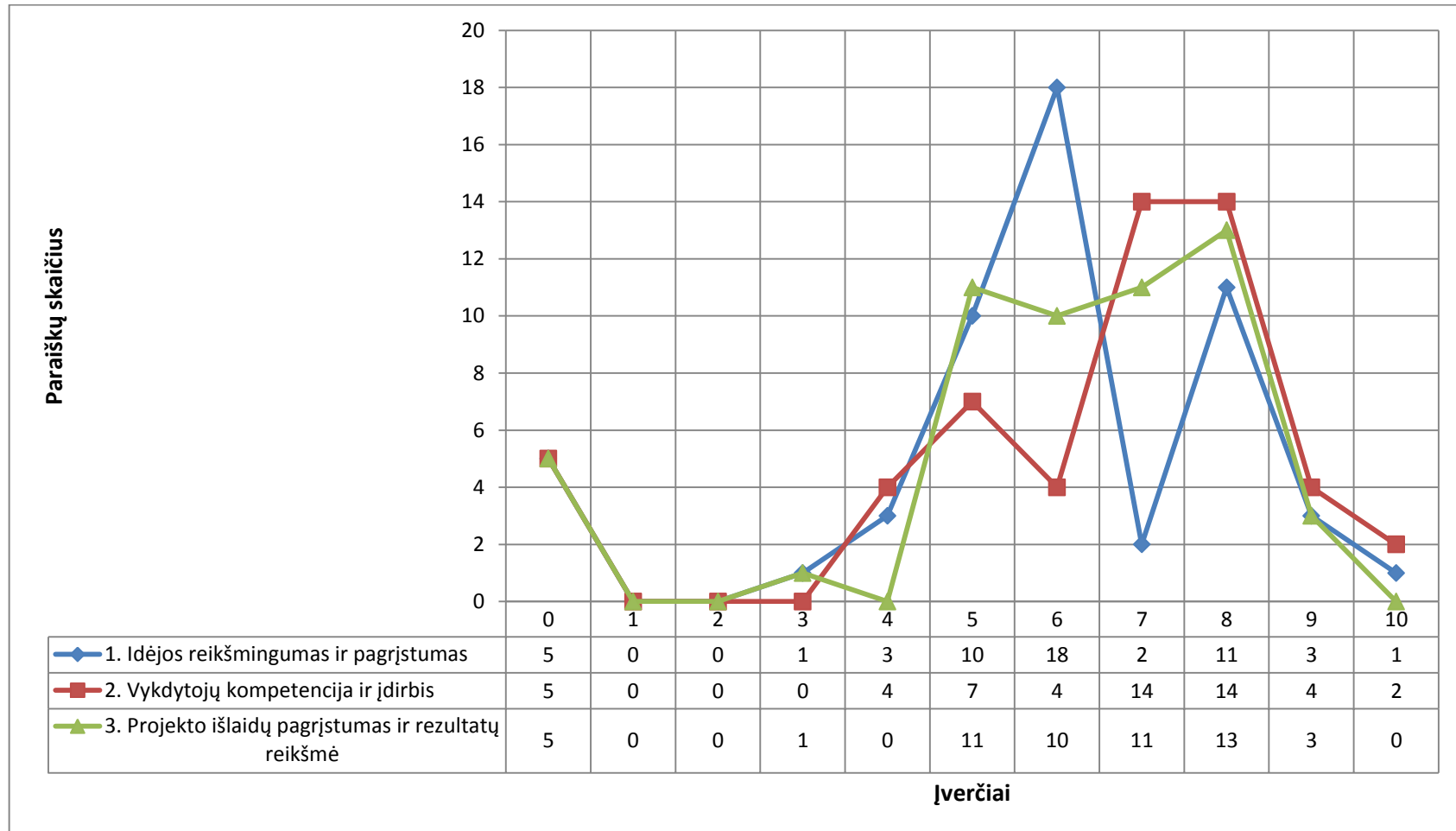

20 GERIAUSIŲ NACIONALINĖS LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMOS PARAIŠKŲ

Eilės nr.	Institucija	Mokslo kryptis	Įverčių reikšmių suma
1	LLTI	07 H Etnologija	30
2	Vilniaus universitetas	04 H Filologija	30
3	Vilniaus universitetas	01 H Filosofija	29
4	LII	05 H Istorija	29
5	Lietuvos kultūros tyrimų institutas	03 H Menotyra	29
6	Vilniaus universitetas	04 H Filologija	29
7	Lietuvos muzikos ir teatro akademija	03 H Menotyra	28
8	LKI	04 H Filologija	28
9	LII	05 H Istorija	28
10	Vilniaus universitetas	05 H Istorija	28

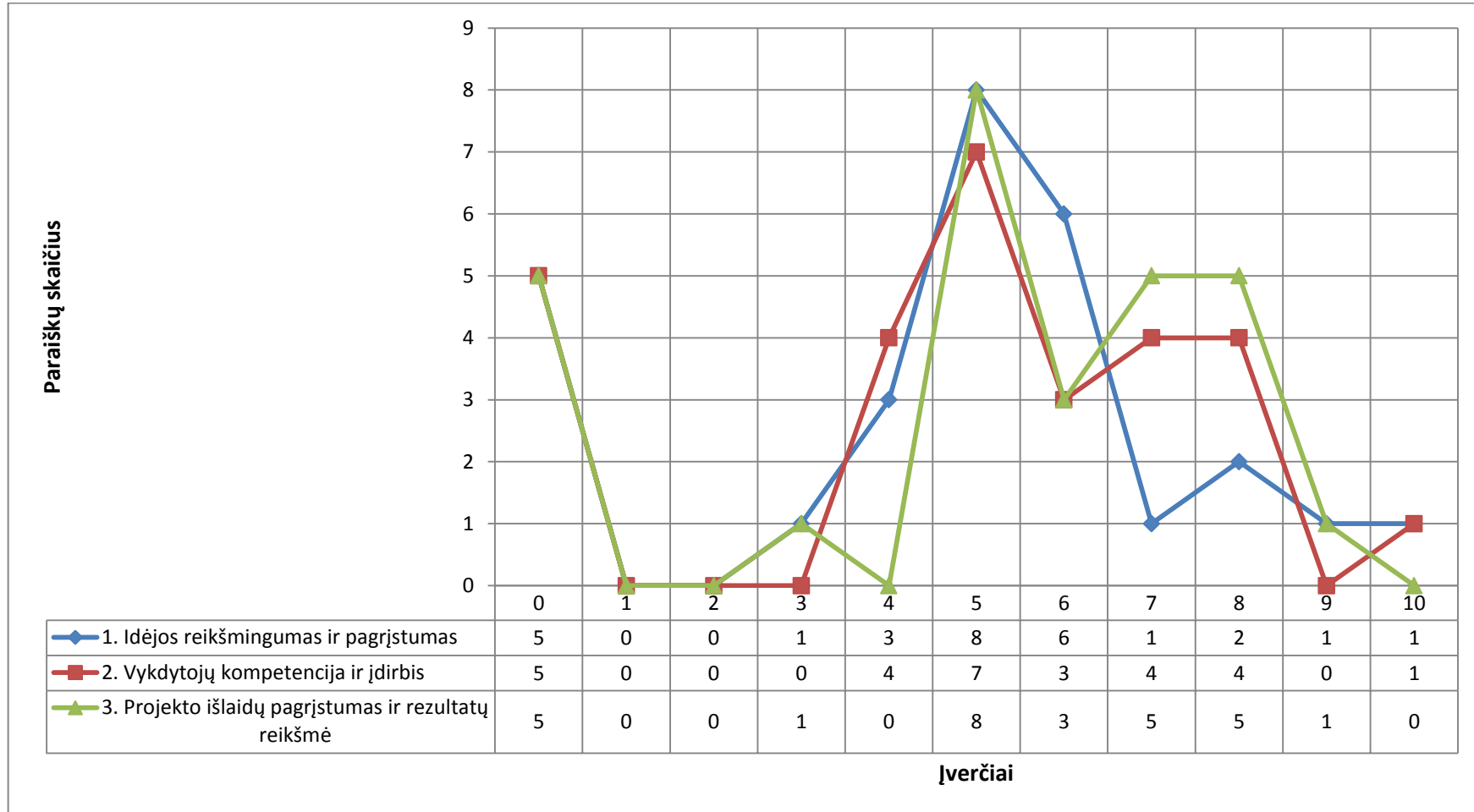
Eilės nr.	Institucija	Mokslo kryptis	Įverčių reikšmių suma
11	Vilniaus universitetas	01 H Filosofija	28
12	Vilniaus universitetas	01 H Filosofija	28
13	LII	05 H Istorija	28
14	LII	05 H Istorija	28
15	Nacionalinis muziejus LDK valdovų rūmai	05 H Istorija	27
16	LLTI	04 H Filologija	27
17	LII	05 H Istorija	27
18	LII	05 H Istorija	27
19	LII	05 H Istorija	27
20	LLTI	04 H Filologija	27

**NACIONALINIŲ MOKSLO PROGRAMŲ VISŲ PARAIŠKŲ ĮVĖRČIŲ IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS DAŽNIŲ
HISTOGRAMOS**

NACIONALINIŲ MOKSLO PROGRAMŲ NEFINANSUOTINŲ PARAIŠKŲ ĮVERTIŲ IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS DAŽNIŲ HISTOGRAMOS

NACIONALINIŲ MOKSLO PROGRAMŲ VISŲ PARAIŠKŲ STATISTINĖS ĮVERČIŲ REIKŠMIŲ CHARAKTERISTIKOS

	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetencija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas	3.2. Planuojamų rezultatų svarba ir sklaida
Standartinis nuokrypis	2.368557	1.241604	1.234831	2.516542	1.327029	1.27944	2.338867	1.234973	1.310203
Imties vidurkis	5.777778	2.925926	2.851852	6.314815	3.111111	3.203704	6.037037	3.055556	2.981481
Imties eksceso koeficientas	1.239548	0.817239	0.683679	1.447883	0.626313	1.404069	1.887454	1.46583	0.433186
Imties asimetrijos koeficientas	-1.04279	-0.89902	-0.9564	-1.32247	-0.96576	-1.35161	-1.46132	-1.10769	-0.85326

**NACIONALINIŲ MOKSLO PROGRAMŲ NEFINANSUOTŲ PARAIŠKŲ STATISTINĖS ĮVERČIŲ REIKŠMIŲ
CHARAKTERISTIKOS**

	1. Idėjos reikšmingu- mas ir pagrįstuma s	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalu- mas bei pagrįstuma s	2. Vykdymo kompeten- cija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompeten- cija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingu- mas ir pagrįstuma s	3.2. Planuoja- mų rezultatų svarba ir sklaida
Standartinis nuokrypis	2.716547	1.448864	1.393484	2.781981	1.425393	1.426785	2.802824	1.496026	1.551156
Imties vidurkis	4.75	2.392857	2.357143	4.964286	2.428571	2.535714	5.178571	2.642857	2.535714
Imties eksceso koeficientas	-0.04692	-0.38065	-0.4925	-0.20147	-0.50326	-0.32632	-0.2121	-0.3438	-0.62965
Imties asimetrijos koeficientas	-0.45587	-0.20323	-0.52254	-0.62727	-0.4233	-0.65421	-0.91441	-0.61921	-0.29615

24 PRIEDAS

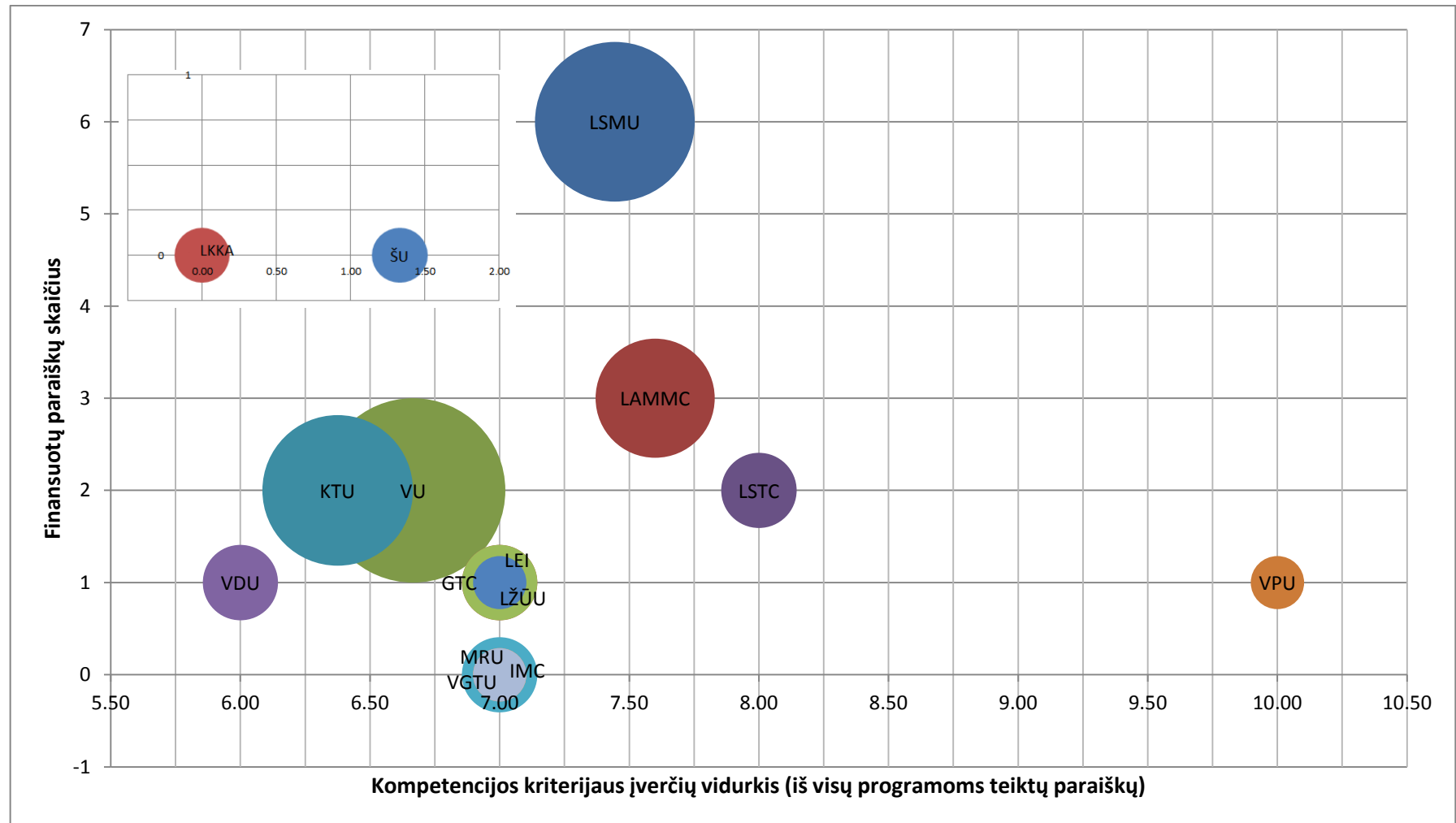
INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMO NACIONALINĖSE MOKSLO PROGRAMOSE ĮVERTINIMAS

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tinų	Galutinis sprendimas		Procen- tas finansuo- tų (iš visų paraiškų)	Procen- tas finansuo- tų (iš finansuo- tųjų)	Iš viso teikta paraiš- kų	Suminių įverčių vidurkis	Suminių įverčių media- na	Kompe- tencijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiš- kų)
	Finansuo- tina	Nefinansuo- tina		Finansuoti	Nefinansuo- ti						
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (LSMU)	6	3	67 proc.	6	3	67 proc.	100 proc.	9	21.67	22.00	7.44
Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras (LAMMC)	5	0	100 proc.	3	2	60 proc.	60 proc.	5	20.40	20.00	7.60
Vilniaus universitetas (VU)	4	8	33 proc.	2	10	17 proc.	50 proc.	12	20.08	20.00	6.67
Lietuvos socialinių tyrimų centras (LSTC)	2	0	100 proc.	2	0	100 proc.	100 proc.	2	20.00	20.00	8.00
Kauno technologijos universitetas (KTU)	3	5	38 proc.	2	6	25 proc.	67 proc.	8	19.00	18.50	6.38
Vilniaus pedagoginis universitetas (VPU)	1	0	100 proc.	1	0	100 proc.	100 proc.	1	25.00	25.00	10.00
Lietuvos energetikos institutas (LEI)	1	0	100 proc.	1	0	100 proc.	100 proc.	1	22.00	22.00	7.00
Gamtos tyrimų centras (GTC)	1	1	50 proc.	1	1	50 proc.	100 proc.	2	18.50	18.50	7.00

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuotinių	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuotinių)	Iš viso teikta paraiškų	Suminių įverčių vidurkis	Suminių įverčių mediana	Kompetencijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuotina	Nefinansuotina		Finansuoti	Nefinansuoti						
Lietuvos žemės ūkio universitetas (LŽŪU)	1	1	50 proc.	1	1	50 proc.	100 proc.	2	18.50	18.50	7.00
Vytauto Didžiojo universitetas (VDU)	1	1	50 proc.	1	1	50 proc.	100 proc.	2	18.00	18.00	6.00
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Inovatyvios medicinos centras (IMC)	0	2	0 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	21.50	21.50	7.00
Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU)	1	0	100 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	18.00	18.00	7.00
Mykolo Romerio universitetas (MRU)	0	1	0 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	15.00	15.00	7.00
Šiaulių universitetas (ŠU)	0	3	0 proc.	0	3	0 proc.	0 proc.	3	5.33	0.00	1.33
Lietuvos kūno kultūros akademija (LKKA)	0	3	0 proc.	0	3	0 proc.	0 proc.	3	0.00	0.00	0.00
Iš viso: 15 institucijų	26	28	48 proc.	20	34	37 proc.	77 proc.	54	18.13	20.00	6.31

NACIONALINIŲ MOKSLO PROGRAMŲ INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMO ŽEMĖLAPIS

(rutuliuko dydis – teiktų paraiškų skaičius)

20 GERIAUSIŲ NACIONALINIŲ MOKSLO PROGRAMŲ PARAIŠKŲ

Eilės nr.	Institucija	Mokslo sritis	Įverčių reikšmių suma
1	IMC	B	28
2	Vilniaus universitetas	P	27
3	KTU	T	26
4	Vilniaus universitetas	B	25
5	VPU	S	25
6	LSMU	B	24
7	Vilniaus universitetas	B	24
8	LSMU	A	24
9	LAMMC	B	24
10	KTU	T	24
11	LŽŪU	S	23
12	Vilniaus universitetas	B	23
13	LSMU	B	23
14	Lietuvos energetikos institutas	T	22
15	LSMU	B	22

Eilės nr.	Institucija	Mokslo sritis	Įverčių reikšmių suma
16	LSMU	B	22
17	LAMMC	A	22
18	VDU	T	22
19	LSMU	B	22
20	LSMU	B	21

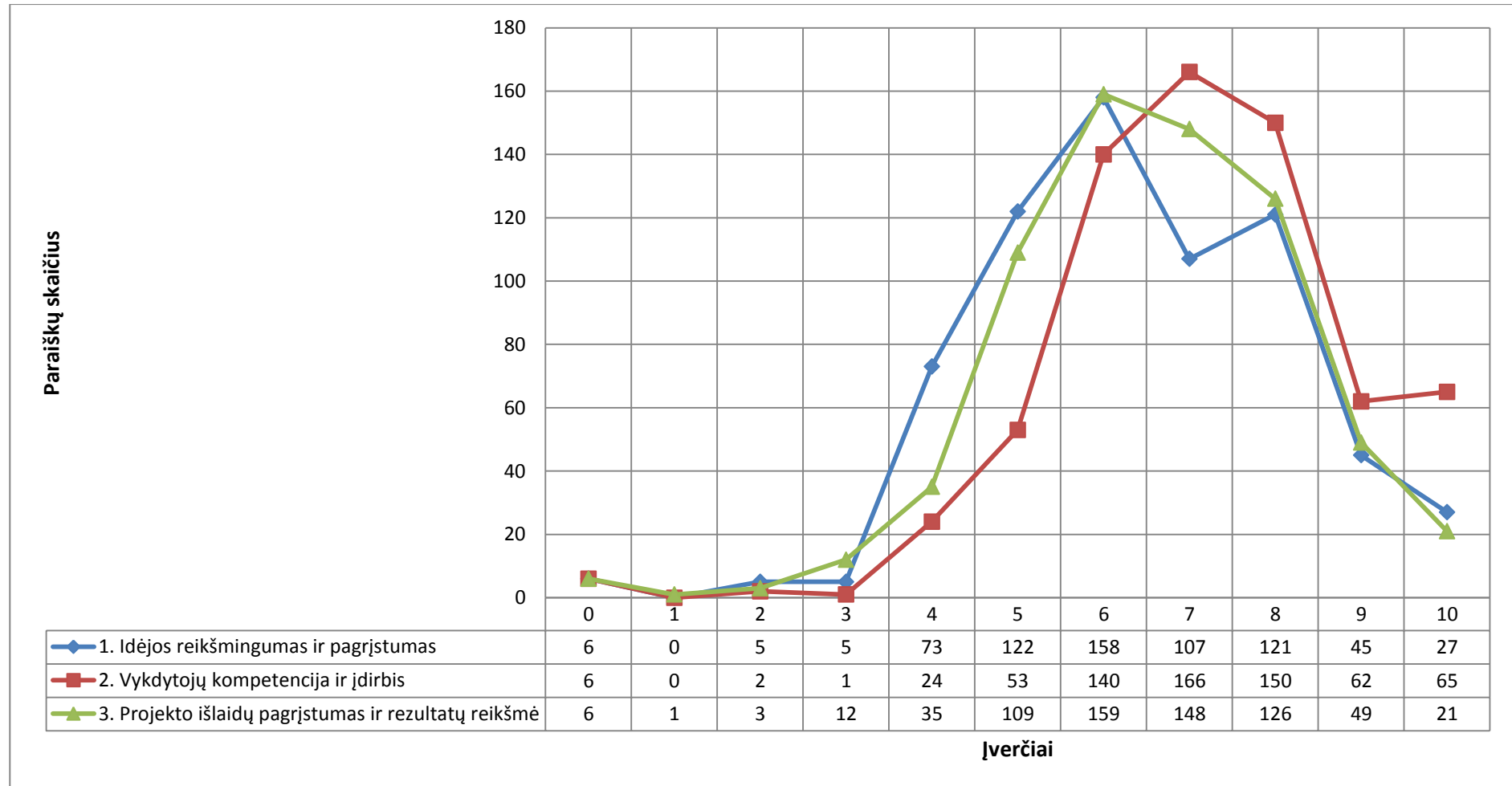
27 PRIEDAS

**VISŲ LIETUVOS MOKSLO TARYBOS 2011 M. VERTINTŲ PARAIŠKŲ EKSPERTŲ GRUPĖS IŠVADOS BEI GALUTINIO
SPRENDIMO IR ĮVERČIŲ PAGAL ATSKIRUS KRITERIJUS KORELIACINIAI KOEFICIENTAI – PILNA LENTELĖ**

	Koeficiento tipas	1. Idėjos reikšmingumas ir pagrįstumas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalumas bei pagrįstumas	2. Vykdytojų kompetencija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdytojų mokslinė kompetencija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdytojų įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingumas ir pagrįstumas	3.2. Planuojamų rezultatų svarba ir sklaida
Ekspertų grupės išvada	Pirseno	-,645	-,624	-,563	-,534	-,470	-,501	-,571	-,481	-,491
	Spirmeno	-,670	-,630	-,562	-,528	-,449	-,490	-,566	-,458	-,487
Galutinis sprendimas	Pirseno	-,625	-,576	-,570	-,536	-,518	-,458	-,552	-,401	-,530
	Spirmeno	-,641	-,600	-,582	-,567	-,542	-,478	-,578	-,413	-,538

**VISŲ LIETUVOS MOKSLO TARYBOS 2011 M. VERTINTŲ PARAIŠKŲ ĮVERČIŲ IŠSIDĖSTYMO PAGAL KRITERIJUS
DAŽNIŲ HISTOGRAMOS**

**VISŲ LIETUVOS MOKSLO TARYBOS 2011 M. VERTINTŲ PARAIŠKŲ STATISTINĖS ĮVERČIŲ REIKŠMIŲ
CHARAKTERISTIKOS**

	1. Idėjos reikšmingu mas ir pagrįstu- mas	1.1. Idėjos aktualumas ir naujumas, galimas indėlis į mokslo krypties raidą	1.2. Uždavinių ir darbo plano racionalu- mas bei pagrįstuma s	2. Vykdymo kompeten- cija ir įdirbis	2.1. Vadovo ir kitų vykdymo moksline kompeten- cija ir patirtis	2.2. Vadovo ir kitų vykdymo įdirbis projekto tematika	3. Projekto išlaidų pagrįstumas ir rezultatų reikšmė	3.1. Numatomų išlaidų tikslingu- mas ir pagrįstuma s	3.2. Planuoja- mų rezultatų svarba ir sklaida
Standartinis nuokrypis	1.7676913	0.9083	1.020607	1.68540304	0.908704	0.944233	1.67673222	0.918823	1.051782
Imties vidurkis	6.3781764	3.267564	3.110613	7.14200299	3.591928	3.550075	6.5426009	3.455904	3.086697
Imties eksceso koeficientas	0.517089	0.694272	-0.2198	1.88242626	1.30301	0.852281	1.2980539	1.158203	-0.10426
Imties asimetrijos koeficientas	-0.2292408	-0.27688	-0.14661	-0.6251425	-0.5208	-0.55679	-0.53095033	-0.50272	-0.14277

30 PRIEDAS

INSTITUCIJŲ KONKURENCINGUMO LIETUVOS MOKSLO TARYBOS PRIEMONĖSE 2011 M. ĮVERTINIMAS

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tinų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuo- tinų)	Iš viso paraiš- kų:	Balų vidur- kis	Balų media- na	Kompeten- cijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuo- tina	Nefinan- suotina		Finansuo- ti	Nefinan- suoti						
Vilniaus universitetas (VU)	115	44	72 proc.	54	105	34 proc.	47 proc.	159	20.92	21	7.42
Kauno technologijos universitetas (KTU)	58	18	76 proc.	19	57	25 proc.	33 proc.	76	20.18	20	7.08
Vytauto Didžiojo universitetas (VDU)	33	19	63 proc.	17	35	33 proc.	52 proc.	52	19.31	18.5	6.96
Lietuvos istorijos institutas (LII)	17	4	81 proc.	14	7	67 proc.	82 proc.	21	22.43	23	8.14
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Fizinių ir technologijos mokslų centras (FTMC)	40	3	93 proc.	13	30	30 proc.	33 proc.	43	22.09	22	7.86
Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (LSMU)	31	13	70 proc.	13	31	30 proc.	42 proc.	44	20.52	20	7.27
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas (LLTI)	12	3	80 proc.	9	6	60 proc.	75 proc.	15	22.53	23	8.33

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tųjų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuo- tųjų)	Iš viso paraiš- kų:	Balų vidur- kis	Balų media- na	Kompeten- cijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuo- tina	Nefinan- suotina		Finansuo- ti	Nefinan- suoti						
Gamtos tyrimų centras (GTC)	22	11	67 proc.	9	24	27 proc.	41 proc.	33	20.64	20	7.36
Lietuvos kultūros tyrimų institutas (LKTİ)	7	8	47 proc.	7	8	47 proc.	100 proc.	15	18.47	17	6.67
Vilniaus pedagoginis universitetas (VPU)	11	5	69 proc.	6	10	38 proc.	55 proc.	16	20.06	19.5	7.06
Lietuvių kalbos institutas (LKI)	11	2	85 proc.	5	8	38 proc.	45 proc.	13	22.08	22	8.00
Lietuvos socialinių tyrimų centras (LSTC)	8	1	89 proc.	4	5	44 proc.	50 proc.	9	20.56	20	7.33
Klaipėdos universitetas (KU)	12	2	86 proc.	4	10	29 proc.	33 proc.	14	20.00	19	7.29
Mykolo Romerio universitetas (MRU)	7	4	64 proc.	4	7	36 proc.	57 proc.	11	19.64	19	7.27
Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras (LAMMC)	19	7	73 proc.	4	22	15 proc.	21 proc.	26	19.62	19	6.88
Vilniaus dailės akademija (VDA)	3	0	100 proc.	3	0	100 proc.	100 proc.	3	25.00	25	8.00
Lietuvos energetikos institutas (LEI)	9	2	82 proc.	2	9	18 proc.	22 proc.	11	19.82	20	7.09
Lietuvos žemės ūkio universitetas (LŽŪU)	15	11	58 proc.	2	24	8 proc.	13 proc.	26	18.15	18	6.42

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tinių	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuo- tinių)	Iš viso paraiš- kų:	Balų vidur- kis	Balų media- na	Kompeten- cijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuo- tina	Nefinan- suotina		Finansuo- ti	Nefinan- suoti						
Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU)	12	11	52 proc.	2	21	9 proc.	17 proc.	23	17.30	18	5.91
Nacionalinis muziejus LDK valdovų rūmai (LDKVR)	1	0	100 proc.	1	0	100 proc.	100 proc.	1	27.00	27	8.00
ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas (ISM)	1	0	100 proc.	1	0	100 proc.	100 proc.	1	24.00	24	8.00
Lietuvos tekstilės institutas (LTI)	2	0	100 proc.	1	1	50 proc.	50 proc.	2	21.00	21	7.50
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Inovatyvios medicinos centras (IMC)	6	5	55 proc.	1	10	9 proc.	17 proc.	11	19.64	19	7.18
Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA)	1	2	33 proc.	1	2	33 proc.	100 proc.	3	19.00	15	6.67
Šiaulių universitetas (ŠU)	4	8	33 proc.	1	11	8 proc.	25 proc.	12	14.25	16	5.50
Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka (MAB)	1	0	100 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	22.00	22	8.00

Institucija (trumpinys)	Ekspertų grupės išvada		Procentas finansuo- tinų	Galutinis sprendimas		Procentas finansuotų (iš visų paraiškų)	Procentas finansuotų (iš finansuo- tinų)	Iš viso paraiš- kų:	Balų vidur- kis	Balų media- na	Kompeten- cijos įverčio vidurkis (iš visų teiktų paraiškų)
	Finansuo- tina	Nefinan- suotina		Finansuo- ti	Nefinan- suoti						
Vilniaus universitetas, Tarptautinio verslo mokykla (TVM)	2	0	100 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	20.00	20	6.50
Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas (LAEI)	1	0	100 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	17.00	17	7.00
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija (LKA)	1	1	50 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	17.00	17	6.00
Lietuvos kūno kultūros akademija (LKKA)	11	7	61 proc.	0	18	0 proc.	0 proc.	18	15.11	17.5	5.33
Baltijos pažangių technologijų institutas (BPTI)	0	2	0 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	14.50	14.5	5.00
Vilniaus universiteto ligoninės "Santariškių klinikos" (VUL)	0	2	0 proc.	0	2	0 proc.	0 proc.	2	9.50	9.5	4.00
Kosmoso mokslo ir technologijų institutas (KMTI)	0	1	0 proc.	0	1	0 proc.	0 proc.	1	5.00	5	2.00
Viso: 33 institucijos	473	196	71 proc.	197	472	29 proc.	42 proc.	669	20.06	20	7.14

20 GERIAUSIŲ 2011 M. LIETUVOS MOKSLO TARYBOS PRIEMONIŲ PARAIŠKŲ

Eilės nr.	Institucija	Mokslo sritis	Įverčių reikšmių suma
1	Vilniaus universitetas	P	30
2	LLTI	H	30
3	Vilniaus universitetas	H	30
4	FTMC	P	29
5	Vilniaus pedagoginis universitetas	H	29
6	LŽŪU	S	29
7	Vilniaus universitetas	H	29
8	LII	H	29
9	LKTI	H	29
10	Vilniaus universitetas	H	29

Eilės nr.	Institucija	Mokslo sritis	Įverčių reikšmių suma
11	KTU	P	29
12	Vilniaus universitetas	T	29
13	Vilniaus universitetas	B	29
14	FTMC	P	29
15	IMC	B	28
16	LMTA	H	28
17	LKI	H	28
18	LII	H	28
19	FTMC	P	28
20	LSMU	B	28